

ŠUMARSKI LIST

IZDAJE JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

Uređuje redakcioni odbor. — Glavni i odgovorni urednik:
prof. dr. Aleksandar Ugrenović

Br. 3. Zagreb, 1. maria 1925. God. 49.

Sadržaj:

Ing. A. Ružić: „O šumama agrarne reforme“. — Инж. М. П. Ђирковић:
„Импрегнација железничких прагова“. — A. Ugrenović: „Iz istorije na-
šeg šumarstva“. — Ing. A. Šivic: „Gozdarstvo Slovenije leta 1923.“. —
Dr. J. Balen: „Iz šumskoga vria“. — A. Ugrenović: „Šumarska Liga“. —
„Dvadesetpećogodišnjica Petra Petrovića“. — Настава и наука. — Trgo-
vina i industrija. — Литература. — Zakonarstvo. — Из југ. Шумарског
Удружења. — Биљешке. — Lične vijesti. — Oglasi.

No. 3*

49* Année

Revue Forestière

Pour les affaires forestières, de l'industrie et du commerce de bois.

Rédigée par le Comité de Rédaction.

Rédacteur en chef: Prof. dr. Aleksandar Ugrenović

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2 Rue Vukotinović Zagreb, Yougoslavie.

Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger Dfn. 120 par an.

Résumés en langue française.

Sommaire:

Ing. Ružić: „La réforme agraire et les forêts“. — Ing. Ćirković: „L'impregnation des tra-
verses de chemin de fer“. — Ugrenović: „De notre histoire forestière.“ — Ing. Šivic:
„Les affaires forestières de la Slovénie en 1923.“ (suite). — Dr. Balen: „De la pépi-
nière“. L'enseignement et sciences. — Marché au bois yougoslave. — Bibliographie. —
Législation. — Union. — Notices. — Adjudications.

Šumarski list

Izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članske god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.

b) " " " " 100 Din.

Članovi utemeljitelji i dobrotvori dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 500 dot. 3000 Din.

Pretplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

Pretplata se šalje za članove iz Slovenije na Podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11-054 ili po poštnoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34-293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeve ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeve ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

Za stalne oglase ((insertate) kao i za dražbene oglase:

$\frac{1}{2}$ strana 500 (petstotina) Din.

$\frac{1}{4}$ strane 175 (stosedemdesetpet) Din.

$\frac{1}{8}$ strane 300 (tristotine) Din.

$\frac{1}{8}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 15%, kod šesterokratnog 30% i kod dvanaesterokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerenje, vrpce za mjerenje, brojevi iz ocijeli u svim veličinama najbolje vrsti, šumske krede i olovke kod

Šandora Schnellera

rezbara

ZAGREB, STROSSMAJEROVA ULICA BROJ 6.

Ing. Ante Ružić [Ljubljano]:

O šumama agrarne reforme.

»Redovni etat« ili koliko se može godišnje seći u šumama agrarne reforme u Slovenačkoj.

I.

Danas je još nemoguće intenzivnije se pozabaviti bilo kojim pitanjem naše agrarne reforme a da se ne dodirnemo čitavog ogromnog problema. Uzrok je u tome, što još uvek nemamo sistematske pregledne obrade toga pitanja za čitavu našu državu, a bez toga nije moguće razumeti ni delova a ni postaviti pravih smerova za njihovo rešenje. Zato neka mi bude dozvoljeno, da uvodno utvrdim nekoje temeljne činjenice, koje su od važnosti za shvatanje i rešavanje agrarne reforme u severnim pokrajinama i bez kojih nije moguće pravilno razumeti niti ove rasprave.

Dokazana je činjenica, da su sve velike vojne i revolucije u povesti čovečanstva proizašle u prvome redu iz agrarnih i agrarno-reformnih motiva, bilo u užem bilo u širem smislu te reči. Katastrofu braće Graccha (130.—120. g. pr. Kr.) popravila je tek velika francuska revolucija (1789.—1794.). Prošla su gotovo dva milenija dok se je satio feudalizam, pa ni danas još nije završena velika ideja francuske revolucije. Nacionalizam, poduprt kobnom Malthusovom teorijom (1790.), dao je nove smerove i novu hranu imperijalizmu, pored svetske trgovine nastaje pojam moderne kolonijalne politike.

No u toj kombinaciji nalazimo glavne uzroke i velikom svet-skom ratu ili kako ga pravilnije naziva apostol Masaryk u svojim memoarima: velikoj svetskoj revoluciji.

Bio je to po drskim rečima samog Bethmann-Hollwega »zadnji odlučan sukob« zemlje potrebnog Germanstva sa prostranim Slavenstvom, u izobilju obdarenim zemljom.

Stoletni proces mirnog, sistematskog, do skrajnosti brutalnog osvajanja slavenske zemlje na svim dodirnim područjima nije u poslednje vreme napredovao onako, kako su to Nemci trebali i hteli. Nije toga napretka bilo s jedne strane zbog sve to uspešnijeg otpora Slavena, a s druge strane obzirom na veliko množenje nemačke rase u poslednjim decenijama. Zemlje i uzduha trebamo, govorilo je svako nemačko dete poslednjih godina pred svetski rat, a i znalo je, gde toga ima i kako će do toga doći. Slaveni su mu bili najgori neprijatelji samo zato, jer su pokazivali otpor proti otimačini svoje zemlje i uništavanju svoga naroda.

Radilo se o momentanom istrebljenju i preseljenju otpornih i o potpunom zarobljenju te raznorodnjenju neotpornih susednih i daljnjih slavenskih naroda u trenutku, kad još nisu bili dovoljno organizovani i moćni da se obrane¹⁾

Svetska pravda, svetska psiha i junaštvo našega naroda je pobedilo i preprečilo najveći zločin, što ga je ikad čovečiji um zamislio i što ga svet poznaje. A sada je ovisno jedino o brznoj i smotrenoj organizaciji oslobođenih slavenskih naroda i država, da li je taj infernalni zločin, ta ogromna opasnost klanja i reakcije bila doista trajno odstranjena ili nije.

Velika odučna odbrana Slavena uspela je i sada mora nužno slediti ne samo njihovo utvrđenje na još preostaloj im zemlji već i temeljito popravljenje one stoletne postepene agrarne reforme, agrarnih reparacija na suverenom preostalom slavenskom tlu.

A nuždan je zahtev vremena, da se je tog trenutka vezao sa ovim reparacijama i moral francuske revolucije. Bez toga, bez te i takve agrarne reforme nema i ne može da bude integralnog oslobođenja Slavena, a još manje toli potrebnog učvršćenja naših država.

Nemoguće je dakle i besplodno laćati se problema agrarne reforme samo sa ekonomsko-produkcionog te socijalnog gledišta i pustiti s vida daleko najvažniji nacijskopolitički momenat, kako je to dosada činio gotovo sav naš stručni svet.²⁾ To nam je za čudo, jer su i naši profesori i vodeći stručni krugovi od česti nemački daci te su imali dosta prilike da vide, kako je i sav veliki naučenjački aparat toga naroda bio usmeren u prvome redu ideji nacije, pa je takav, u još potenciranoj meri, ostao i danas. Bio je a i danas je usmeren ideji ofenzive i osvajanja, a naša je odbrana defenziva. I s toga je dakle

¹⁾ Sравни »Gross-Deutschland, die Arbeit des zwanzigsten Jahrhunderts« od Otto Richard Tannenberg-a, Leipz'g-Raschwitz, Verlag Bruno Volger, 1911.

²⁾ Vrlo nam je žao što ovdje moramo konstatovati, da je pisac posve krivo shvatio držanje naše stručne javnosti u pitanju nacijske strane agrarne reforme. U pitanju agrarne reforme — u koliko se ona odnosi na šume — zauzela su svoje gledište dva foruma: »Jugoslovensko šumarsko udruženje« na anketi u Sarajevu (sjednica od 20.—23. jula 1922.),³⁾ na kojoj je uzeo vrlo aktivno učešća gosp. ing. A. Ružić, i »Profesorski zbor gospodarsko-šumarskoga fakulteta u Zagrebu«. Karakteristično je da je jedan i drugi forum stao na isto gledište, prihvativši iste osnovne misli, što ih je razradilo i predložilo isto lice — Ugrenović.⁴⁾

U oba mišljenja na prvo je mjesto stavljen baš nacijsko-politički motiv. Naglasili smo u tim mišljenjima, da je kod toga odlučno »samo gledište narodnog predstavnništva i državne vlasti«. Tim je rečeno posve razumljivo i jasno: ako interes nacije i države traži da se agrarna reforma provede, onda nema i ne može biti nikakvoga stručnoga razloga, koji bi kod toga ulazio u obzir. Prirodno je dakle da stručnjaci, koji su stali na gledište »narod i država pre svega«, nisu trebali drugo već da iznesu pored ovih nacijskih i državnih obzira još i ekonomske, socijalne, šumarsko-političke i finansijske. Uredništvo.

³⁾ Š. L. 1922., str. 616—618.

⁴⁾ Š. L. str., 558, 559.

gledišta, čisto naučno-etičkog, potrebno, da se i naši naučni krugovi i institucije čim prije orijentišu u istom smislu i smeru. Ako već ne će da napuste visoke ideje međunarodnosti nauke, oni toga ni ne trebaju, jer treba znati, da i to stanovište traži od njih pozitivnog aktivnog udejstvovanja obzirom na visoki moral odbrane i pravde.

Slaba produktivnost naših pozvanih naučnih krugova u sve ovo najodlučnije doba stvaranja naše Kraljevine teško se oseća. Mesto naučnog istraživanja, pribiranja i razrađivanja ogromnog materijala, udaranje smerova i stvaranja nacrtā, kako to rade nemački i svi drugi naučenjaci, nailazimo kod nas ne samo na neku pasivnu rezistenciju, već čak i na očitu protivnost provođenju agrarne reforme.

U tim časovima nije nikako dovoljno, da ovakav najviši zbor, to jest profesorski zbor gospodarskog fakulteta narodne univerze, izjavljuje i dokazuje, da n e k a k o ne ide od ruke, što konačno svako zna i vidi, već je njegova sveta dužnost da kaže, š t a i k a k o t r e b a i mora da ide!

Ovakvo stanovište najviše stručne inteligencije unelo je zbrku i neodlučnost i u merodavne upravne krugove. Dok su sve slavenske i poluslavenske države već u glavnome rešile agrarnu reformu, stojimo mi još uvek onde, gde nas je ostavila prva faza revolucije u prvoj polovici 1919. godine. K tome se je pridružilo pet besplodnih godina našeg parlamentarizma. I dok mi tako stojimo, radi svakovrsna reakcija punom parom i one se prvotne greške gomilaju, tako da izgleda za mnoge površne motrioce, da će stvar nekako zaspāti.

No tome nije tako. Premda nemamo dosad još u našoj agrarnoj reformi detaljnih i konačnih provedbenih zakona, ipak je ona tako čvrsto zajamčena i osigurana, da je niko ne može mimoići a da ne dira temelje naše države.

Već na Krfu 1917. godine svečano je bila obećana zemlja dobrotoljcima. Kraljev manifest o ostvarenju ujedinjenja i države od 1918. godine fundametalno izjavljuje, da mora prestati kmetstvo i kolonatstvo i da ima zemlja pripasti samo onome, koji je obrađuje. Isto je to rekao i Mojsije svome narodu, kad ga je vodio iz ropstva u obećanu zemlju, a isto i francuska revolucija.

I doista, ta reć kraljeva stoji kao neka blagovest Slavenstva, krvlju boraca za slobodu zapisana u granitnu ploču večite pravde i istine.

⁵ I opet moramo požaliti i konstatovati, da ie p'sac u hitnji pregledao da su oba pomenuta gledišta identična te da je on lično učestvovao na anketi u Sarajevu, koja je usvojila to gledište, a da se nije našao ponukanim da iznosi ovu tvrdnju. Ovo je to karakterističnije, što je na toj sjednici naglašeno, da je za osnovicu rasprave uzet isti nacrt, koji je predložen pomenutom profesorskom zboru. Ova nas konstatacija rješava obaveze da se i dalje bavimo iznošenjem gledišta, što ih je pisac pomjerio. Uredništvo.

⁶ Sravnī: »Agrarna reforma u Hrvatskoj, Sloveniji i Vojvodini«. Mišljenje profesorskog zbora gospodarsko-šumarskog fakulteta, Zagreb, 1923.

A. Hr̃bar: »Zagrebački gospodarski fakultet i agrarna reforma«, »Meja«, 1924., br. 16.

Tu veliku misao razrađuju dalje Prethodne odredbe februara 1919. g., odredbe o zakupu zemljišta i druge, a utemeljuje je konačno državni Ustav. I tu smo stali — ali samo prividno stali. Jer danas je već u posedu begovske, gospodske i veleposedničke zemlje više nego 350.000 narodnih poljoprivredničkih obitelji i to je jamstvo, koje se ne da slomiti. Možemo i moramo jedino urediti i uzakoniti to dejstvo i to što prije, jer svaki dan odgađanja znači губитак a i nove teškoće.

I šumarstvo stoji u najtešnjoj vezi s ovom prvotnom poljoprivredom. No kako i sama priroda konzervativnog šumarstva traži, postupalo se je sa velikim šumskim posedima već od svega početka nekako odvojeno. Šume se načelno ne smeju rasparčati i uništiti, no one moraju služiti narodu i državi, i to ne samo povremeno već trajno. Pored ekonomskog socijalnog momenta najvažniji je u šumarstvu nacionalni momenat, dok individualni momenat, koji je u poljoprivredi prvi, stupa ovde gotovo posve u pozadinu.

I u šumarstvu smo prividno stali, s tom razlikom, da se dosad ipak nije općenito napravilo onih velikih pogrešaka kao u poljoprivredi. Šume su ostale u glavnome konservirane, no zato je potreba, da se što prije donesu detaljni provedbeni zakoni o agrarno-reformnim šumama, tim jača i nužnija.

Državni je Ustav pitanje šuma obzirom na njegovu generalnost pravilno načelno uredio. Velike se šume imaju ekspropriisati u korist države i samoupravnih tela i o tome se ima doneti naročit zakon. S druge strane ima zakon o šumama da uredi onaj ekonomsko socijalni momenat, to jest, potrebno snabdevanje zemljoradnika šumskim proizvodima. Eksproprijacija rešava nacionalni momenat i ima ujedno da uredi i sačuva šume, a javnouppravna državna vlast ima u okviru zakona šumskog da vodi računa o onoj općoj svrsi tog potrebnog narodnog dobra. No pošto mi nemamo još ni zakona o eksproprijaciji a ni jedinstvenog zakona o šumama, to je privremeno poslovanje u tim načelnim smerovima silno otešćano, nejedinstveno, zbrkano, nepotpuno. Mogućnost mimoilaženja tih glavnih načela vrlo je velika, a događa se nažalost isključivo na štetu šuma.

Izrabljujući ili bolje zlorabeći tu nesređenost i neorijentiranost, pojavljuju se u zadnje vreme sve to češće razni špekulanti, hoteći i iz te nacionalne svetinje vući svoj kapital te je time izgrati. Dolaze razni kupci i prekupci za krasne agrarnoreformne velešume, a očito ne u nameri, da bi te veleposede racionalno iskoristivali i trajno zadržali, već da ih momentalno iseku a onda rasparče i unište.

U prvim godinama iza oslobođenja pojavilo se u našim krajevima sva sila drvarskih trgovaca i prekupaca i podiglo se više većih novih industrija. Osiromašeli i delomice demoralizovani seljački narod trebao je novčanih sredstava pa je rasprodao u mnogim krajevima gotovo sve dozrelo drvo iz svojih šuma.⁷ Istovremeno zastali su redovni radovi na mnogim velikim posedima, agrarna se reforma ne

⁷ Savrni piščevu raspravu: »O prjavi sekanja v gozdih«, Ljubljana 1921. Zaklada »Kmetijske družbe za Sloveniju«, Gospodarska navodila br. 70.

rešava. Industrijalci i trgovci trebaju materijal za svoje proširene radove i — ambicije, i sad je nastala neka reko bi utakmica među njima, ko će i kako će što pre da dobije što veće komplekse tih velikih šuma u »eksploataciju«. Potaknuti poznatom pogreškom u nacrtu »o eksproprijaciji velikih šumskih kompleksa«, po kojoj bi sva »pravna lica« imala da budu izuzeta iz eksproprijacije, stvaraju razne družbe i kušaju da dodu u posed takovih šuma. Upiru se na onaj vrlo važan momenat nacijsionalizacije, socijalno prete da će inače morati zatvoriti radnje i otpustiti radništvo, finansijsalno-ekonomski pozivaju se na problem državnih finansija te dokazuju, da država upravo sada treba najviše novaca, treba dignuti izvoz a ne obratno i t. d. Vlasti konačno u nekojim slučajevima takve prodaje dozvoljavaju, naravno s klauzulom, da prelaze sve obaveze i dužnosti agrarne reforme na novog vlasnika.

Dotle konačno, nemamo prigovora. No čim pogledamo dublje, vidimo, da se tu sprema jedna velika nesreća.

Šume su skupe i procenjuju se tako, kao da »već« i nema agrarne reforme. Naši kupci ni izdaleka ne raspolažu sa potrebnim velikim kapitalima, već u nuždi uzimaju novac ili od banke sa 20% i više kamata, ili pak od tuđinaca, naravno uz obavezu, da će u stanovitom roku dug platiti odnosno pribaviti toliko i toliko materijala. Kalkulacija se gotovo u svim slučajevima bazira — bilo iz neupućenosti bilo iz špekulacije na nezdravost upravnog aparata — na isečenju svega »za seču sposobnog« drveća na dotičnom posedu, kako je i razumljivo obzirom na cenu poseda, koju moraju odmah u zlatu da naplate, i na visoki kamatnjak zajma odnosno predujma.

Tek sada dolaze do uviđenja, da je isečenje svega drveća apsolutno nedopušteno i nemoguće, a da se reše očite propasti, kušaju na sve moguće i nemoguće načine da ipak dobiju dozvolu za potpunu devastaciju poseda.

No — idimo dalje. Ako bi im to uspelo, posedi bi se sasekli. Malim računom i treznim razmišljanjem dolazimo i u tom slučaju do logičnog zaključka, da im ni sasečenje svega drveća na posedu redovno ne bi moglo pomoći da se izvuku bez gubitka. Morali bi nužno da traže kupca sa isečen posedom pod čim bolju cenu. I tu dolazi tuđinac i oni mu takav posed prodaju.

Deset godina takva postupka i mi u Slovenačkoj ne bi imali više ni drveća ni industrijalaca, na isečenim veleposedima šepirili bi se oš opasniji tuđinci, $\frac{1}{4}$ naroda, koja danas živi od šuma i šumarstva, ostala bi bez kruha i zarade.⁸

⁸ Iz toga se najbolje vidi, kamo bi nas doveo t. zv. liberalizam odnosno isti princip »produkcione potrajnosti« u velikim šumama. Ta potrajnost kod vega toga nije dodirnuti. Pisac.

Ovdje moramo skrenuti pažnju na činjenicu, da valja kod promatranja voga pitanja lučiti dva gledišta. Pisac sam priznaje, da pitanje šuma agrarne reforme valja razlučiti na dvije česti: postupanje sa tim šumama prije same eksproprijacije i postupanja sa šumama po dovršenoj eksproprijaciji. Ovo je baš

A prvotni onaj visoki novac, kojim je ta ista naša trgovina i industrija posed daleko preplatila, putuje naravno smesta u inozemstvo.

Poznajem nekoliko slučajeva, gde je tik za vlas narodnim vlastima u zadnjem trenutku uspelo preprečiti, bar zasada, sav taj logičan proces raspadanja i razmetanja narodnog bogatstva.

No ta tajna borba traje dalje. Nema gotovo velikog poseda u nas, o kojem se ne bi bilo već govorilo i pripravljalo takovih »nacionalizacija«.

Zbog toga nužno je potrebno jednom javno i sa ovim naglasom upozoriti razne naše ljude, možda i lakoverne, na sve posledice i pogibelji, u koje time srću. Dozvoli jednome, pa ne možeš zabraniti drugima, još čestitijim, poštenijim, narodnijim: daj mali prst i srušio si naše ponosno šumarstvo. A ne popusti li vlast, što ona ne može i ne sme, jer je veže zakon, propasti će — ne šume nego takvi kupci.

I pored one privremene nesređenosti uspelo je naime smotrenom radu šumskopolitičke uprave u Slovenačkoj da pravovremeno zakonskim propisima potpuno uredi iskorištavanje agrarnoreformnih šuma odnosno prepreči njihovu devastaciju i za to prelazno doba. Potrebno je dakle da načelno upoznamo našu javnost sa glavnim tim propisima. Time će doći u mogućnost, da pravilno oceni faktičnu vrednost poseda, što će opet mnogoga u pravo vreme odvratiti od riskantnih špekulacija i time rešiti i šumu i njega.

II.

Temeljni šumski zakon od 3. decembra 1852 g., drž. zak. br. 250, uređuje načelno postupanje sa šumama i šumskim zemljištima u smeru trajnog održanja šume. Šuma se bez naročite, strogo zaklausulirane dozvole vlasti ne sme krčiti u svrhu promene kulture, ona se ne sme pustošiti, ogolela šumska zemljišta moraju se opet pošumiti u roku od 1 do 5 godina. Načelno je uređeno i pitanje ispaše i

i naše gledište, kojemu smo dali izražaja i pomenutim nacrtima u pitanju agrarne reforme i u projektu novoga zakona o šumama.

Ako uzmemo na oko šume agrarne reforme do vremena eksproprijacije, onda moramo konstatovati, da smo (Š. L. 1922., str. 565.) i mi baš za te šume (tač. 7.) tražili prihodnu potrajnost. Ovo tim opravdanije, što se naređenja o obligatornom podmirivanju potreba zemljoradnika iz šuma agrarne reforme moraju i pravno i šumarsko-politički kvalifikovati kao servituti. Dakle i po zakonu od 3. XII. 1925. (Čl. 9.) a i po našem projektu (Čl. 50.) posve je opravdano ovo ograničenje.

Izrađujući projekat novoga zakona o šumama stali smo na gledište, da će prije njegova stupanja na snagu biti riješeno pitanje eksproprijacije velikoga posjeda. Kod izradivanja projekta zakona o šumama držali smo u vidu srednji i mali nacionalni šumski posjed. Za ovaj se po našem uvjerenju ne može ići dalje od produkcijske potrajnosti. To bi zahvatanje značilo nepoštivanje privatne svojine, koja je zagarantovana ustavom. A ne bi bilo zato ni povoda, jer su interesi opći, što ih drže na umu ustav, zaštićeni produkcijom potrajnošću. Uredništvo.

uživanje drugih servitutnih prava. Član 9. određuje za takove opterećene šume, da se moraju ne samo održati, nego se mora i gospodarenje u njima urediti na primeren način i voditi po načelu potrajnosti. Propisuje se za nje fakultativno i privredni plan odobren od nadležne vlasti.

Te općenite odredbe nisu dostajale za provođenje uspešnog nadzora i zaštite šuma iza oslobođenja. Zato se je po uzoru mnogih naprednih zemalja zavela »prijava seča« vladinom naredbom od 19. maja 1920. g. Ta je naredba dne 28. februara 1922. g. postala zakon (Služb. Nov. 247/22).

Drugim zakonom o potrajnom gospodarenju u agrarnoreformnim šumama od dne 30. julyja 1920. g. određeno je, da se u svemu ima postupati po propisima gornjih zakona i da je svaka seča preko redovnog godišnjeg etata strogo zabranjena.

Zakonom od 28. februara 1922. g. uređeno je opet davanje ogreva i građe zemljoradnicima sa velikih poseda.

Iz svega jasno proizlazi, da se sa agrarnoreformnim posedima mora i u ovo prelazno vreme gospodariti potrajno, načelno u smislu gornjeg čl. 9. zakona iz godine 1852., a detaljno po propisima ovih drugih zakona, naročito zakona o prijavi seča. Taj zakon u svom čl. 2. tačno propisuje, kakve se seče moraju prijaviti, odnosno ne smeju izvršiti bez dozvole, a čl. 5. propisuje, da može prijaviti seču samo pravi vlasnik šume ili njegov zakoniti zastupnik. Čl. 20. toga zakona pretvara onu fakultativnost izrade predloženja privrednog plana ili programa za sve agrarnoreformne šume u obligatornost. Pri tome zastupa interesente agrarne reforme sada još agrarna vlast kao stranka. Kršenje tih propisa kažnjava se po čl. 21. potonjeg zakona globom do 5000 Din i prema veličini prestupka do tri meseca zatvora, a povrh toga i zaplenom jednog dela ili svega protuzakonito posećenog drveta u korist šumskog fonda. Osim toga se po čl. 13. tog zakona kaučija za pravovremeno i pravilno izvršenje svih ostalih zakonitih propisa u visini, koju će eventualno izvršenje tih radova uredovnim putem približno tražiti.

Sada nastaje pitanje, što se razume pod tom oznakom »potrajnog« gospodarenja, odnosno pod pojmom »redovnog godišnjeg etata«, koji se ne sme prekoračiti. To je naime osnovica i glavna tačka čitavog problema.

Kako je gori navedeno, čl. 9. zakona o šumama iz 1852. godine propisuje za šume, koje su opterećene servitutima, tome primeren način gospodarenja i da se prema tome izradi i nacrt odnosno privredni plan, saslušavši sve interesente. Ta »primerenost gospodarenja« znači toliko, da se moraju štititi interesi i prava pravoužitnika, ukoliko, ukoliko je to u okviru trajne produkcijske sposobnosti dotičnog zemljišta moguće, bez obzira na gospodarsku stranu posjednika šume. I ona propisana potrajnost mora da se shvati u tome smislu. Nema tu dakle mesta onoj širokoj, liberalnoj produkcijskoj

potrajnost,⁹ već treba u prvome redu misliti na naturalnu prihodnu potrajnost obzirom na produkte, koji su zapisani pravaužitima, i nju zajamčiti.¹⁰

No jednaka prihodna potrajnost propisana je spomenutim zakonima i za sve »državne i od države upravljane šume, šume ustanova, nadarbina, crkava, samostana, nadalje za šume općinske, podopćinske, seoske...« (§ 20. zak. o prijavi seča). Amo spadaju i šume agrarne reforme

Dvojni su dakle propisi, koji traže — bar zasada, privremeno — prihodnu potrajnost agrarnoreformnih šuma. To je posve opravdano, i to s jedne strane nužnom potrebom, da se te šume, njihov drveni kapital sačuva dok se zakonom ne odredi, šta će biti s tim šumama, a s druge strane opet obzirom na onaj agrarnoreformni značaj tih šuma, po kome imaju zemljoradnici pravo na primanje onih proizvoda, koje trebaju za svoje poljoprivredno gospodarstvo, i to trajno. Time dolaze te šume indirektno faktično pod udar onog § 9. i sledećih zakona o šumama, premda agrarna reforma nije stvorila i ne može da stvori novih servitutnih prava na šumi i šumskom zemljištu.¹¹

Čl. 1. spomenutog zakona o potrajnom gospodarenju u tim šumama (zakon od 30. VII. 1920. g.) određuje, da je svaka seča preko godišnjeg etata zabranjena. No tamo, gde u šumi nema normalne zalihe, da treba godišnju seču reducirati tako, da se u toku 5 godina postigne normalna zaliha, a gde ni to nije moguće, pridržaje si određenje godišnje seče viša šumarska vlast. No ni ta seča, prirodno, ne može biti veća nego što je onaj sada još neodređeni letni etat, već mora biti toliko manja, u koliko se vreme i to što prije može postići normalno stanje odnosno normalna zaliha u šumi.

Kako iz toga sleduje, ti se zakonski propisi u punoj meri obaziru na onaj socijalnoekonomski karakter tih agrarnoreformnih šuma, dok ujedno svim mogućim sredstvima idu za tim, da se onde, gde je narušena temeljna drvena glavica, što prije postigne normalno stanje, kako bi se i godišnji etat pridigao na normalnu visinu.

Tamo, gde imamo uopće normalno stanje, kako bi se i godišnji etat pridigao na normalnu visinu.

Tamo, gde imamo uopće normalno stanje već sada u šumi, položaj je jasan.

No mi takvih normalnih šuma gotovo i nemamo. Šuma sa premalenom zalihom nemamo relativno mnogo. Možemo mirno ustvrditi, da je danas još neki deo naših agrarnoreformnih šuma u tako-

⁹ Srvani: »Projekat zakona o šumama i njegova šumarsko-politička osnova« od prof. dr. A. Ugrenovića, Šumarski List 1923. Pisac.

¹⁰ Izgleda kao da je piscu posve nepoznat čl. 50. našega projekta i njegovo obrazloženje (Osnovica str. 62), gdje smo rekli, »da šumama, koje su opterećene servitutima, valja gospodariti u cilju dobivanja trajnog prihoda od šume«. A propisali smo i »obavezno izrađivanje gospodarskih osnova«. (Čl. 50.). Uredništvo.

¹¹ Vidi noticu broj 8. alineja treća. Uredništvo.

vom stanju, da je zaliha drveta u njima veća od normalne. Razlozi su tome točno provadanje propisa zakona o šumama te konservativnost većine starijih posjednika šuma.

Zakoni u tom slučaju dozvoljavaju, da se po dozvoli vlasti može iskoristiti ušteda drveta na racionalan način.

Sada smo konačno blizu pojmu, što je mišljeno pod onim »redovnim ili godišnjim etatom«, koji se ne sme prekoračiti. To nije ništa drugo, nego tekući godišnji prirast drveta u dotičnoj šumi.

No tom činjenicom postavljeni smo pred posve nove probleme.

U normalnoj ili približno normalnoj šumi treba koliko je moguće točno odrediti godišnji prirast i stvar je rešena.

U šumi, koja ima manju masu od normalne, seći će se manje toliko vremena, dok se ne postigne normalno stanje.

Najkompliciranije je rešenje toga pitanja u šumama nenormalnim. Tu treba odrediti godišnji prirast, jer je on i tu u prvome redu merodavan za etat, izmeriti faktičnu i proračunati normalnu masu te etatu pribrojiti jedan deo viška mase.

No kako će biti sa onom šumom, koja ima skroz starije drvo, sposobno i zrelo za seču, a kako opet s onom, koja je recimo do polovice sasečena a druga polovica nosi star ili čak i prestar les.

Sa gospodarstvenog, »produkciono-potrajnog« i finansijskog stanovišta tu bi po svim pravilima nauke morala da pade stara šuma bez obzira na to, da li će tada ostati normalna zaliha ili ne će, naročito u slučaju, ako nema drugih terenskih ograničenja.

No po gornjim izvodima jasno je, da se to po dosadanjim zakonima u agrarnoreformnim šumama kao ni u šumama, opterećenim servitutima drveta i grade, ne može i ne sme dogoditi. Za agrarnoreformne šume važe dapače još i strože pozitivne odredbe zakona. Jer dok se u servitutnoj šumi onaj propisani privredni plan ili nacrt gospodarenja može putem nagodbe neograničeno približavati postulat u jednostrane racionalnosti, dotle su agrarnoreformni propisi detaljni i određeni. Razume se samo od sebe, da privremeno ne može biti drugog rešenja, dok nemamo detaljnog zakona, koji će točno odrediti kako ima dalje da se postupa. Do tog trenutka i za sva moguća rešenja mora se sačuvati, konservirati supstancija veleposeda nedirnuta.

Ni u takvim se abnormalnim velešumama dakle ne sme godišnje seći više nego što iznosi ukupni faktični godišnji prirast sve šume više uštednja mase, razdeljena sa potrebnim brojem godina.

Prema tome vidimo, da važi podjednako za sve agrarnoreformne šume glede tog dopuštenog godišnjeg ili redovnog etata formula:

$$E = P + \frac{Z - Z_n}{5 + x},$$

gdje znači: E = etat, P = prirast, Z = faktičnu zalihu, Z_n = normalnu zalihu te kvocijent 5 + x prelazni broj godina, da se postigne normalna zaliha.

Taj nepobitni rezultat treba obzirom na naš problem nekoliko pobliže razmotriti.

U posve sasečenoj šumi pokriva se taj zahtev potpuno sa interesima šume i šumovlasnika. A kako kod izračunavanja vrednosti šume otpada na drvenu masu, koje ovde nema, i teoretično i u praksi 80 do 90% vrednosti, ni kupac takve šume ne riskira više no što svaki drugi kupac većeg zemljišta, određenog naročitoj jednoj kulturi.

Što se više jedna šuma obzirom na zbiljnu masu i na podelu dobnih razreda približaje normalnom stanju, to osetljivijim postaje ovo ograničenje za posednika šume, sa čistog t. zv. liberalnog stanovišta. No još uvek do postignuća potpune normalnosti to je ograničenje i u javnom i u privatnom sopstvenikovom interesu posve opravdano, pošto se špekulativna kalkulacija za budućnost više ili manje dokida, a tek normalna šuma postizava svoju najvišu produkcionu vrednost. No tu ni kupac šume ne riskira ništa više, nego što riskira onaj, koji kupuje veće zemljište, više normalni riziko kod kupnje stanovite množine drveta na panju za veliki niz godina unapred.

Kod takve abnormalne šume, gde se doduše nalaze svi dobní razredi u približno pravilnoj podeli, no drvna masa nadmašuje potrebnu normalnu zalihu drveta, ovo ograničenje nije za sopstvenika šume nikako teže nego za sopstvenika potpuno normalne šume, po što mu je u nekom nizu godina dozvoljeno saseći reserve i pored mase redovnog prirasta.

No ni kupac ovakve šume ne riskira više od kupca normalne šume, ako se doda riziko kupnje dotične uštede na panju za dulji niz godina unapred.

Najteže su tim ograničenjem pogođene one abnormalne šume, u kojima stoje veće ili čak sve površine pod zreloom ili prezreloom šumom. Tu je vlasnik osuđen na veći gubitak prirasta te na gubitak vrednosti usled eventualnog pokvarenja kvalitete toliko vremena, dok se agrarnoreformno pitanje definitivno ne reši zakonom. Najbolje još može proći tamo, gde je moguće dotičnu šumu iskorišćivati preborno te je pretvoriti u prebornu šumu. No — nadajmo se, da će konačno jednom i naši stručnjaci i naš parlamenat prionuti ozbiljnom radu i da taj neodređeni položaj ne će, jer ne sme još dugo trajati.

No i riziko za kupca kod ovih je šuma najteži. On preuzima na sebe kupnjom takvog poseda ne samo veliki riziko kupnje — po današnjim cenama — ogromne drvne mase za veliki niz godina unapred, već i sav onaj riziko, koji dolazi od rešenja agrarne reforme.

Uzmimo n. pr. da se i kod nas reši agrarna reforma po češkom načinu, što je vrlo verovatno, da naime država i samoupravna tela eksproprijšu te šume po poprečnoj vrednosti iz godina 1913.—1915. sa otplatom u amortizacionim obrocima od nekoliko desetaka godina! Dotični je kupac u tom slučaju vlasniku šume podario najmanje dvije trećine svog novca, a osim toga gubi i svu onu razliku kamata, koje bi za taj novac mogao da dobije od onih — ne visokih —, koje će mu država ili samoupravno telo plaćati na onu amortizacionu rentu.

I začudo je, da trgovci i kupci traže gotovo isključivo same ovakve šume. Ima tu velika porcija one općenite poratne bolesti, to je slepa želja za brzim obogaćenjem, no ima i opravdanih razloga, kako smo već spomenuli: da si osiguraju materijal za svoje industrije.

Zato je nužno potrebno, i opet naglašujem, upozoriti te naše ljude, da dobro paze šta rade.

Kod svega toga smo pretpostavili, da dotični kupac raspolaže sa potrebnim vlastitim kapitalom, koji mu je suvišan od redovnog obrta.

U trenutku, kad on mora da novac uzajmljuje na kamate, ta se slika delomice preokreće a delomice potencira upravo do gospodarskog samoubojstva. Evo kako.

Za isečenu šumu on može da plati relativno vrlo malo i ako mu gospodarstvo inače uspeva, da može bez pogibelji razmetavati visoke kamate i osim toga otplatiti dug iz redovnih prihoda te tako ulagati kapital kroz decenije u šumu, a da ga od nje ne traži, on može da sretno ispliva.

No već kod normalne šume — zastaće mu dah. Poznato je i svestrano utvrđeno, da se kapital, koji je uložen u šumu, ukumaćuje u najboljem slučaju poprečno tek sa 3%, obično i sa manje, 2 do 2½%.¹² To vredi za normalnu šumu. Ako je dakle trgovac kupio takvu normalnu šumu i dao je tačno proceniti te platio za nju recimo 10,000.000 Din, on će na tu uloženu glavnici primati godišnje najviše 250 do 300.000 Din čistog prihoda, dok će banka tražiti godišnje do (20%!) 2,000.000 Din samo za kamate! A odakle da plati još i glavnici?

Još je gore sa šumama sa većom nego normalnom zalihom drveta, jer kupac treba, kako smo već rekli, mnogo veće kapitale, pošto glavni deo vrednosti šume predstavlja drvena masa, koja je ovde u pretežnosti.

Jedini svetliji momenat kod toga mogao bi biti u tome, da dotični posed izgleda inače prilično normalno što se podele dobnih razreda tiče, a da ima ujedno veću uštedu dobrog drveta. Naročito važi to za tezaurirane preborne šume. Ako uspije kupcu da dobije dotični posed vrlo jevtino, još pod cenu normalnog poseda, mogao bi od sto slučajeva u jednom ili dva primiti za brzo iskorišćenje one uštede toliku svotu, da bi se rešio većeg dela duga. No takva je spekulacija i u prošlim godinama bila jednaka hazardnoj igri, a danas je ona malne beznadna. Drvarski se tržišni odnosi vidno konsolidiraju, naš se dinar diže u vrednosti, cene drveta stalno padaju, — uzevši za bazu naš dinar.

No najgore je kupiti šumu sa samim starim drvećem. Cena, koju kupac mora da plati, najveća je i kamati su najviši, dok on ne može da koristi šumu više no što prirašćuje i deo onog viška mase.

¹² Sravnj: Ing. A. Šivic »Kako se gozdni kapital obrestuje?«, »Kmetovalec« . 1924., br. 3—5.

Za sve ostalo drvo, koje je jednako skupo platio kao i ono što može odmah saseći, plaća sve vreme ogromne kamate, dok mu ono usled slabog prirasta ili čak i kvarenja ne donosi gotovo ništa, a možda čak i gubitak!

*

Iz svega se toga vidi, da privatnom kapitalu, i kad bi ga bilo, gotovo ni u jednom slučaju upravo nije moguće da bi prekupio ili nacionalizovao agrarnoreformne šume. No to je konačno i posve razumljivo. Privatnik mora računati sa gospodarskom i nikakvom drukčijom bilancom ako hoće da uspeva. Iz tog istog razloga nigde nije moglo uspeti prodiranje nacionalnog elementa u telo tuđeg naroda samo privatnim kapitalom, već su svi takvi ofenzivni narodi i pored sve moralne i administrativne pomoći svojih vlasti morali da javnim, u Prusiji proti Poljacima čak i ogromnim državnim sredstvima stalno podupiru takvu akciju. Poznato je, da su se slavenski posedi u pograničnim krajevima Slovenije, Češke, Poljske i t. d. redovno mnogo, čak i dvostruko preplaćivali na vrednosti.

A što je trebala ofenziva sa svom visokom auktoritetom i pomoću, bez toga nije moguće uspeti ni defenzivi, reparaciji.

Zato je i ono rešenje toga pitanja u Ustavu, kako već spomenusmo, jedino moguće i pravilno. Eksproprijaciju velikih šumskih kompleksa može provesti jedino država ili, sa njenom pomoću, samoupravno telo i nikako pojedinac niti bilo kakva skupina pojedinaca.

No to se ujedno i najbolje poklapa i sa interesima šumarstva samoga u najširem značenju reči: sa interesom šume i šumske industrije i trgovine.

A na koncu svom odlučnošću ponovno naglašujemo: nužno je i svestrano potrebno, da što prije dobijemo dobar i valjan zakon o provedbi agrarne reforme i o konačnom pravilnom likvidiranju toga pogibeljnog i upravo već nesnosnog stanja.

La réforme agraire et les forêts.

L'auteur traite l'histoire de la réforme agraire dans notre pays après notre emancipation. Il met en avant le côté national de la question. Il appuie sur la nécessité d'une „exploitation à rendement soutenu“ des forêts, pour en garantir l'avenir. Il recommande l'expropriation de la grande propriété privée au bénéfice de l'état et des communes, mais pas du tout en faveur des corporations, étant prévus par la constitution politique.

Инг. Милош П. Ђирковић [Крушевац]:

Импрегнација железничких прагова.

Као што је већ познато, дрво има ту особину да не задржава свој првобитни облик, него је изложено многим штетним променама. Ове промене јављају се као последица многих и разноврсних узрока. Дејства тих узрока такође су различита, и у главном своде се на то да дрво постепено мења свој првобитни облик, а затим у даљем току да се потпуно распадне и да га сасвим нестане.

Тако услед примања и испуштања воде, ове се промене очигују на сасушивању и кривљењу, а затим на прскању и цепању дрвета. Ово се нарочито онажа код прерађеног дрвета. С друге стране довољно је зауставити се на дејству разних инсеката. Подгризајући дрво и правећи тамо своје многобројне и разноврсне ходнике они не само да мењају облик дрвета, него га пре времена уништавају и онеспособљавају за свој даљи пораст. Та се њихова игра у целости наставља како још код живог дрвета, тако и код онога које је већ отсечено и прерађено.

И разни микроорганизми утичу штетно на облик дрвета и његов састав. Они проузрокују у њему гнилоост и трулеж, услед чега наступа трошност његова унутрашња стања и слабљење његове везе. Даљим дејством ових микроорганизама ствара се и његово потпуно распадање и уништавање много раније и пре времена него би то иначе било. Довољно је овде споменути само оно страшно дејство које на дрвету производи познати *Merulius lacrymans*.

Свему овом оштећењу дрвета пре времена треба гледати узрок у соку дрвета, како у води тако и у оним многобројним ситним раствореним делићима у њој, који сви скупа нуде најснажнији извор за исхрану многобројних животињских и биљних штеточина.

На супрот овом поразном и уништавајућем дејству многих и небројних штеточина из животињског и биљног царства, човек је тежио и тежи да нађе и пронађе што боља и ефикаснија средства за заштиту и спречавање, ако не и за потпуно уништавање, овог разорног дејства ових сићушних штеточина, који свој посао изводе лагано и постепено, па ипак зато и врло штетно и врло поразно.

Ова тежња човека потпуно је појмљива. У свима нама постоји нагон да оно што смо створили, или што нам је потребно и што је дошло у тесну везу са нама, — одржимо по могућности у

својој употреби за што дужи низ времена. Колику улогу ту игра та нагонска наклоност, из вида се не сме изгубити и уштеда у новцу. Оно што смо створили, потребно је да траје што дуже, како не бисмо били принуђени да губљењем оних предмета пре времена омет улажемо новац за њихово ново стварање. Познато је пак да све што је органско подлежи трулежи и распадању, па се по себи разуме да је услед горње тежње поникла и мисао да се пађе пута и начина, помоћу којих ће се то распадање органских материја, ако не сасвим сузбити, а оно одложити на што даље време.

У широкој области конзервирања дрвета као једна од познатих метода јесте импрегнација дрвета. Ова метода заслужује своју нарочиту и пуну пажњу стога, што је техника импрегнација од свију осталих постигла најлепше резултате и дала најбоље успехе у погледу конзервирања дрвета.

Техника импрегнација, која у погледу својих практичних резултата припада новијем времену, ипак има своју историјску прошлост. Јер још од старина ишло се на то да се пронађе материјал, који би извесне потребне објекте сачувао од брзог распадања.

Средства која је ум људски постепено проналазио данас показују прилично велики број. Само је њихово усавршавање ишло лагано и данас је мало начина за које би се могло рећи да релативно воде сигурнијем и потпунијем успеху.

Главна особина саме импрегнације састоји се у томе да материјал који се предаје овом процесу, не само што боље и сигурније заштити од спољњих утицаја (влаге, пламена и т. д.), већ да путем тога процеса томе материјалу даде и трајашнија својства ради што дужег одржања. И то је оно што је најкарактеристичније за сваку добро вођену импрегнацију. Јер њен је задатак да не утиче само с поља, већ да материјал којим се она врши прође као цео предмет, да дакле утиче и на саму суштанцију, уништавајући овде легло распадању подложних делова и да сам еминентно ступи на њихово место као средство за што дуже одржање импрегнисаног објекта.

Утврди ли се овај значај, онда не ће бити тешко одредити и путеве, помоћу којих се могу обезбедити и осигурати за што дужи низ времена сви они предмети које будемо узели у рад.

Први услов сваког средства којим се импрегнација врши јесте према самој сврси, која се има постићи, или да одбија воду (влажу, мокрину), или да воду не пропушта, или да осигурава од пламена, или најзад да утиче чисто конзервирајући. Али при избору средстава за импрегнација у обзир се морају узети и трошкови, који својом висином могу донекле утицати на начин импрегнација. Ово нарочито вреди онда, када је у употреби само један материјал, јер би се са скакањем цена томе материјалу процес импрегнације знатно отежавао.

Други услов сваког начина импрегнација јесте да материјал, који се као антисептикум употреби, скроз и скроз прође објекат који је у раду. Овај механичко-технички задатак данас је најпо-

вољније решен, и ако се тачно поступи по досад познатим начинима, то се и успех може са сигурношћу очекивати.

Предмети који се данас предају процесу импрегнасиња, као и средства — хемикалије — којима се то постизава, разноврсни су и многобројни, те се ни њихово опширније излагање не може увући у оквир овог чланка.

За нас је од особите вредности импрегнација дрвета, напосе, импрегнација железничких прагова, о чему ћемо рећи коју реч више и што је главни смер овог чланка.

Иако је у данашње доба број различних антисептикума који се препоручују за импрегнацију железничких прагова прилично велики; иако се са многима од тих антисептикума врше већ импрегнасиња или су пак чинени разни покушаји, — ипак само један много мањи део од ових антисептикума могао је наћи веће практичне примене и при импрегнацији остати краће или дуже време у употреби.

Од једног антисептикума за импрегнасиње захтева се:

1. да јако дејствује конзервирајући;
2. да дубоко продре у дрво;
3. да противстаје излуживању, дакле, да се у води лако не раствара и

4. да је јефтинији.

Овим условима од досад познатих средстава за импрегнасиње дрвета у свему не одговара готово ниједно. Новија пак средства која се свакодневно појављују на тржишту и у разним рекламама не смеју се узети одмах за готово и озбиљно, јер за њихово испитивање, односно да би се могли утврдити постигнути резултати које би та нова средства пружила, потребно је на првом месту доста времена.

Од досадашњих средстава као најбоља, услед чега су нашла више практичне примене, показала се:

1. живин хлорид;
2. сулфат бакра;
3. цинкхлорид;
4. терно уље;
5. соли флуороводоничне киселине — флуориди, познати под разним именима.

1. Једно од најјачих антисептичних средстава јесте живин хлорид — HgCl_2 , које је прво употребио Енглез Киан, али које није могло наћи практичне примене због јаког отрова који садржи у себи.

2. Сулфат бакра, $\text{CuSO}_4 + 5 \text{ aq.}$ као антисептикум далеко изостаје иза живиног хлорида и због своје скупости и осталих недостатака није се могао одржати као средство за импрегнацију железничких прагова.

3. Цинкхлорид, $\text{ZnCl} + 2 \text{ aq.}$, као антисептично средство изостаје иза прва два, али има ту превагу да је од обадва знатно јефтинији. У прво време импрегнације цинкхлорид је био нашао највеће примене, те су за импрегнацију њиме подизани нарочити

заводи. Такав завод имали смо и ми пре рата у предратној Србији, у Ђићевцу код Крушевца и рад у томе заводу а са овим средством трајао је пуних 15 година. Од осталих металних соли цинкхлорид се одликује нарочитом адхезијом према биљним ткањима, те је зато и импregnација њиме потпуна и савршена. Он исто тако дејствује и антисептички. Употребљен у подесном раствору, цинкхлорид доводи течну беланчевину као и растворене делове подложне распадању до згрушавања, у којем се стану јаче и дуже одушу трулежи. При свима овим одликама ипак се не сме употребити јако концентрисан, јер му је онда дејство као и код сумпорне киселине (по Barreswil-у), — т. ј. претвара алкохол у етар, а беланчевину и биљна ткања у шећер.

4. И тешка терна уља данас су у импregnацији у највећој употреби; она по јачини свога антисептичког дејства превазилазе два последња гореименована средства и приближују се дејству и јачини живиног хлорида.

Под терним уљем разуме се у опште дестилат од тера каменог угља; али се за импregnацију исто тако може употребити и тер добивен од мрког угља. Обадве материје у води се не растварају, према томе остају стално у дрвету и на тај начин делове импregnисаног дрвета штите од трулежи на неограничено време.

Због ових особина креозотажа дрвета усвојена је данас, готово, у целом свету.

Креозот је антисептична материја која се од свију познатих антисептичних средстава најбоље прилагођава разноликим атмосферским варијацијама и штетљивим утицајима, који би имали дејства како на њ сама као на антисептикум тако исто и на дрво. Према томе креозотирање ствара најозбиљнију заштиту биљне материје од распадања у свима срединама и у свима климама.

Ова особина највише заштите од свију осталих продуката произилази из антисептичне акције која се налази у креозоту, а нарочито и поглавито у фенолу (карболној киселини) који су сами по себи најјачи и најенергичнији елементи противу микроорганизама и против деструкције коју гљиве причињавају.¹

Вредност фенола резултира већ и отуда, што је и најмања његова количина, ако се у дрвету стално налази, довољна да дрво заштити. Званично је познато да и количина од 0.125 % имунизираних материје већ гљиве згрушава.²

Оваква енергија и код тако малих и незнатних количина има за последицу најбоље и најтачније резултате за конзервисање дрвета. Само под условом да је радња креозотирања извршена према

¹ Seidenschur [Zur Frage der Holzkonserwirung, Chem. Ztg. 1909.] је доказао, да при креозотажи дрвета дрво не штити само садржина киселих делова (карболна киселина и њени хомологи), већ и да сами неутрални делови првобитно употребљеног уља за импregnацију показују одлично антисептичко дејство и да уопште дејство терног уља непрестаје ни онда, када би се кисели делови удаљили испирањем или којим другим путем.

² Oesterreichische Chemikerzeitung 1—10—1902. год.

свима стриктним захтевима које она тражи за савршену расподелу антисептикума у поре белјике. Према томе мешање, загревање и правилан притисак јесу *conditio sine qua non* за добру и савршену импрегнацију.

Али и ако је теоријски потребно да само тако мала количина фенола буде стално у дрвету, практично се мора у дрво убризгати што већа количина да би се постигло правилно разређивање. Овај однос произлази услед недостатака који резултирају из импрегнација која се индустријски практикује као и из особина самог креозота.

5. Поред напред побројаних средстава за импрегнације, почели се у најновије доба, почетком овог века, употребљавати и соли флуороводеничне киселине — флуориди.

Флуороводенична киселина и њене соли познати су одавна као јак отров за бактерије и услед тога ушли у употребу за имунизирање разноврсних материја. Сама флуороводенична киселина дејствује антисептично много ефикасније од својих соли, али није могла наћи веће практичне примене у импрегнацији због јаких отрова које садржи у себи.

У овом времену вршени су практични опити са флуоридима алкалија и цинка и из добивених резултата излази да исти у погледу свога дејства као антисептикум, као и у погледу трошкова импрегнације, — не изостају иза осталих средстава за импрегнације.

Ако сад сва напред побројана средства за импрегнације прегледамо и међу собом упоредимо, наћи ћемо следеће:

1. Живин хлорид, цинкхлорид и сви флуориди са изузетком калцијумове групе у води су врло тако растварљиви. Ова особина ових једињења — њихова лака растворљивост у води — па према томе и њихово врло лако и брзо излуживање из дрвета, јесте сама по себи од врло штетних последица због тога, што се дотична со врло брзо излужи, дакле, нестане је, те је онда и сама импрегнација без великог дејства, т. ј. дрво не може достићи у својој трајашности ону висину која је потребна — без обзира што је само средство као средство врло добро.

2. Живин хлорид је према киши врло слабо отпоран и раствара се у присуству алкалних соли. По готову се и не употребљава више за импрегнацију прагова.

3. Сулфат бакара, и иначе средство слабога дејства при импрегнацији, има још и ту рђаву особину, да предмети њиме импрегнисани при додиру са гвожђем, губе бакар потпуно. Прагови се већ давно њиме не импрегнишу.

4. Цинкхлорид подлежи јако излуживању, а по опажањима, која је вршио Гитнер, он се под утицајем владе и гвожђа, дисоципира у сону киселину и цинкоксид. Сама киселина образује са гвожђем ферохлорид који се са кисеоником преобраћа у ферихлорид и оксид гвожђа. Тако образована гвоздена со даје својим преобраћањем са Gerbsäure дрвету извесну плавичасту-модру боју, и у току времена образована сона киселина чини дрво трулим, на-

рочито онде, где се налазе делови за утврђивање — плочице и ексерии. Услед образовања оксида гвожђа гвожђе почиње рђати и јести се.

Импрегнација чистим цинкхлоридом више се не врши, али се исти задржао у употреби у вези са креозотом, т. зв. »комбинована метода«, о чему ће доцније бити говора.

5. Због својстава које смо раније изнели креозотирање дрвета налази данас највећу примену код импрегнације прагова. Ово креозотирање врши се било чистим креозотом, било у вези са цинкхлоридом, или најзад по т. зв. Рипинговој методи, методи штедљивости.

6. Импрегнација са солима флуороводоничне киселине сразмерно новијег порекла, јер датира почетком овог века. Ну и мимо то ни са једним другим средством није чињено више покушаја и огледа него што је то рађено са флуоридима.

Ми смо већ раније споменули једно рђаво и непрактично својство ових соли, а то је да се у води лако растварају, према томе да су у врло великој мери подложни излуживању. Стога се покушало да се флуориди вежу још са којим средством те да би се појачало не само њихово дејство као антисептикума, већ да би се и излуживање смањило. Тако се флуоридима додавао фенол (карболна киселина, добивена дестилацијом тера од каменог угља), а ради практичније употребе овоме се додавао још анилин или анилинова со.

Средства за импрегнацију добивена на овај начин позната су под разним именима, као »хилинит«, »белит«, »маленит«, »базалит«, и т. д., која сва служе за конзервирање дрвета, било за њихово вулканизирање, било за сенилизирање.

Од горе поменутих средстава највише је испитиван, па се највише и почео примењивати у импрегнацији т. зв. »базалит«, назван тако по своме проналазачу Базилију Маленковићу. Ова течност састоји се из раствора у којем је 89 делова флуорнатријума и 11 делова динитрофенол-анилина. Материја долази у трговини као со у жућкастим кристалима и теже се раствара у води.

За ово средство тврди се да између базалита и дрвета постаје једно хемијско једињење које се у води не раствара и да се према томе базалит не излужава, услед чега му подобност да микроорганизме уништава стално остаје.

Опити импрегнације базалитом највише су вршени код холандских државних железница, чија управа изјављује да је задовољна постигнутим резултатима, те се нада да ће ово средство моћи потиснути импрегнацију креозотом.⁴

Овом приликом споменућемо још једно средство за импрегнацију прагова, које датира из 1910. год. То је т. зв. »акуол«.

Акуол је амонијачни раствор бакра и цинкових соли везан фенолом. Тврди се да је као средство бакра и цинкових соли добро, пошто акуол који је убризган у дрво, образује са целулозом једно

⁴ Organ für die Fortschritte des Eisenbahnwesens 15. IV. 1924. Heft 4.

желатинасто једињење и пошто се амонијак разреди, у дрвету остаје једно нерастворљиво једињење од металних соли и целулозе. На тај начин металне соли остају тврдо везане за дрво, што је јемство за успело конзервисање.

Говорећи раније о томе шта се изискује од једног антисептика, рекли смо да је потребно:

1. да само средство дејствује јако конзервирајући;
2. да се у води раствара, другим речима да противстаје излуживању.

Видели смо из досадашњег излагања да оба ова услова одлично и једино испуњава само креозот. Отуда се и сматра да је импрегнација креозотом најефикаснија и најуспелија. Али ма колико да креозот поседује ову предност, он има такође много мана и недостатака, који му сметају, па зато се на свима странама тежи и зато се чине многобројни покушаји да се креозот избаци из употребе и замени којим другим средством. Техника импрегнација данас се врло много занима флуоридима, не би ли се пронашло средство да флуориди противстану излуживању и да их на тај начин ставе на место креозота.

Недостаци и незгодне особине креозота следеће су:

1. За импрегнацију већих количина прагова потребно је набављати огромне количине креозота. Тако:

а) Код импрегнације чистим креозотом потребно је око 25 кг креозота за један нормални праг од 2.50 м;

б) код импрегнације Рипинговом методом штедљивости потребно је за тај исти праг око 7 кг и најзад

в) код импрегнације комбинованом методом (креозот и цинк-хлорид) потребно је 5 кг креозота.

Ако се у једној кампањи имаде импрегнацијом 100.000 ком. нормалних прагова од 2.50, онда је за ову сврху потребно набавити креозота између 500.000 до 2.500.000 кгр према томе, која је од метода у импрегнацији у употреби.

Разуме се, да је набавка овако великих количина креозота — нарочито у земљама које га не прерађују, већ увозе са стране — скопчана и са врло великим тешкоћама и са огромним трошковима транспорта. За смештај тако великих количина креозота потребно је имати нарочите огромне резервоаре, што све у вези са доста великом ценом самога креозота што импрегнацију креозотом чини прилично скупом, нарочито у земљама које су принуђене да овај материјал уважају.

2. Рад у импрегнацији креозотом врло је нечист и прљав и због тога за раднике врло неподесан. Услед ацетног дејства креозота радници добивају екцеме по целој кожи на телу, само ако иста дође у додир са креозотом. Осим тога за време рада морају имати и нарочито одело које се може употребити само за време једне кампање. Све то пак чини да су наднице свих ових радника знатно скупље од просечних надница, што као последицу има и знатно поскупљивање самих прагова, импрегнационих на овај начин.

Предратна Србија, мада се бројала у земље нарочито богате шумом, ипак је била доста оскудна у растовим шумама. Ова оскудица повећана је у своје време немилосрдним сатирањем растових шума. То је било доба осамдесетих година, када је грађена пруга Београд—Ниш са својим огранцима ка Пироту и Врању. Сва потреба у праговима и осталој грађи подмиривана је из земље, те се крајеви ближе овој прузи почели знатно проређивати. Осим тога са пуштањем у саобраћај ових пруга све оближње шуме биле су тако рећи отворене и осуђене на то да их што пре нестане. Из тих шума није подмиривана само потреба у земљи, већ су оне служиле и за извоз у иностранство. Многобројни трговци, предузимачи и инжињери из Грчке и Бугарске долазили су у Србију као у обавезу земљу, купујући и извлачећи у своје земље сву растовину која се само могла донети до железничких станица. Наша ондашња привредна политика и њени меродавни фактори посматрали су све то равнодушно; они овој појави нису поклањали никакве пажње, нити су бринули о последицама које ће са таквога рада настати, свакојако уљуљкани познатом фамом да је Србија неисцрпива у своме шумском богатству. Стога нису ни покушавали да овом злом и штетном раду стану на пут. На против! Да би извоз повећали и дошли до још јачег активнијег биланса, они су терали толико далеко да су извозницима-иностранцима допуштали извоз шта више са »рефакцијама«.

Све то имало је за последицу да се базен моравски врло брзо исцрпио у растовини и данас, путујући од Београда ка Пироту и Врању ви ће те узалуд тражити да вам се поглед одмори на ондашњим красним и лепим шумама.

Крајем прошлога и почетком овога века настаје још већа захуктаност. Политичке борбе воде се са крајњом огорченошћу и нечувеном страстношћу. У тим дуготрајним борбама на жалост шуме су морале подмиривати често партијске рачуне; њихово тамањење бесправним горосечама и експлоатацијама режимских људи узимало је огромне размере. Лудо демагоштво није бирало средстава и у једном хуку тражило се да државних шума сасвим нестане и да се шумске управе и шумски органи као непотребни потпуно укину и избаде. Срећом било је још паметних људи, чији се утицај био потпуно заостао да се ова махнита мисао не оствари, у чему су и успели. И након 15 година на овамо почело се све више успевати да се шуме сачувају од таквог убиственог рада. Борба ондашњих србијанских шумара крунисана је успехом бар за толико, што се успело да масе дођу до сазнања да се државна имовина не може сматрати као ствар свију и свакога.

Овакво рапидно нестајање и ишчезнуће растових шума нагнало је још онда Дирекцију држ. железница да потражи пута и начина, како ће се у будућности снабдевати железничким праговима, пошто је јој било јасно да у земљи нема више растовине која би могла подмирити њене потребе. Она се одлучује да растове прагове замени буковим праговима на тај начин, што ће их импрегнирати. У томе духу она заснова 1900. год. завод за импрегнацију у

Бишевцу у близини Крушевца, пошто је предходно добила од ондашњег Министарства Привреде у експлоатацију две чисто букове шуме »Буковик и Рожањ«, у срезу ражанском, у величини 2930 ха. Вршећи овде чисту сечу (од 20 цм на више). Дирекција је имала израђивати за своје потребе првенствено прагове и грађу, а од остатака, технички неупотребљивих, дрво за гориво и дрвени угаљ. Посечене пак површине имала је пошумити црногорицом и белогорицом.

Еквивалент растовине нађен у буковом дрвету био је потпуно на своме месту у погледу постигнућа горе наведеног циља. Пре свега ми смо у предратној Србији имали па и данас имамо огромне и врло лепо очуване комплексе чистих букових шума, или бар таквих у којима је буква превлађујуће дрво. Те велике зализе у буковим шумама остале су до пре рата 1912. год. у главном свом делу неискоришћене. У оно време овим дрветом слабо се ко и занимао, и — изузимајући прераду ситније грађе на примитивним стружницама, она и није по готову ни за шта друго употребљавана него само као дрво за гориво. А буква у својим красним парцелама и бескрајним шумама, где још није допрла секира нашега горосечца, озбиљно заслужује наклоност и пажњу стручњака, јер задатке заштите земљиша и очување снаге хранљивости испуњује најодлучније. Њене пак везе са осталим лиснатим и четињастим шумама пратио је увек велики успех, а у крајевима где преовлађује, она је и данас све и сва потребитом потрошачу.

Остављајући за сада њене техничке особине (тврдоћу, цепљивост, јачину пламена и т. д.) ми ћемо се задржати на својству које је за нас од особите вредности, а то је на њеној трајашности и издржљивости. По Nördlinger-у буква има под водом изванредну, а у сувоти прилично дугу трајашност; у земљи, где је изложена променама сувете и влаге, трајашност је врло мала, јер подлежи врло брзо трулежи и распадању.

(Свршиће се.)

L'imprégnation des traverses de chemin de fer.

L'auteur de cet article est le vice-président distingué de notre „Union“, il est en même temps directeur du plus grand établissement pour l'imprégnation de bois en Serbie. Il décrit les procédures différentes d'imprégnation, leurs avantages et leurs préjudices. L'auteur expose ensuite l'historique du développement de l'imprégnation des traverses de chemin de fer dans la Serbie d'avant la guerre. (à suivre)

Aleksandar Ugrenović [Zagreb]:

Iz istorije našeg šumarstva.

(Svršetak.)

Druga skupština šumarske sekcije nije održana ni u Dubravi, ni u Moslavini, kako je bilo zaključeno na prvom sastanku u Prečecu, već u Sisku 7. juna 1847. Nije nam bilo moguće, da nademo nikakvih podataka o samoj skupštini, ni o tome iz koga je razloga izmjenjeno mjesto skupštine. Da je ona zaista održana 7. juna 1847. u Sisku utvrdili smo iz izvještaja o skupštini za 1852.²⁸

Razumljivo je, da za vrijeme revolucije godine 1848. i 1849. nije došlo do zborovanja. Šumari su u tim časovima bili i suviše okupljeni brigom oko zaštićivanja šuma — a možda i vlastitih života — da bi mogli pomišljati na drugarske sastanke.

God. 1850. održana je — treća po redu — skupština u Zagrebu. Ni o njoj nismo mogli da saznamo ništa potanjenja.

Tek o četvrtoj skupštini, koja je održana 3. XII. 1851. u Zagrebu a u prostorijama Gospodarskoga Društva, imamo pouzdanih vijesti. Zbor je bio urečen za 29. XI. 1851., no nije se mogao u to zakazano vrijeme održati, jer su nastupile neke nepredviđene zapreke (nevrijeme). No i o tom drugom roku sakupio se na zboru malen broj učesnika, jer su snježne vijavice i poplave otežale putovanje.

Tom četvrtom zboru predsjedja Kos, a tajničke poslove vodi Tomić. O tečaju zbora izdan je štampom opširan izvještaj. Ovom izvještaju²⁹ priložena je u cilju popularizovanja i Šporerova knjižica o sadnji.³⁰

Na ovome zboru jasno se ispoljuje duševna premoć Kosa i Tomića. Kos i Šporer te Tomić i Schaper izmjenili su među se svoje uloge sa prvoga zbora. Kos je predsjednik, Šporer — podpredsjednik, a Tomić — tajnik. Čitav tečaj skupštine rukovodi Kos. Na svakom njenom koraku susretamo njegov lični rad, inicijativu, odlučnost i istrajnost. Kos u ovome času nije više privatni, već državni šumarski čin

²⁸ »Verhandlungen der Forst-Section der Landwirtschafts-Gesellschaft für Croatien und Slavonien«, Zagreb, 1853. S. 7.

²⁹ »Trudovi odsjeka šumarskoga za Hrvatsku i Slavoniu godine 1851«. Zagreb, 1852. S. 1—53.

³⁰ »Kratka nauka, kako valja dervlje saditi« od Franje Šporera. Zagreb, 1852. S. 55—70.

novnik i on kao takav u udruženju okuplja oko sebe državne činovnike. Privatni činovnici, koji su na prvom sastanku u Prečecu bili u velikoj većini, zastupani su u upravi udruženja na četvrtom zboru samo sa dva člana. U svemu broji društvo koncem god. 1851. — 85 članova.

Zbor otvara Kos i crta sliku prilika posljednjih godina. Konstatuje, da je u posljednje vrijeme u radu udruženja nastala smetnja, uzrokovana vanrednim događajima (revolucijom), koji su izazvali zastoje u radu i kod ostalih udruženja. Posve je razumljivo, da su ovi događaji morali ostaviti dublje tragove na mladim udruženjima, koja su tek počela da se razvijaju, — dakle i na šumarskom — nego na starijima, koja su već dulje vremena postojala. Dani revolucije ostavili su duboke tragove na poljoprivredi uopće a na šumi napose.³¹ Šume je nestajalo »pod udarcem pakostnim sjekire, izgledajući pomoć od stroge zakonite obrane«. Od dana u dan osjećala se potreba zakona o šumama i vlasti, koja bi taj zakon izvršivala, te tako zaštićivala šume od propadanja. Kako je poznato bio je sazvan god. 1849. (29.—30. III.) gospodarski kongres u Beču, koji je raspravio osnovu zakona o šumama. Na tom kongresu učestvovao je i Kos, kao predsjednik »Hrv. Slav. Šum. Društva« te je poznavao ovo pitanje vanredno dobro.

No Kos ni ovaj put ne očekuje spasa od same državne vlasti, već smatra za dužnost udruženja, da ono priteče u pomoć »savjetom i djelom«, da kritički izloži načine, kako bi se ovome zlu što skorije došlo.

Konstatirajući ovu dužnost saradnje udruženja kod donošenja novoga zakona o šumama, Kos se žali na to, da među samim svojim članovima udruženje ne nalazi dostatne pomoći. Napose žali se Kos na to, što nam u tom poslu »ruke ne pruža susjeda naša« — Vojna Krajina — »putem svojih učenih i većitih šumarah«.

O radu same uprave predlaže izvještaj tajnik udruženja, Tomić. Uprava udruženja god. 1851. izgledala je ovako:

Predsjednik: Dragutin Kos, prisjednik komisije za zemljarinu u Zagrebu, podpredsjednik: Franjo Šporer, povjerenik za procjenu šuma u Osijeku, tajnici: Ante Tomić, povjerenik i t. d. u Križevcima

³¹ Poznato je, da šume stradavaju kod svih revolucija, pa je to bilo i godine 1848. i 1849. Evo kako se opisuje to stanje u predavci od 21. VIII. 1852., što ju je Udruženje upravlilo tadašnjoj vladi, zabrinuto za zaštitu šuma.

»Osobito su bile pomenutih godinah na velikom udaru šume, na koje graknu i navali prostota kao na zlatne brčgove, zatrući ovdje najljepši prirodni naraštaj, tu predragocjene umjetne gajeve, a ondje najkrasnije mlado stromlje, ovaj ponos, brigu i čast čitavoga poroda i nadu naših potomakah«.

»Tako se opustošiše naši krasni na broju maleni gajevi, zatreše mladljani naraštaji, izsječeše i osakatiše do zla Boga naši krasni bukvići hrvatski a hrastici slavonski, ter će više porodah izza nas imati posla, dok poprave i nadomeste ono, što u par mjesecih pokvari i utamani besnoća i razuzdanost našega vjeka«. (Op. cit. pod tač. 28. S. 51.).

i August Prokop, povjerenik i t. d. u Požegi, odbornici: Julio Schaper, povjerenik i t. d. u Zagrebu, Josip Szita, kotarski šumar u Vrbovskom, Josip Panzner, inspektor nadbiskupskih šuma u Dubravi, Mihaјlo Raslić, povjerenik i t. d. na Rijeci, Mavro Dvoržak, povjerenik i t. d. u Varaždinu, Ivan Schnobl, inspektor vlastelinstva u Pakracu.

Na ovome zboru dovršena je konačna redakcija pravila udruženja. Kako smo već spomenuli izrađivanje pravila bilo je u svoje vrijeme povjereno Šporeru. Konačnu redakciju izvršio je Šporer zajedno sa Kosom.

Prema tim pravilima »Društvo šumarsko za Hérvatsku i Slavoniu«, nastalo na osnovu slobodnog udruživanja šumara i prijatelja šumarstva i lovarstva. Ovo je udruženje bitni sastavni dio Gospodarskoga Društva. Cilj je udruženju: lično međusobno upoznavanje šumara, izmjena misli, iskustava i pokušavanja na području šumarstva i lovarstva, sabiranje statističkih podataka, utvrđivanje faktičnoga stanja šumskog gospodarstva, enegično suzbijanje devastacija, unapređivanje gajenja šume, tehničko obrazovanje šumarskih kandidata i popularizovanje šumarstva.

Pored ovog općeg zadatka udruženje je spremno, da savjetom i djelom ispomogne rad oko uređivanja i procjenjivanja šuma, da daje savjesne informacije o namještanju šumarskih lica. Udruženje svake godine predlaže povjerenike — ispitače za šumarski praktični ispit. Ono na taj način dolazi u položaj, da upliviše na obrazovanje šumarskih lica. Udruženje izdaje štampom društveni organ, u kojem će se donositi stručne rasprave i prikazi rada udruženja. [Kako se iz dosadanjeg izlaganja razbire izašla su dva godišta ovoga organa. Jedno godište (za 1851.) našli smo u biblioteci zagrebačkog univerziteta, a drugo godište (1852.) u biblioteci Direkcije Šuma na Sušaku.] Originalni članci od osobite vrijednosti bili su predlagani na honorisanje. Godišnjak se izdaje o trošku Gospodarskoga Društva, a uređuje ga predsjednik i njegov zamjenik. Članarina iznosila je godišnje 2 forinta, a godišnjak dobivao je svaki član besplatno.

Udruženje svake godine drži zbor naizmjenice u Hrvatskoj pa u Slavoniji. Taj zbor odlučuje o mjestu i vremenu narednoga zbora te bira zasebnog predsjednika i poslovnog tajnika, koji stalno obitavaju u blizini zborišta te preuzimaju na se sve prethodne radove za zborovanje. Svaki se zbor oglašava najmanje mjesec dana prije.

Medu zadacima skupštine važan je napose onaj, prema kojemu skupština treba da odredi pitanja, koja će se raspraviti na narednom zboru.

Udruženje postavilo si je dalje kao zadatak, da podržava trajne veze sa inostranim šumarskim udruženjima. Tako na zboru od 1851. predsjednik saopćava poziv Moravsko-Sleskog Šumarskog Udruženja, kojime je udruženje pozvano na skupštinu u Brno i na ekskurziju u Adamovo. Ujedno Moravsko-Slesko Udruženje šalje svoje publikacije. Nesumnjivo je, da je ovo podržavanje veza sa češkim udruženjima lična zasluga Kosova kao rodenoga Čeha, koji mora da je sa svojom otadžbinom podržavao korespondenciju i lične veze.

Udruženje saradivalo je i konzultativno u nekim pitanjima šumarstva i lovstva. Tadanja banska vlada zatražila je mišljenje udruženja u pitanju »lovnica« (lovnih izkaznica) i u pitanju osnove novoga zakona o šumama, koji je bio u pripremi. U ime udruženja na to traženje vlasti dao je svoje mišljenje Kos kao predsjednik. Pored toga Kos je zajedno sa Šporerom kao podpredsjednikom i Tomićem, kao tajnikom, pribivao konferencijama, koje su se o tim predmetima držale kod vlade. O tom radu uprave izvjestio je Kos skupštinu. Pitanje »lovnica« prikazano je detaljno u izvještaju, što je bilo moguće učiniti, jer ono nije bilo po obimu veliko. Naprotiv mišljenje o nacrtu novoga zakona o šumama, nije se moglo štampati »radi prevelike duljine njegove«. Da je ovo mišljenje moralo biti vanredno opširno, lahko je zaključiti, kad znamo, da je Kos bio delegat udruženja na spomenutom već kongresu u Beču, koji se održavao od 29. do 31. III. 1849. [Shvatajući punu važnost zakona o šumama Kos je po povratku sa kongresa a prije ove skupštine napisao vanredno lijep i vrlo stvaran članak, koji je bio namijenjen široj javnosti.³²]

U izvještaju o skupštini tretiran je samo jedan član — onaj o žirovinu u poplavnim područjima. Naglašeno je, da kod utvrđivanja vremena za žirovinu treba uvažiti, da u poplavnim područjima mora vrijeme trajanja žirovine biti dulje nego u krajevima, koji nisu izloženi poplavama.

Skupštini je podnešen izvještaj i o državnom ispitu za samostalno vođenje šumskoga gospodarstva, koji je održan od 29. XI. do 2. XII. (uključno) 1851. [Mora da je u to vrijeme bila velika sniježna mećava, kad jedan član komisije (ime mu nije spomenuto) zakasnio za punih pet dana, tako da su ostali članovi komisije čitavo to vrijeme čekali na njegov dolazak.] Na tom ispitu bili su ispitači: Šporer, Kos i Tomić. Ispitu su pristupila tri kandidata, od kojih su dvojica sa uspjehom položila ispit. Na skupštini je donešen predlog, da se naredni državni ispit održi u Osijeku te da se pored Šporera, Kosa i Tomića imenuju povjerenicima Bohutinski, Schmidt i Prokop. Zaključeno je, da se vladi predloži, neka bi se ispit održavao ljeti (mjeseca juna), jer se u novembru teško putuje radi neprohodnosti puteva (veliki potrošak vremena i novca) te baš u to vrijeme pada najveći dio šumarskih radova u terenu.

Skupština je izabrala svojim začasnim članovima Weselly-a, Feistmantela i Burghardta »radi njihovih odličnih zaslugah o šumarstvu«.

Skupština je raspravila i pitanje narednoga zbora. Zaključeno je, da će se naredni sastanak održati u Slavoniji, te ako ikako bude moguće u Pakracu. Određena su i tri pitanja, koja će se pretresati na toj skupštini:

1. Što se na području šumarstva i lovarstva »dogodilo i pojavilo, što još nije nikomu ili slabo komu poznato te je znamenito?«

³² Südslawische Zeitung od 16. VI. 1850. br. 136.

2. Na koji bi se način mogao procijeniti urod šiške, žira i bukvice, što je tko u tom poslu iskusio i što kod toga valja imati u vidu?

3. Kakovim su servitutima oterecene šume u Hrvatskoj i Slavoniji, koji su od tih servituta najvažniji te kako bi se oni mogli posvema otkupiti ili zakonom ograničiti?

Učesnici skupštine pozvani su da do konca maja 1852. predlože svoje odgovore predsjedniku. Ovaj će iznijeti te odgovore pred narednu skupštinu, ukoliko si autor sam ne bi pridržao pravo da on to učini.

Akcija oko sabiranja statističkih podataka, koju je Kos pokrenuo već na prvom sastanku, nastavljena je i na ovome zboru. Kos predlaže, da se sabiru ovi podaci: granice podžupanije, porezne općine i površina šume u njima, broj gradova, trgovišta i sela, broj žitelja i kuća, vlasnici šuma, organi za upravu i nadzor, klima, položaj, vrst gorja i tlo, vode i porečja, površine šume, procenat šumovitosti. Za same sastojine traži ove podatke: visoke, srednje, sitne šume, lugovi, šikarje, mješovite sastojine. Zatim šumsko gospodarstvo, ophodnja, servituti i njihov odnos prema stanju šuma, prirašaj, prihod, drveni sortimenti i troškovi proizvodnje, upotreba i iskorištavanje drveta, sporedne koristi i njihov odnos prema glavnima, šetnici, lov.

Da je udruženje pod odličnim rekovodstvom Kosovim uživalo i stručni ugled svjedoči činjenica, da tadanja vlada traži mišljenje o vrijednosti neke knjige o sadenju šume (original njemački, autor nije spomenut). Skupština je preporučila ovu knjigu te je — kako smo spomenuli — Franjo Šporer izradio prevod, a Gospodarsko Društvo izdalo ga štampom.

Pod konac zbora povelu se riječ i o nekim zanimljivijim pojavama iz života šume. Tu nalazimo vjerojatno najstariju bilješku o tadanjem stanju šume današnjih zemljišnih zajednica Draganić, Domagović i Cvetković. Vrijedno je da ovu noticu pribilježimo.³³

To je kratki prikaz četvrtke skupštine toga našega najstarijega šumarskoga udruženja. Karakteristično je, da u gospodarskom listu nema spomena o ovoj skupštini. Bit će tomu razlog, što je Kosu uspjelo, da udruženje postavi na samostalne noge tako da se ono u upravnom, organizatornom i stručnom radu kretalo posve samostalno. A najvažniji razlog tome, da je ta emancipacija bila moguća, valja tražiti u činjenici, da je udruženje počelo izdavati svoj vlastiti organ.

³³ »Usred velike šume ima do 100 ralih bare, koja se neizsuši nikada. Na pojedinih otočićih, koji se dërže samo po srastu žilah, nalazi se krasna šuma od jošićah i jasenah previsokih i pretankih. Do usred ove bare doći se nemože, niti je ikad itko do tamo dopro: jerbo je pogibelj života. Ovdj se stvaraju otoci, koji se lëpom tratinicom odënu varljivo, ponjurujuć negodljivo sve, što na njih nastupi. Po drugih mēstih ima gusto nepronično gërmlje od cërnoga groždjića (ribes nigra). Budući dakle da zemljište nije čvërsto, zato nì šuma nestojl čvërsto; nebrojene dërvlje leži tu vëtrom povaljeno i isprekërstano, pa po zimi najljutijoj nesmërzne se ovdj zemlja, jerbo topla vrela odozgo gëriju zemlju («Trudovi», 1852. S. 50.).

Peta skupština održana 21. VIII. 1852. u Pakracu. Ovo je zapravo — ako apstrahiramo istorijsku važnost prve skupštine — najuspjelija od svih predašnjih. Skupština je udešena na području, koje leži u neposrednoj blizini granice Hrvatske i Slavonije. Na taj je način bilo omogućeno lako dolaženje učesnicima i s jedne i s druge strane Ilove. Skupština se kretala na jednom od najvećih slavonskih velikih posjeda, Julija Jankovića, koji se pružio od Kutine do Kutjeva.

Lokalnim predsjednikom izabran je Julio Janković. On je samo bio vlasnik ogromne domene, koja je zapremala najveći dio požeške županije, već je on u isti čas bio i njen veliki župan.

Lako je razumjeti, da je na taj način bilo moguće zasigurati organizatorni dio skupštine.

Janković je prema tomu bio u položaju, da pokrene ne samo sav činovnički aparat svojih šumarskih ureda i javnih upravnih vlasti već i velik broj nešumarskih lica, da uzmu učešća u radu oko organizovanja ove skupštine.

Ovo se tačno razbire iz popisa članova, koji je priložen štampanom izvještaju o toj skupštini. U njemu nalazimo znatan broj pakračana, daruvarčana i požežana, koji su — očito Jankoviću za ljubav — postali čak i članovi udruženja.

I na ovoj se skupštini jasno vide tragovi rada Kosova iako on sam — sprečen zvaničnim poslovima — nije mogao da lično pristupi samoj skupštini. Ni kućedomačina Janković nije lično mogao da učestvuje na zboru već se je ispričao pismom, što ga je Šporer u zastupanju Kosovom skupštini pročitao.

Broj učesnika iznosio je 40, što je za ondašnje prilike značilo vrlo mnogo.

Skupštinu pozdravlja i otvara podpredsjednik Šporer, crta prilike šumskoga gospodarstva i naglašava, da treba već jednoč stati na kraj pustošenju šuma, koje je počelo da zahvata sve veći obim. Pojedinac posjednik shvatio je da ovako ne može dalje da ide, no široka svijest dužnosti, da se doskoči tome zlu, nije prodrila u najšire slojeve usprkos dugogodišnjem nastojanju valjanih rodoljuba. [Očito je, da Šporer kod toga aludira na prve početke šumarske literature, koji padaju u god. 1840.³⁴]

Sa jednakim priznanjem hvali on spremnost Gospodarskoga Društva, koje je omogućilo, da se u njegovom krilu razvija šumarsko udruženje.

Šporera znamo kao dobrog rodoljuba. Ta se njegova ljubav očituje i u govoru, kojim skupštini izlaže potrebu šumarskog udruženja.

³⁴ To su zapravo njegovi članci, koji su izlazili u zagrebačkom listu »Croatia«.

Šporer: »Ansichten über Industrie Landeskultur und Merkantil-Verhältnisse in den Südost-Slavischen Provinzen«, »Croatia« 1840., str. 13, 14, 17, 18, 31, 34, 35, 43, 54, 55.

Šporer: »Ein Wort aus dem Walde und für die Wälder meines theueren Vaterlandes«, »Croatia« 1840. str. 185—187.

Šumari otadžbenici udružili su se svjesni, da ih čekaju na polju šumarstva važni zadaci. Prije svega je potrebno što temeljitije predočiti važnost racionalnog gospodarenja te izložiti osnovne principe šumarske nauke. Treba omogućiti, »da njeno sveto slovo zade u sve slojeve stanovnika drage naše otadžbine«. Napose treba, da se narod oslobodi obmane, kao da šuma za svoje pridizanje ne treba pomoći čovjeka. Šporer završava svoj govor toplim apelom, koji je pun nekih šumarsko-pjesničkih alegorija. »Evo nas, gdje se peti put sastadosmo u velikom broju. U svima nama živa je želja, da sjeme naše dobre volje, što bujnije proklija na čvrstom tlu našega čestitoga roda. Neka bi biljčice naše sjetve porasle radosno pod zaštitom vlasti. Neka uskoro rode zlatnim plodom na korist drage nam otadžbine a kao nagrada za one sitne žrtve, što ih svaki od nas tako spremno prinosi na oltar mile naše domovine.«

Iza toga pristupilo se raspravljajući onih pitanja, koja su na skupštini u Zagrebu formulisana. Ovaj dio izvještaja tako je bogat sadržinom te moramo priznati, da nam nije poznata ni jedna skupština bivšeg Hrvatskog Šumarskog Društva, koja bi iznijela tolike referate. Baš radi te opširnosti temâ pokazala se potreba, da se debata prepusti društvenom organu odnosno njegovoj redakciji.

Najopširniji razrađena je tema servituta, koja zaprema 36 štampanih stranica. Na prvom mjestu nalazi se referat Kosov »O šumskim servitutima«. Kako znamo Kos je bio zvanično spriječen, da lično dode na skupštinu pa je njegov referat pročitao. Kos je opširno razradio servitute drvarije, paše, žirenja, sabiranja šiške kao i pitanje lovne rabote. Iz njegove obrade razbire se, da je Kos tačno poznao propise sve do početka XVIII. stoljeća (1729.). Na Kosove izvode o servitutima reflektirao je inspektor domene virovitičke Schmidt i šumarnik domene pakračke Schnobel I njihovi su referati štampani.

Zatim se pristupilo rješavanju pitanja društvenih pravila. Stvoren je načelni zaključak da se sa promjenom pravila sačeka dok ne stane na snagu zakon o šumama. No pored svega toga zaključeno je, da se pravila čitaju, jer ima mnogo članova koji ih ne poznaju, te bude dopušteno da se kod pojedinoga člana učine izvjesne primjedbe. Kod te rasprave zatraženo je, da jedan zastupnik šumarske sekcije bude ujedno član upravnog odbora Gospodarskoga Društva. Predložena je i promjena čl. 5., prema kojoj će se društveni organ izdavati iz vlastitih sredstava. Da društvo bude informisano o događajima, koji se dešavaju u pojedinim krajevima, izabran je za svaku županiju po jedan izvijestilac. Njihova je dužnost detaljno propisana. Nakon toga obavljen je izbor nove uprave te su izabrani: Kos — predsjednik, Šporer — podpredsjednik, tajnici — Raslić i Schnobel, odbornici — Möller, Tomić, Schmidt, Prokop, Schaper i Ress.

Zaključeno je, da će se naredna skupština održati na Rijeci. Kosu i Megušeru stavljen je u dužnost, da se kao predstavnici šumarske sekcije priključe onoj deputaciji, koja je išla za tim, da se osnuje poljoprivredna i šumarska škola.

Izrađene su predstavke, u kojima se traži, da se namjeste zaprisegnuti šumarski stručnjaci kao procjenitelji za šumske štete te da im se odrede dijurne. Izrađena je

predstavka, u kojoj se traži, da se općinske i zajedničke šume podvrgnu državnome nadzoru te da se što skorije uvede zakon o šumama.

Izveštaj sadrži i prikaz o šiški i osi-šiškarici. Ovaj ne vrijedi mnogo sa entomološke strane, ali je to vrijedniji sa šumarske strane.

Skupština je utvrdila i pitanja, koja se imadu raspraviti na narednom zboru 1853., na Rijeci. Ta pitanja formulisana su ovako:

1. Otkup servituta prikazan sa praktične strane.

2. Na koji bi se način mogao privesti iskorišćivanju onaj suvišak na drвноj masi, što ga nalazimo u šumovitim krajevima Slavonije, a za koga nema prođe? Kako bi se moglo gospodariti tima šumama, a da se njihovim vlasnicima ne uzrokuju preveliki troškovi?

3. Kako bi se mogao zakon o šumama, koji je već izdan za druge zemlje, praktično primjeniti a da se kod toga uzme obzira na osobitosti prilika, koje vladaju u Hrvatskoj i Slavoniji?

Potrebno je zabilježiti, da je na ovoj skupštini učestvovao M o j s i j a Baltić, podžupan pakrački, koji je pod konac pedesetih godina igrao važnu ulogu kod osnivanja gospodarsko-šumarskog učilišta u Križevcima.

Kako se iz ovog prikaza pete skupštine vidi, udruženje stajalo godine 1852. na vrhuncu svoga rada. Ovaj rad naišao je na priznanje i sa strane Gospodarskoga Društva, jer ono u svom izvještaju za god. 1852./53. konstatuje, da »između odsjekah i podružnicah društvenih učestvovali su činom u promicanju težnjah i svérhah društvenih samo odsjek šumarski i odsjek naravoslovni«. (G. L. 1853. str. 244.).

O radu šumarskog odsjeka u toku god. 1853. nemamo mnogo podataka. Tek pod konac godine u odborskoj sjednici od 1. XII. 1853. (G. L. 1853. S. 245) opaža se življe kretanje. Još uvijek je na dnevnom redu raspravljanje pitanja zakona o šumama. Na toj sjednici opet je stvoren zaključak, kojim se traži, da se za Hrvatsku i Slavoniju što prije donese zakon o šumama. Pored toga šumarski odsjek traži, da se kod namjesništva imenuje kao tehnički savjetnik i šumarski izvjestitelj jedan zemaljski nadzornik (podčinjen jednom šumarskom savjetniku), koji bi imao »u pogledu tehničkom sa strane politične prigledati, da se drži šumski i lovački zakon po svojkolikoj zemlji.« Dalje traži sekcija »da se pristavi svakoj političkoj okružnoj oblasti (županiji) po jedan nadzornik od šumah«.

Na toj sjednici bilo je govora i o narednoj skupštini, koja je bila preliminovana za Rijeku, a morala je biti odgođena radi nepredviđenih zapreka. Umjesto Rijeke izabrano je kao mjesto za narednu skupštinu Donji Miholjac u Slavoniji. Vlasnik domene, Prandau, zamoljen da preuzme lokalno predsjedništvo, otklonio je tu počasnu dužnost. Njegovim zamjenikom bude izabran Schmidt, šumarski inspektor u Slatini, a za poslovođu Danhelovsky, šumar u Donjem Miholjcu. Ovo je prvi put, što susretamo ime odličnog ovog šumarskog stručnjaka u javnom radu. Njegov rad stručne prirode

poznat je ne samo domaćoj već i inostranoj stručnoj javnosti. Danhelovsky nije aktivno učestvovao u organizatornom radu oko ovoga najstarijega našega udruženja, no ipak on — pored Tomića — predstavlja kopču, koja vezuje ovo udruženje sa Hrvatskim Šumarskim Društvom. Kad se bude pisala istorija Hrvatskog Šumarskog Društva, moći će se njen autor zadržati na ličnosti Danhelovskoga, kao stručnjaka. Ovo tim opravdanije, što njegovi najbolji stručni radovi padaju baš u taj drugi period.

Dok je čedno ovo staro udruženje radilo na stručnom polju, držeći u vidu interes otadžbine, zavladao je u državnom životu apsolutizam, koji nikako nije mogao, da daje povoljne uslove za društveni rad uopće a za javni rad narodnih ljudi napose. U to vrijeme pada jedan događaj, koji je podgrizao nit života šumarskom udruženju. God. 1854. 29. IV. (Gospodarski List 1854. S. 98.) Kos polaže čast predsjednika šumarskog odsjeka, motivišući svoju ostavku time, da se seli u Štajersku. Nije bilo moguće utvrditi, što je zapravo Kosa potaknulo na ovaj korak. Vjerovatno je, da je to Kos učinio uslijed promjenjene političke situacije. Vlast je zavela kruti austrijski apsolutizam, kojega ni jedan pošten Slaven, pa ni Kos kao Čeh, nije mogao snositi. Svakako je ta njegova ostavka bila od presudnog upliva po samo društvo. Kos je bio ne samo duševni začetnik toga staroga udruženja već je on bio za vrijeme čitavoga njegova rada i njegov duševni vođa. Razumljivo je, da je ostavka Kosova značila propast za udruženje. Istina Kos na polasku »obreće da će i nadalje pomagati društvo«, no lako je razumjeti, da ta njegova moralna pomoć izdaleka nikako nije mogla naknaditi njegov dotadanji lični aktivitet i autoritet u samoj sredini.

Kos je za svoga nasljednika preporučio Ivana Nepomuka Obhlidala, vjerovatno svoga zemljaka. Udara u oči, da se do toga časa Obhlidal nije u radu oko udruženja osobito isticao, a Kos ga je ipak predložio za predsjednika šumarskog odsjeka. Po svoj prilici radilo se ovdje o prijateljskim vezama.

Kos mora, da je i god. 1853. — dakle poslije publikacije o raspravama na pakračkoj skupštini iz god. 1852. pa sve do pred svoju ostavku — radio na spremanju materijala za štampu. To se tačno razbire iz zapisnika o sjednici od 21. V. 1854. (G. L. 1854. S. 105), na kojoj se imalo odlučiti da li će se ti radovi štampati. Taj materijal bude predan »pismovodi da izvesti o tome, da li bi se skupoceno štampanje ovih rasprava opravdalo koristnošću sadržaja njihovog«. Kakova je sudbina zadesila ove rasprave, nismo mogli utvrditi.

Skupština, koja je bila zakazana za Donji Miholjac a za 29. V. 1854., nije se mogla održati radi preslabog odziva članova. Bit će, da je to prvi praktični posljedak ostavke Kosove, uslijed koje je — izgleda — društvo ostalo bez pravoga vodstva. No skupština u Donjem Miholjcu bude ponovno zakazana za 16. VII. 1854. (G. L. 1854. S. 106, 151.). Trag i sudbina ove miholjačke skupštine nije se mogao dalje 1854. S. 106, 151.). Trag i sudbina ove miholjačke skupštine nije se mogao dalje pronaći.

Aktivitet šumarskoga udruženja sve više slabi. Na glavnoj skupštini Gospodarskoga Društva, održanoj 26. IV. 1855., kojoj je predsjedao sam ban Jelačić, nema u odboru ni jednoga šumara (G. L. 1855. S. 77). U izvještaju upravnoga odbora, podnešenoga toj skupštini, nema ni riječi o šumarskom odsjeku. Diže se opća tužba na istupanje članova iz gospodarskoga društva. To je istupanje naročito zahvatilo šumarske redove. Koncem godine 1853. (G. L. 1854. S. 98.), brojalo je šumarsko društvo 132 člana. Iz popisa članova za god. 1855. razbire se, da je broj članova šumara te godine spao na 26 (G. L. 1855. S. 121., 177., 181., 182.). Dakle u tom kratkom razdoblju istupilo je 106 članova, a ostalo u udruženju samo neko 20%. Među članovima nema Kosa, a Šporer je ubilježen kao šumski činovnik u Belaku. Bit će dakle, da je poslije Kosa, koji se povukao sam, Šporera kao narodnoga čovjeka maknula vlast iz Zagreba.

No u tom periodu mora da je bilo izvjesnih momenata, u kojima se ipak moglo slobodnije disati i koji je prosijevala nada, da će se narodni život moći slobodno kretati. Nepokolebiv u toj borbi stoji tadašnji urednik Gospodarskoga Lista, Vukotinović. On propovjeda bez straha misao narodnog jedinstva.³⁵

Pod konac god. 1855. javlja Kos upravnom odboru Gospodarskoga Društva »da je opet u krugu gospodarskoga društva i da želi na polju gospodarstva sudjelovati, ako mu se od glavnoga odbora ožudjeno poverenje prikaže«. Odbor je na svojoj sjednici 2. XI. 1855. ovu ponudu radosno dočekao i odlučio, da se Kosu odgovori »da mu se ustrojenje odsjeka šumarskoga izruča i preporučuje, da na svaki način nastoji bratju našu u Slavonii na revnije sudjelovanje u podignutju obćih materijalni interesah naših probuditi te — da o učinjenom izvesti odboru«. (G. L. 1855. S. 215.).

Nismo mogli utvrditi, gdje se to Kos u to vrijeme nalazio te u kakvom namještenju. No van svake je sumnje, da ovaj pokušaj Kosov nije uspio. Ni razlozi tome neuspjehu nisu se mogli utvrditi.

No Kos ne sustaje. S proljeća 1856. on ponavlja svoj pokušaj. On jednim dopisom, što ga upravlja upravnom odboru Gospodarskoga Društva, nudi iznova svoju pripomoć, da se opet oživi šumarski odsjek. Ovu ponudu (1856. 15.—16. IV.) upravni odbor sa blagonaklonošću uzima znanju i zaključuje: »Neka se putem Gospodarskoga Lista pozovu svi oni članovi, koji u obšiegu šumarstva sudjelovati žele da svoje prijave osrednëm odboru pošalju za da se s g. Kosom dalnje posavjetovanje nastaviti može«. (G. L. 1856. S. 108.). U njemu se utvrđuje rok prijave do 30. VIII. 1856., a potpisuje ga »poslovodstvo društva«.

³⁵ Vukotinović pozdravlja časopis »Srbski Ratar« kao jedan »od valjanih srbskih časopisah«, koji je »najbolje dolikovao cijelom slavenskomu jugu: jezik mu je bio lep, čist, pravilan i — što najviše valja — upravo narodan i razumljiv nad Hrvatom ili Srbijem, koji se služimo latinskom abecedom«. (G. L. 1856. S. 89.).

Rezultat toga poziva bio je gotovo jednak nuli. Prijavio se samo jedan jedini učesnik (Petar Peraković, šumar iz Nove Gradiške). I uredništvo se nalazi ponukanim, da još jednoč donese taj poziv. No i drugi put ostade on bez uspjeha. Iz te je činjenice još jednoč posve jasno iskače vrijednost ličnosti Kosove i Šporerove, jer evo bez njih nastaje potpuno mrtvilo u vrstama, što su ih oni tako živo pokrenuli na rad.

I tako eto umire to najstarije naše šumarsko udruženje, koje se rodilo u vrijeme najjačeg narodnog pokreta na Slovenskom Jugu. Izdahnulo je, a da nije navršilo ni deset godina svoga života. Ono se počelo da razvija na istom onom ognjištu (Gospodarsko Društvo), oko kojega su se oko polovine XIX. vijeka sakupljali i naši narodni preporoditelji. To udruženje okupilo u svojim redovima prave narodne ljude, a dobre stručnjake. Među tim ljudima najaktivniji pokretač bio je Čeh, Dragutin Kos, te mi stojimo pred nespornom istorijskom činjenicom, da su nam Česi dali onoga, koji je pokrenuo najstarije naše udruženje. Dostojni Kosa po svojoj ljubavi za otadžbinu i za struku bili su naši rođeni sinovi Franjo Šporer i Ante Tomić. Šporer nam je dao prvi i najstariji naš šumarski udžbenik. Tomić je nastojao, da svojim radom unapredi šumarstvo vijekovima napaćene Vojne Krajine. No starina Tomić ono je istorijsko lice, koje je stajalo u vrstama osnivača najstarijeg našeg šumarskog udruženja (1846.) i doživio i rijetku sreću, da je u visokoj svojoj starosti bio i prvi predsjednik »Hrvatskog šumarskog društva« (g. 1876.) najstarijeg predhodnika današnjega našeg »Jugoslovenskog šumarskog Udruženja«. Tomić je krvni sud, kojim je vezano srce istorijski najstarijeg šumarskog udruženja na teritoriju naše otadžbine sa srcem najmlađeg našeg udruženja sadašnjice.

Da je to najstarije naše udruženje intenzivno radilo na polju unapređivanja šumarstva svjedoče štampani radovi (»Trudovi«), koji su izlazili u formi godišnjaka.

Svakako treba požaliti krutu istorijsku činjenicu, da je to staro naše udruženje zamrlo. Ugušila ga tuđinska sila, koja je svojim apsolutizmom gušila i sav ostali narodni život.

Ona nastojanja oko promicanja šumarstva, koja su se bila skoncentrisala u polovini XIX. stoljeća, oko Gospodarskoga Društva u Zagrebu, prenešena su šezdesetih godina u Križevce, gdje je bilo osnovano Gospodarsko-Šumarsko Učilište. Križevci postaju novo ognjište, na kojem se iznova rada misao udruživanja šumara. No tu počinje novi odsjek u istoriji naših šumarskih udruženja. Tu se rađaju prvi zamci Hrvatskog šumarskog Društva. Njegova istorija od postanja 1876. pa do osnutka današnjega našeg Jugoslovenskog šumarskog Udruženja čini zasebnu istoriju cijelost, koju treba da obradi novo i bolje pero.

Ni osnivači Hrvatskog šumarskog Društva a ni mi, koji se sa-
brismo na ognjištu Jugoslovenskog šumarskog Udruženja, ne smijemo proći pored uspomena i grobova naših dosad neznanih narodnih i šu-

marskih radenika, a da o pedesetoj godišnjici naše organizacije otkrivene glave ne položimo na njihove grobove svježi vijenac zahvalnog potomstva svojim djedovima. Evo jedne čedne grančice za taj vijenac.

De notre histoire forestière.

L'auteur détaille le marche du développement de la société forestière iougoslave la plus ancienne. L'oeuvre de cette société a été suspendu par la révolution de 1848-1849. Dans la période de l'absolutisme de l'ancienne autorité publique autrichienne, cette société doyenne d'age été condamnée à périr. (1856.)

Ing. Anton Šivic [Ljubljana]:

Gozdarstvo Slovenije leta 1923.

po statističnih in drugih podatkih.*

(Nadaljevanje).

Služnosti. Gozdne ploskve, obremenjene s služnostnimi pravicami, so razvidne iz ikaza šte. 4.

Izkazana sta dva slučaja same pravice do lesa in sicer na veleposestvu K. v Kozjem, ki mora dajati dvema župniščema drva, skupaj 160 prostornih metrov na leto, — ter na parc. šte. 821/32 davčne občine Hošnica, last Magdalenskega konventa, ki daje 25 prostornih metrov drv na leto nadarbini v Laporjah.

S pravico do same paše je ugotovljenih glasom izkaza devet slučajev in sicer: V revirju »Gora« veleposestnika W. (43 ha), pri Sv. Katarini na Gorenjskem (758 ha), pri Kranjski idustrijski družbi (750 ha), na Blegašu (505 ha), Gornjegrajskem veleposestvu (234 ha), v revirju »Otok« pri Veliki Nedelji, last Križniškega reda (399 ha), v državnem gozdu na »Martničku« (754 ha), v gozdih Kranjskega verskega zaklada (7771 ha). Vse te pravice so regulirane. Na nekaterih posestvih so za agrarne operacije postavljena oblastva pričela leta 1923. obravnave za novo regulacijo po zakonih, obstoječih šele izza zadnjih let pred izbruhom svetovne vojne. Nekaj malenkostnih slučajev služnosti je še neurejenih. Ni pa izključeno, da obstoji tu in tam še kaka pašna služnostna pravica v gozdih, ki pa ni dognana ali obče znana.

S pašno pravico in tudi z dajatvami lesa je obremenjen gorj imenovani revir »Gora« v delni izmeri (353 ha), kjer pripada upravičencem letno 420 polnih kub. metrov trdega in mehkega lesa za kurivo. — Pravico do paše imajo upravičenci v gozdih Kranjskega verskega zaklada na ploskvi 7648 ha, ki je obremenjena tudi z dajatvami lesa, toda le v malem obsegu, letno kakih 150 plm. V glavnem gre za les za popravila planšarskih koč in drva, za popravo mostičev i. dr. S slično služnostjo za debavo lesa v korist Kranjskega verskega zaklada je obremenjen gozd solastnikov iz vasi Studor in Stara Fužina. Obremenjena ploskev v izkazu šte. 4. ni navedena.

Koder imajo veleposestva gospodarske načrte, se v njih predpisano gozdarstvo opira tudi na servitutna bremena.

V splošnem imamo pač le malo gozdnih posestev obremenjenih s služnostnimi pravicami. Večina svojedobnih pravic je bila namreč, že odvezana, odnosno odkupljena po patentu z dne 5. julija 1853., drž. zak. šte. 130.

Popravek: Na strani 36 je za okraj Logatec navedena gozdna površina 10562 ha, mesto 19562 ha, kar je tiskovni pogrešek.

Izkaz štev. 4.
o gozdih, obremenjenih s služnostmi.
(Stanje koncem leta 1923.)

Politični okraji	Posest	S služnostnimi pravicami obremenjeno in sicer :											
		s pravicami do lesa			s pravicami do paše			do lesa in paše			s služn. pravicami sploh		
		urej- niti	neure- jeniti	skupaj	urej- niti	neure- jeniti	skupaj	urej- niti	neure- jeniti	skupaj	urej- niti	neure- jeniti	skupaj
		Ploskve v hektarih											
Brežice	-	754	.	754	.	.	.	.	.	754	.	754	
Konjice	-	.	.	.	43	.	43	353	.	353	395	.	396
Kranj	-	.	.	.	1263	.	1263	.	.	.	1263	.	2263
Krško	-	.	.	.	.	2	2	.	.	.	.	2	2
Litija	-	.	.	.	.	8	8	.	.	.	.	8	8
Logatec	-	.	.	.	.	6	6	.	.	.	.	6	6
Maribor	-	.	13	13	.	.	.	.	.	.	.	13	13
Mozirje	-	.	.	.	234	.	234	.	.	.	234	.	234
Ptuj	-	.	.	.	399	.	399	.	.	.	399	.	399
Radovljica	-	.	.	.	754	.	754	.	.	.	754	.	754
		.	.	.	6661	.	7771	7648	.	7648	15419	.	15419
		.	.	.	750	.	750	.	.	.	750	.	750
Skupaj	—	754	13	767	11230	16	11230	8001	.	8001	19969	29	19969

Poleg izkazanih servitutnih bremen imamo še razne druge vrste pravic, ki jih kaj radi zamenjavajo s služnostmi. Sem spadajo razni pridržki takozvanih prevžitkarjev, ki so si o priliki, ko so oddali posestvo sinu, zetu, i t. d., do smrti pridržali razne dobave iz gozda.

Večkrat se govori o upravičencih do paše na posestvih, ki so skupna last takoimenovanih soupravičencev. V takih slučajih pač ne gre za kako servitutno pravico, ker je na pr. paša le del solastnine posameznih soposestnikov. O teh in drugih gozdnih pašnih zadevah sem obširno razpravljal v seriji člankov, objavljenih v glasilu Kmetijske družbe za Slovenijo, letnik 1919., na kar opozarjam dotične, ki se za predmet zanimajo.

(Nadaljevanje sledi.)

Les affaires forestières de la Slovénie en 1925. [suite.]

Servitudes forestières, liste de superficies des forêts chargées de servitudes réglementées et non réglementées. (Affouage et servitudes des pâturages) Explications. (à suivre.)

Dr. Josip Balen [Senj]:

Iz šumskog vrta.

U šumskom vrtu treba sjetvu sjemenja provesti tako, da se dadu zasijanom sjemenu ne samo svi uvjeti za klijanje i za vegetaciju u opće, nego da se — kao i u svakom gospodarskom poslu — nastoji provesti ekonomski princip: sa što manje troška valjano uraditi što više. Samo se na taj način postizava svrha, da u šumskom vrtu producirane sadnice budu ne samo dobre nego i jeftine.

Raznovrsno šumsko sjemenje, radi svoje raznolikosti u veličini, radi svojih osebina s obzirom na fiziološki proces klijanja, traži i razne metode sijanja, odnosno priređivanje uredenog tega za samu sjetvu.

Radi lakšeg njegovanja te radi uspješnije borbe protiv korova i protiv suše redovno se vrši sjetva u redove. Na taj se način ujedno vrtu diže vrijednost i sa estetskog gledišta, a ni to ne smije da se pušti iz vida.

Kako je život biline u direktnoj vezi sa tlom, valja nastojati da se mladoj biljci, koja u prvim danima treba da imade u punoj mjeri osigurane sve uvjete za život, doista život osigura i s obzirom na hranivost i s obzirom na površinu zemljišta, na kojem se ona uzgaja.

Imajući u vidu i racionalno izrabljivanje tla, lakše njegovanje sadnica i estetsku formu, a ne zaboravljajući ni ekonomski momenat, nastojaćemo, da pored ostaloga i priređivanje redova, jaraka ili brazdi na uredenom tégu provedemo što jeftinije.

Literatura a i praksa spominje redovno — pored ostalih — tri načina pravljenja redova, jaraka ili brazdi:

1. uz nategnuti kanap motikom;
2. s pomoću pritiskala u obliku jarma i
3. s pomoću daske sa letvicama.

Rukovodeći već dulje vremena radove u šumskom vrtu, uz godišnju produkciju od po nekoliko milijuna sadnica, uvjerio sam se, da su svi ovi načini — koji više koji manje — nespretni. Ili se posve ne zadovoljava ekonomskim ili stručnim razlozima a mnogo puta se ne zadovoljava ni jednome ni drugome.

Imajući u vidu, da sadnice u opće valja odgajati tako, kako bi one u što kraće vrijeme bile što podesnije za presađivanje na terenu, a navlastito u nastojanju da odgojim već za dvije godine jake sadnice crnog bora, napustio sam praksu, da i za crni bor bude jarak širok 3 cm već sam pokušavanjem ustanovio, da najbolje odgovara širina jarka od 8 cm. Na toj širini može se vrlo lako sijati bilo stro-

tome se i dalje radi — da se na 1 m širokim gredicama može sjetva obaviti u 5 redova po dužini.

Prema tome daje nam gredica ovu sliku: (Sl. 1.)

Pažnju treba obratiti okrajcima, koje zovemo »pragovi«, da se oni ne urušuju na putiće.

Da se uzmogne provesti pravljenje ovih 8 cm širokih jaraka za sjetvu, da posao bude što brži, što bolji te ujedno da bude odgovarao i sa estetskog stanovišta, konstruisao sam poseban valjak, koji je iz drveta napravio kr. šumar. akcesista Ivan Benić u Crikvenici. (Sl. 2.)

Kako se iz slike razabire, dužina je »valjka« tačno 1 m. Na valjku su izdjelani »obruč« u širini od 8 cm sa razmacima od 12 cm odnosno sa »pragovima« od 6 cm. S obzirom na sjetvu crnogoričnog sjemenja, debljina je obruča 25 mm.

Armatura valjka satoji od jednostavnog okvira i rude, koja ima — radi lakše upotrebe — na kraju poprečnu ručicu.

Pri upotrebi »valjka« za pravljenje jaraka potrebna su tri radnika: dvojica na rudi odnosno na ručici a treći kod samog valjka, koji upravlja i brine se, da »obruč« valjka dostatno zadru u tég.

Na temelju obavljenog pokusa i upotrebe u šumskim vrtovima, ustanovio sam, da se gredica — sa uređenim tégom — od 5 m (dužine 1 m) širine, dakle od 5 m² prevuče sa »valjkom« prosječno za 1 minutu.

Prema tome za 8 h rada može se prevući u svemu: 2.400 m² uz upotrebu trojice radnika.

Nijednom od dosadanih metoda, koje su bile u običaju za pravljenje jaraka, nisam niti iz daleka postigao ovaj efekat rada.

Upravljač mora razumjeti posao. On mora znati koliko treba da rukom pritiska valjak, da обручи zahvate tég do potrebne dubljine. Najbolje je da posao upravljača obavlja čuvar šumskog vrta.

Za gradnu valjka izvrsno odgovara javorovina ili hrastovina.

* * *

Lako je rasuditi, da se »valjak« može upotrebiti na gotovom tégu za priređivanje jaraka kod sjetve gotovo svih vrsti sjemenja, naročito sjemenja crnogorice. Jer kod onih vrsti, gdje se imade prirediti plići jarak, lako se dubljina jarka reducira dodavanjem humusa, koji je i onako potreban za uzgoj valjanih sadnica.

Upotrebom valjka zadovoljili smo ne samo zahtevu, da posao teče brzo, nego su redovi paralelni i jednaki. Zadovoljili smo tako i ekonomskim i estetskim zahtjevima.

De la pépinière.

L'auter, un spécialiste en reboisement des terrains karstiques, décrit un rigoleur provenant de sa propre construction.

Šumarska Liga zemalja sredozemnoga mora.

Silva Mediterranea Ligue forestière méditerranéenne.

U svoje smo vrijeme javili, da je osnovana Šumarska Liga Zemalja Sredozemnoga Mora u Parizu. Ona je osnovana u cilju proučavanja pitanja zašumljavanja goleti oko bazena Sredozemnoga Mora. Liga je nastala privatnom inicijativom šumarskih stručnih krugova. Oni su je pokrenuli zabrinuti za budućnost prostranih primorskih goleti. No vlade su interesovanih država ubrzo shvatile važnost i zamašaj ovoga pitanja te su uznašojale da pomognu ovu akciju. One su po svojim zvaničnim delegatima uzimale učešća na konferencijama i kongresima Lige i davale materijalnih sredstava, da njen rad što bolje uspije. U Ligi, koja je danas definitivno konstituisana, zastupana je Francuska, Italija, Jugoslavija, Španija, Portugal i Grčka. Te su države zastupane ili po svojim zvaničnim organima ili po privatnim licima i udruženjima.

Na čelu ovog pokreta stoji Francuska. Za francusko šumarstvo znamo, da je ono već od osamnaestog vijeka ovamo polagalo težište svoga rada na gajenje i podizanje šuma. Zašumljavanja Landes-a, Sologne te planinskih goleti uz uređivanje bujica dali su francuskom šumarstvu prvenstven položaj u oblasti podizanja šuma. Toj svojoj tradiciji ostalo je ono vjerno i danas. Prema tome je razumljivo, da je inicijativa za osnivanje ove Lige potekla iz redova francuskih šumara.

Na IX. internacionalnom šumarskom kongresu (1911.) odlični francuski profesor Robert Hickel — sadanji predsjednik Lige — iznio je važnost ovoga pitanja. Skrenuo je pažnju kongresa na analogiju izvjesnih teškoća, koje su se javljale u pitanju zašumljavanja primorskih goleti kod svih mediteranskih zemalja. Od toga nije mogla biti daleko misao, da će se te teškoće lakše savladavati, ako se stvori mogućnost, da se jedna zemlja koristi iskustvima druge. A to može da bude samo onda, ako se interesovane zemlje i države odnosno njihovi šumari udruže u jednu Ligu, koja će ići za tim ciljem. Trebalo je punih 11 godina, dok je odličnom starini prof. Hickel-u uspjelo, da na kongresu u Marselju god. 1922. privede u život svoju namisao.

Da bismo mogli shvatiti dublje razloge, koji su rodili i pokrenuli ovu misao, potrebno je reći još ovo. Njemačko šumarstvo izgradilo je nauku o uzgoju, kojoj treba priznati neki dominantni položaj u srednjoj Evropi. No Njemačka je, izgrađujući tu svoju nauku, držala prvenstveno u vidu svoje biljno-geografske i klimatske prilike — svoj *castanetum*, *fagetum* i *picetum*, kako bi rekao Mayr. *Lauretum* za njemački *Waldbau* nije imao praktičke već teorijske važnosti, jer Njemačka nema šuma u području *lauretuma*. Dalje je Njemačka sva svoja iskustva i istraživanja gradila na šumama, koje je istorija poštedila od pustošenja. No istorija mediterana posve je druga. U njemu je kolijevka najstarijih kultura (Feničani, Egipćani, Grei, Rimljani itd.). Sredozemno More je najstarije saobraćajno sredstvo tih kultura i tih naroda. Na njemu je vrlo rano cvala pomorska trgovina. Šume naročito one u blizini obala padale su žrtvom te trgovine. Konačno su mediteranske zemlje u milenijima svoje istorije

izdržale daleko jače i brojnije valove seoba, invazija i borbi naroda, koji su ostavljali duboke tragove i na šumi (požarevi, paša itd.), a napose stubokom izmijenili prilike staništa.

Dakle i geografski i istorijski momenti govore zato, da pored sve visine njemačke nauke o uzgoju nije moguće samo na osnovu njenih naučnih principa pristupiti riješavanju pitanja o zašumljavanju primorskih goleti mediterana. Treba tek — uz pomoć biologije i ekologije — utvrditi zasebne principe i izgraditi gotovo zasebnu nauku o uzgoju šuma na tom području od prilike onako, kao što je i rusko šumarstvo za vanredne prilike svojih staništa stvorilo posebnu nauku (Morozov).

Stvaranje zasebne Šumarske Lige Zemalja Sredozemnog Mora nije dakle neki politički front protiv Njemačke i njemačkog šumarstva, već je to posve razumljiva posljedica geografskog položaja i istorije zemalja, u kojima se te goleti javljaju. Da je tome tako najbolje svjedoči činjenica, da je prof. Hickel, kad je god. 1911. iznio predlog o stvaranju Lige, i naš krš, kojega je on znao (od god. 1907.) pod imenom austrijskoga krša, povlačio u obim Lige.

Ovaj francuski predlog dočekala je Italija objeručke. Ona je u punoj mjeri shvatila svu golemu važnost ovoga pitanja po svoju zemlju i narod. Ona je izaslala svoga zvaničenoga predstavnika na prvi zbor Lige u Marseju (oktobar god. 1922.). Zaslugom njenog zvaničnog predstavnika — prof. dr. Aldo Pavari — direktora talijanskog Instituta za Šumske Pokuse u Firenci, pristupilo je Ligi iz Italije neko sedamdeset članova. Na taj način dala je Italija Ligi malo ne dva i po puta veći broj članova nego Francuska kao pokretač. Značajno je, da među talijanskim članovima ima velik broj udruženja i instituta. Da je Italija hvatila svu važnost Lige imali smo prilike da vidimo god. 1924. u Firenci na kongresu Lige, što ga je organizovala i zvanična i nezvanična Italija. Generalni direktor šuma iz Rima, direktor i profesori šumarskog instituta, direktor Zavoda za Šumske Pokuse, sav šumarski administrativni aparat, sve je to bilo stavljeno u akciju, da se zasigura što bolji uspjeh kongresa, a time i što bolje afirmira i talijansko šumarstvo.

Naša država stoji za sad na trećem mjestu po broju članova Lige. Naročito nam je milo, što možemo konstatovati, da su — na naš predlog — kao članovi utemeljači pristupili Ligi: Ministarstvo Šuma i Rudnika u Beogradu, Zavod za Šumske Pokuse i Jugoslovensko Šumarsko Udruženje u Zagrebu. Odlučna je potreba, da naša otadžbina bude u Ligi što brojnije zastupana i po šumarima pojedincima. Prije svega mi treba da pokažemo, da smo zaista obuhvatili svu važnost pitanja zašumljavanja naših primorskih goleti uopće a krša napose. Potrebno je da i naše šumarstvo dodje u položaj, da se uzmogne koristiti iskustvima, što su na području zašumljavanja goleti stečena u drugim zemljama. Potrebno je da kao članovi pristupe Ligi naročito oni naši drugovi, koji se specijalno interesuju i bave pitanjem gajenja šuma uopće a zašumljavanjem goleti i krša napose. Treba držati na umu, da će — predviđno god. 1926. ili 1927. — naša država doći na red, da se na njenoj teritoriji održi kongres Lige i ekskurzije u teren. U tom će slučaju svakako, na one drugove, na čijoj će se teritoriji održati kongres i ekskurzije, pasti dužnost da organizuju i rukovode ove radove. A bit će mnogo prijatnije za pojedinca i za državnu vlast, ako to drugovi budu mogli činiti kao članovi Lige, nego da se desi, da oni, makar kućdomaćine na svom teritoriju, budu — samo gosti Lige.

Liga izdaje i svoje zvanični bilten »Bulletin de la Silva Mediterranea« (direktor prof. R. Hickel, urednik prof. A. Pavari). Ovih smo dana primili prvi broj biltena, koji je bogat sadržinom i ilustracijama. U cilju propagande razaslali smo primjeren broj biltena: Ministarstvu Šuma i Rudnika, nastavnicima beogradskog i zagrebačkog fakulteta. Pouzdano se nadamo, da će se gosp. Generalni Direktor Miodrag Stamenković, koji je uvijek pokazivao mnogo razumijevanja za pitanje našega Krša a i sam učestvovao na kongresu Lige u Parizu (1923.), zauzeti se i ovaj put za ovo važno pitanje i putem nadležnih vlasti preporučiti Ligu. Liga je dakle započela i književnim radom i propagandom te obećaje, da će polučiti mnogo uspjeha prilazeći svom konačnom cilju — zašumljavanju goleti. Na nas pada dužnost, da je u tom radu pomognemo.

Mi ne sumnjamo o tome, da smo o potrebi Lige i važnosti njenoga rada osvjedočili čitaoca. Na osnovu izloženoga molimo drugove, da u što većem broju pristupe Ligi te da porade oko sakupljanja članova. Godišnja članarina iznosi 10 franaka. Članovi utemeljači plaćaju 100 franaka jednoč za uvijek. Prijave novih članova prima g. prof. Robert Hickel, Versailles, 11 bis Champ La Garde, France. Ili potpisani potpredsjednik.

Prof dr. **Aleksandar Ugrenović,**
potpredsjednik Lige Silva Mediterranea.

O dvadesetpetogodišnjici Petra Petrovića.

Mi treba da se radujemo i ponosimo, kadgod se u našim šumarskim vrstama nadje čovjek, koji je mnogo dao otadžbini, narodu, nauci, struci i knjizi. Mi smo kao šumari dugo bili u očima posmatrača sitni, nevrijedni, nezapaženi. Trebalo je pola vijeka, dok se šumarstvo u nas probilo kroz guštaru predrasuda i neznanja onih, koji su ga posmatrali sa strane. Mnogo su energije utrošili naši djedovi i očevi, dok nisu sa šumarstva skinuli ruho empirije te ga uveli na vrata srednje škole. Žilavim i istrajnim radom čitave naše šumarske i privredne javnosti uspjelo je konačno, da su se otvorile i dveri univerziteta te je šumarstvo ušlo u hram univerzitetske nastave i nauke.

Kad smo ovako prokrčili šumarstvu puteve do najvišeg ognjišta, red je da nastavimo započetu borbu za vrijednost šumarstva kao struke i staleža, za vrijednost šumara kao socijalne i intelektualne jedinice. I tu treba da svaki od nas izvrši svoju dužnost. Svaki treba da prema svojoj sposobnosti pridonese svoj dio. Neki organizatornim, neki administrativnim, neki naučnim a neki stručnim radom.

Zasebno mjesto u toj našoj borbi, kojom hoćemo, da manifestujemo i našu intelektualnu snagu, zauzimaju šumari-književnici. Dobar dio opće intelektualne vrijednosti šumarskih vrsta nose na svojim leđima šumari-književnici. Zasada šira nešumarska javnost — ne zamjerite ovu iskrenost — bolje poznaje naše šu-

mare-književnike: Kozarca, Ćirkovića, Ćipika, Petrovića nego naše stručne i naučne radenike. Dvojica od ovih naših šumara-književnika bavila su se pored lijepe knjige i intenzivnim stručnim radom. Ostala dvojica daleko su se više bavila lijepom knjigom nego šumarstvom. No za nas je rad i jednih i drugih od vrijednosti.

Petar Petrović spada u ovu posljednju kategoriju.

Petar Petrović Pecija, viši šumarski inženjer zagrebačke direkcije, slavi ovih dana dvadesetpetogodišnjicu svoga književnoga rada. Mi nikako ne možemo da prodjemo šuteći pored ove njegove slave. Pecijina slava treba da bude i naša slava, jer je on naš — potpuno naš.

Pecija je naš, jer ga je sudbina, kao i sve naš, privezala o šumarstvo kao struku i kao životni poziv. On je rad oko šume zavolio davno još onda, dok se još kao dijete verao po ličkim vrljetima. Ta ga je ljubav za šumu dovela i na studij šumarstva. On je ušao u šumarstvo no u njegovoj duši ječala je trajno ona srebrna žica čežnje za vječno lijepim. I on je, povodeći se za njenim glasom, zalazio u šumu, no u njoj je tražio i nalazio ono, što tek malo koji od nas može da nađe i da vidi. Ta njegova sposobnost nije — istina — mogla, da posluži praktičnom šumarstvu, no ona je dala našoj lijepoj knjizi, djela neprolazne vrijednosti. I baš za to, što je u njemu tinjao ovaj plamen bogodani, bila je upravo sreća, da se taj plamen nije ugušio »očevidnicima, šumskim štetama, doznakama«, i drugim smrtnim stvarima, što ih sa sobom nosi realno šumarstvo. Te radove mogli su umjesto njega da posvršavaju i oni među nama, u kojih nije bilo toga plamena, ali njegova sposobnost umjetničkog stvaranja nije se mogla naknaditi. Mi smo uvjereni, da je ta Pecijina sposobnost rodila daleko veće vrijednote za našu kulturu, nego što bi mogao da njegov stručni rad dade našoj privredi. Daleko je vrijednija jedna Pecijina drama, koja je obišla i koja će još dugo obilaziti sva naša narodna pozorišta, nego jedan njegov privredni plan, koji bi snivao san pravednika među prašnim birokratskim aktima. Sve da je i dobar, privredni bi plan mogao da bude žrtva prve desetgodišnje revizije, a dobra drama zadržat će svoju vrijednost daleko preko jednog turnusa.

Pecija je naš, jer je on tipični predstavnik one naše generacije, koja je vjerovala i vjeruje u jedinstvo našega naroda. On kao Srbin nije vidio, ni htio da vidi granicu, što ih je bila udarila istorija. On je ovih dvadeset i pet godina saradnjivao jednako u hrvatskim kao i u srpskim listovima. Njegove su drame već prije rata prošle i srpskim i hrvatskim i slovenačkim pozornicama. Mi živi svjedoci njegova rada pamtimo dobro, kako je Pecija — prilikom podjeljivanja jedne književne nagrade — javno i odlučno branio tezu, da on kao Srbin može da bude hrvatski književnik. Rijedak primjer ovako širokogrudnog shvatanja narodnoga jedinstva. Pecija je i kao svršeni šumar bio svagda u studentskim redovima (Perušić, Grünwald, Rohr, Madžarević itd.) kadgod je trebalo ispomoći ne samo rad studenata već i podvući misao narodnog jedinstva i Slavenstva.

Pecija je naš, jer njega vezuju veze i o Križevce i o Zagreb. On je bio i križevački i zagrebački djak a kao takav bio je živa knjiga uspomena, koja je vezivala staro šumarsko ognjište u Križevcima sa novim u Zagrebu. I on je u časovima, kad se zavitala ona neukusna borba protiv Križevčana, stajao je zajedno s nama u redovima onih, koji su oštro osudjivali tu borbu.

Petar Petrović rodio se 1877. u Otočcu. Osnovnu školu svršio je na Udbini, gimnaziju sa maturom u Gospiću, a šumarsku akademiju u Zagrebu. Sađ

je viši šumarski inženjer kod direkcije šuma u Zagrebu. Djela su mu ova. Priče: Ispod naših brda, te drame: Rkač, Ruška, Suza, Duše, Šuma, Mrak, Pljusak, Čvor, U naviljeima i Stojanda. Nekoja djela su prevedena. Sad svršava našnoviju dramu »Zemlja«. Tko umije čitati izmedju redaka moći će iz samih ovih naslova zagledati i u Pecijinu umjetničku dušu. U svojim pričama a naročito u svojoj drami »Šuma«, koja je nagrađena Demetrovom nagradom, iznio je autor onu tijesnu vezu i toplu intimnost, što veže čovjeka sa prirodom, a naročito sa šumom. U njegovim dramama i pričama i nema drugih lica do onih čistih seoskih tipova, koja su srasli sa zemljom, šumom i životom. I zato su sve njegove priče i drame tako tople i uvjerljive.

Mi vjerujemo da Peciju čeka sudbina mnogoga našega čovjeka. Tek će potomstvo, koje će skinuti sa svojih očiju mrenu sitničavih dnevnih i partijskih strasti, moći pravo da ocijeni njegovu vrijednost.

Ako itko to moramo mi šumari da pokažemo koliko cijenimo druga, koji je dao tolike vrijednosti našoj lijepoj knjizi. Da je kojim slučajem Petar Petrović glumac a ne dramski pisac i šumar, o njegovoj bi slavi bilo i lovorovih vijenaca i srebra i zlata na svilenim dušecima, govorā i milošte njegovih drugova. A ovako, kad je Pecija samo književnik-šumar onda treba da i mi vidnim načinom damo dokaza tome, da je njegova slava i naša slava, radost našeg staleža. Ne pilajući, što će učiniti sami književnici mislimo, da je potrebno da mi za dan njegove slave — 1 aprila — spremimo ne samo iskrene drugarske čestitke već i doličan »šumarski dar« nas običnih šumara našem drugu šumaru-književniku.

Ugrenović.

Настава и наука.

МАЛО КРИТИКЕ ПРАКТИЧНЕ ШУМАРСКЕ ШКОЛЕ У АЛЕКСИНЦУ.

Ту скоро је завршен шести нижи течај Практичне Шумарске Школе у Алексинцу. Одмах за овим треба да почне рад седми нижи течај. При томе се, како изгледа, није ништа урадило, да се стање у школи измени и побољша. Радећи у тој школи као наставник и као њен управник, сматрам да ми је дужност да изнесем извесне опаске и изразим своје мишљење о томе, а ради добра саме те школе.

С погледом на потребе наше струке Практична Шумарска Школа треба да обучи и одгоји хумарско особље, које ће одговарати овим условима:

1. Да поред знања потребног за чување шума има и извесног шумарско-техничког знања, јер су код нас чувари шума у извесном степену и помоћни службеници;

2. да буде телесно здраво и способно за нашу врло напорну службу;

3. да буде поштено и поуздано;

4. да буде послушно и да има све остале моралне добре особине.

О услову под тач. 1. не мислим овде да расправљам. То је питање доста расправљано и познато је меродавним чиниоцима. Најзад ја сам о томе говорио и секцији рада. Не о наставном програму, него о административном уређењу школе мислим да говорим.

Пре свега да напоменем, да школа мора бити заиста једна установа за себе, способна да сама живи. Хоћу да кажем, да треба школи ставити на расположење довољно особља. Изузимајући мене, сви чиновници ове школе били су управници и шумске управе. Те две дужности се пак не могу никако вршити са пуним успехом, бар не дуже време. Па и самостални чиновник школе, као што је био случај са мном, не значи много, кад нема помоћног особља. Не треба допустити, као што је то до сада било, а и сада је случај, да управник школе мора да ради најбитније послове. Он се затрпа у њима, те изгуби из вида многе крупице ствари.

Да би ово било јасније морам напоменути, да школа управља у шумарско-техничком смислу државном шумом у М. и В. Јастренцу. Површина овога дела шуме је око 4000 хектара. Ова шума служи за обуку ђака. У самом Алоксинцу постоји државно земљиште у величини 9 хек. на коме школа подиже шумски врт и уређује га као парк. Најзад при школи је и шумарско-ловарски музеј, који такође управнику задаје много брига. И за све ово у школи поред управника постоји само дисциплинар, који је уједно и препаратор музеја. Па и тај препаратор је службеник шумске управе, који је само подељен школи и кога шумска Управа такође употребљава за своје послове. Школа стварно нема својих службеника. Мислим да је свакоме јасно, да је под оваквим приликама тешко радити и да школа не може испунити оно што се од ње захтева. За успешан рад потребно је дати школи самосталног управника, једног административног чиновника и препаратора. Служитељ школи није неопходно потребан. Школа је уређена приближно на војној основи, те све послове свршавају ђаци. Ако би поред управника био још један хонорарни наставник на пр. какав пензионисани шумарски чиновник, онда би то било најбоље, нарочито кад поред нижег течаја ради и виши течај. Хонорарни наставници из Шумске Управе и Дирекције Шума често су запослени теренским радовима, што изазива поремећаје у распореду часова и рада у школи.

Пријем ђака у школу врши сама Генерална Дирекција Шума. Искуство је показало, да је ово само од штете по рад у школи, по саме доцније службенике и шумску привреду. Имајући у виду само корист шумарске струке, шумске привреде и државе, дошао сам до закључка, да се гори начин није могао наћи и изабрати. Обратио треба да буде т. ј. школа треба сама да врши избор ђака. Ово је општи обичај у употреби код многих школа.

Сада се овако ради: Кандидат поднесе молбу и потребна документа Шумској Управи на чијем подручју живи. Чиновник Шумске Управе изврши као неку врсту испита, покушавајући да оцени има ли кандидат потребно основно знање. Потом молбу са својим мишљењем спроводи Генералној Дирекцији Шума. Овде се врши избор кандидата. Школи се само достави списак изабраних ђака. Као што се види школа нема у овоме никаквог удела. Испит код шумских управа врши се по увиђавности чиновника, често врло површно, јер шефови управа и немају никаквог тач-

нијег унутрства у томе правцу. Могу се десити и преваре, јер шефови управа услед других послова не посвећују овоме довољно пажње. Тако се десно један случај да је шеф управе дао најбоље мишљење о кандидату, да је писмен, добро зна рачун, отресит и да би штета било испустити таквог кандидата. И он је стварно такво стање и нашао код кандидата, кад га је испитивао. Доцније, кад су се изабрани ђаци скупили у школи, управник школе је видео да је кандидат са тим именом страшно незналица, да је ограничен, неотесан и да је штета што је у опште и примљен у школу. Испитујући ту ствар, дозвољало се, да се место стварног кандидата Шумској Управи пријави његов брат, који је имао неколико разреда гимназије или учитељске школе. У школу је дошао прави кандидат.

У Генералној Дирекцији Шума ствар не стоји ни мало боље. Тамо се избор врши на основн мишљења шефова управа, која су често врло подовољна, као што сам напоменуо. Но још гора је ствар што, како изгледа, у Генералној Дирекцији пишу потпуно слободни у избору. Ту се стеку многе протекције највише политичких личности, које имају извесних разлога да извесни кандидати буду примљени. Услед тога и цео избор ђака може носити изглед партизанства. И донета дешава се, да Генерална Дирекција изабере кандидате за које је шумска управа дала мишљење да их не треба примити. Услед тога дешава се, да изабрани кандидати често не одговарају напред изнешеним условима, ни по духовном, ни по моралном саставу. Таква појава се погла видити нарочито јено на шестом нивоу течају. Ту је било ђака килавих, туберкулозних, некипшег здравља, било је умирања, затим веома ограничених, а било је и случајева крађе.

Сасвим другачије стоји ствар, ако пријем врши сама школа, нарочито ако се тај пријем уреди као што најбоље одговара приликама. Комисија састављена од управника школе, наставника и школског лекара даје пуно обезбеђење да ће се избор извршити најбоље. Ако би се тој комисији још додао и изасланик Министра Шума и Рудника, онда не видим какво би се још осигурање могло захтевати, имајући у виду да је идеја руководиља при овоме добро народа и државе, шумске привреде и шумарског особља и ништа више. Преглед лекарски био би строг, те не би могао нико проћи, који није здрав и способан за напорну службу. Управник и наставници би извршили пријемни испит, којим би се најбоље могло утврдити који од кандидата има а који нема потребну основну спрему. Не треба допустити да у школу уђу они, који читају еричући и који морају у школи пре свега да науче читати и рачунати са најпростијим рачунским радњама. Ти су један терет кроз цео течај, ако већ не буду у току године отпуштени из школе. Најзад то је увек једна непријатна и тешка мера, која се мора предузимати и предузима у крајњем случају. Школу би требали да сврше сви они који буду примљени у школу, а за то треба извршити одабирање. Комисији се најзад овим даје прилика да оцени кандидата и по другим особинама као и по понашању. Из говора, покрета, лица може се често врло добро оценити да ли ће кандидат бити подобан за службу и испуњавати оне услове, који су напред изнешени.

Најзад и неодговорни чиниоци са својим жељама, да се мешају у све ствари, могли би се лакше сузбијати. Школа би се могла увек заклањати за Генералну Дирекцију, одбијајући неоправдане захтеве, а Гене-

радна Дирекција би се могла заклањати за школу, наводећи да се преко комисије за пријем ђака не може прелазити.

Питање издржавања ђака у школи такође је врло важно, једино од најважнијих. До сада су се ђаци издржавали о своме трошку, а само сиромашнији, ако се добро уче, примали су од државе помоћ и то према буџетској могућности. Једино на прошлом, шестом течају било је државних нитомаца, којима је држава давала издржавање, истина у нешто ограниченом облику. Неоспорно је, да је за државу најлакше да ђаци сами подносе трошак школовања, а да ли је то у опште најбоље стоји под знаком питања. Чињеница је, да чувари шума често напуштају службу, кад не буду постављени где желе, или кад буду премештени у јужне крајеве, или је у опште лако напуштају из ма којих разлога. То су већином они чувари, који су напустили своја имања у селу, па дошли у службу, и који су због тога имања на неки начин независни. Кад напусте службу, они се враћају на своју земљу. Такви су службеници несигурни, нестални, а махом склони да не врше службу на опште задовољство. Супротно овоме има чувара шума којима је та служба једино уздржавање, који су сиромашни, немају земље, или је имају врло мало, или су занатлије чији је занат пропао услед напретка технике. Ти долазе у школу и у службу зато што морају, зато што им живот на другој страни није осигуран. Ти су службеници зависни и због тога највише склони да буду ваљани службеници. Код независних је лакше могуће да греше и да загазе и у недопуштене радње, које се код нас најчешће кажњавају само отпуштањем из службе. Према томе мислим да при избору ђака треба првенствено обратити пажњу на ове сиромашне. Ти се пак не пријављују у тако великом броју у оскудници ерестава за школовање. Ако се већ стане на то начело да треба бирати првенствено оне, којима ће служба бити једино средство за живот, јер другог ерества немају, што је правично и у социјалном погледу, онда се мора ићи и даље, па дати и ерества за школовање. То ће се најбоље постићи, ако држава прими на себе цео трошак школовања. Разуме се, да ће постојати и обавеза од стране ђака о служењу држави извесан број година. Овако као што је до сада било показало се да није добро. Треба покушати што друго, да би се дошло до бољег успеха. Да се дође до доброг особља, није за државу никад велики издатак, који би у ову сврху чинила. Ствар је надлежних у Генералној Дирекцији Шума да за ово пађу потребан позив.

Већ и садашњим школским правилима предвиђен је интернат и екстернат. Боље је да буде само интернат. Ово је потребно, да би се ђаци могли што боље васпитати да задовоље оне услове изнете у почетку. Интернат би требао да буде уређен на војној основи, јер би се тако најбоље могли развити осећаји тачности, одговорности, дружељубља и карактерности. Служба чувара шума врши се под нарочитим околностима и зато се ђаци морају спремати најбоље најсигурније. Ту се најзад најбоље може да оцени, да ли ће од кога постати ваљано или не. Према томе моћи ће се брзо одстранити из школе они ђаци, који обећавају да буду незгодни ма у коме случају.

Да се створи интернат први је услов да се има повољна зграда за то. У школској згради мора бити места и за учионице и за музеј и за становање ђака и за купатило и за амбуланту и за све остало што иде

уз један овакав завод. У тој згради мора бити места за читав један засебан свет. У згради у којој је сада школа смештена не може о свему томе бити ни речи. Ова зграда је испод сваке критике за овакву сврху. Некадашњи хотел и само за то удешена, доста оштећена, она је врло неподобна. И у њој се сада школа налази само зато што нема где на другом месту да се смести. Ни најосновнији хигијенски захтеви не могу се у њој испунити. Радити у таквој школи само је мучење и за ђаке и за наставнике, а по здравље је опасно. Учионица се зими не може готово никакo грејати, те и наставници и ђаци морају радити у зимским капутима при залеђеним прозорима. И нека се сада замисли како се осећају ђаци у таквој учионици у којој морају проседити дневно 6 до 8 часова и где морају сваки час да дувају у прсте да би их грејали, како би могли писати. Уз то је недовољно места за смештај ђака, те су ови претрпани по собама за становање. Па и у тој и таквој згради ко зна докле ће школа остати. Сопственик зграде непрестано жели да се школа исели. Школа је у тој згради готово на силу, јер је сопственик незадовољан киријом. И ко зна шта све може бити. Најзад то се може десити и у свакој другој згради узетој у закуп.

Имајући све ово у виду, постојала је још из раније тежња да се за школу сазида засебна зграда, која би удовољавала свима захтевима. Општина Алексиначка изашла је на сусрет и поклонила држави земљиште у величини 9 хек. на коме би се сазидала школа и друге шумарске установе (дирекција, шумска управа). Земљиште је добијено још 1922. г. Ствар међутим заплиће у самој — Генералној Дирекцији Шума. Ту се некако једнако одлаже ово зидање. Који су разлози томе не мислим да овде износим, али налазим да су врло, врло недовољни. Ако се већ у начелу пристаје на зидање школе, онда нека се зида што пре, па ма где то било. Овом одуговлачењу треба једном учинити крај. Пећу овим да кажем да све стоји до Генералне Дирекције као на пр. потребни кредит. Али се тек кредит може тражити, па ако се не добије ове године, добиће се следеће. Генерална Дирекција пак треба да је готова са свим оним што је за ово зидање потребно.

Најзад још нешто треба променити. Садашњи почетак школске обуке је незгодан. Почиње се јануара или фебруара, а свршава децембра. По годишње би било да се почиње августа или септембра. Ово се односи на почетак самих предавања у школи. Као управник школе поднео сам у своје време предлог за измену правила којима је предвиђен и цео рад у школи у смислу горњег предлога. По томе пак до сада није ништа урађено. Морају се на сваки начин изградити нова правила. Али та правила не треба да стоје само за параду, него њих се мора тачно придржавати, а на првом месту онај који их издао. Незгодно је то цео рад у школи мењати према тренутним струјама и потребама, које не треба никакве везе да имају са радом школе. Веома је незгодно ово што се сада урадило са седмим, нижим течајем. До сада је рад у школи другојаче текао. Овако из основа мењати начин рада, па још изненада и без припитања школе, није ни коректно, а ни корисно. Мора се имати извесних обзира према оваквим установама. Чини ми се, да би било мало теже паћи заиста оправдане разлоге за овакав поступак.

Из свега што је у главним потезима изнето види се, да је неопходно потребно преуређење рада и реда у школи.

Треба што пре урадити следеће:

1. Поставити самосталног управника и дати му потребно особље;
2. пријем ђака да врши сама школа;
3. да се створи интернат;
4. да уређење интерната буде на војној основи;
5. да све ђаке издржава држава;
6. да се сазида школска зграда;
7. да се измени почетак рада у школи;
8. да се израде нова правила и да се истих строго придржава.

Јануара 1925. г.

Алексинач.

Инг. Драгољуб С. Петровић.

ПОЉОПРИВРЕДНИ РЕЧНИК.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду одлучило је на своме годишњем Збору да спреми грађу и уреди Пољопривредни Речник, који ће давати обавештења и упутства азбучним редом о свима гранама пољопривреде, са поукама у којима ће се огледати савремена наука и одабрано искуство у земљорадничким пословима.

Послови земљораднички и поуке које ће се разрађивати у Друштвеном Речнику ово су: Ратарство, Ливадарство, Виноградарство, Воћарство, Повртарство, Коњарство, Говедарство, Овчарство и Козарство, Свињарство, Живинарство, Пчеларство, Свиларство, Рибарство, Ветеринарство, даље: Шумарство и Лов, затим пољопривредно газдинство и машине, пољопривредна технологија и остале примењене науке у пољској привреди, као и пољопривредне установе и законодавство.

Прикупљање грађе и израда овог Речника поверено је нарочитом Редакционом Одбору и изабраном уреднику, који сматрају за своју дужност и част обратити се овим прогласом писцима за чланке и одговарајуће поуке јер је појмљиво да из тако простране области не може то како треба израдити један Ужи Одбор са својим уредником већ је зато потребан најшири круг сарадника, нарочито са разних страна државе како би се потпуније прикупили називи за наш посао, из тога богатства пробрали термини и пречистила пољопривредна поменклатура потребна нашој науци.

Ценећи важност тога посла државе богатије и напредније имају повише таквих Речника већих и мањих, јевтинијих и раскошнијих, па од времена на време спремају и допуњавају свеске. Ми још малени и оскудни морамо сву пажњу посветити томе, да нам ово једино издање буде што боље, и успешније да послужу ширењу пољопривредног знања у народ.

Сараднике молимо да употребе називе у свима постојећим дијалектима који се где чују, по могућству означе његов корен и порекло, као и то које је име главно, где их има више за једну ствар. Код сваког назива

да помену Хрватски и Словеначки. Тако исто историјске речи или синоними прпени из старог Српско-Словенског језика, као и напомене из кога су извора узете. Реченице треба да буду кратке и без излишних страних речи; само код важнијих предмета могле би бити нешто пространије.

На крају поуке додати напомену где би читаоци могли наћи опширнијег обавештења у нашој или страниј књижевности.

Све написе треба упућивати на адресу Српског Пољопривредног Друштва у Београду; а били би захвални ако би му се предходно јавило које ће поуке спремити и кад послати?

Одбор задржава право избора ако приспе повише чланака о једном истом предмету.

Неупотребљени рукописи враћају се само по изричном захтеву писца.

Друштво ће набављати и израђивати клишета, ако писци сами не имаду. А чланке и поуке треба ради бољег разумевања богато сликама снабдети.

Прикупљена грађа повремено предаваће се јавности и без азбучног реда као додатак »Тежаку«. Доцније кад се прикупи довољно материјала и лексикографски могне склапати, приступиће се штампању Речника.

Послати чланци и привремено штампани хонорисаће се по норми утврђеној за »Тежаку«; а ради оријентисања прилажемо и неке утгледе сарадницима.

Уредник: **М. Савић.**

Чланови одбора:

Паја Т. Тодоровић, Драгиша Лапчевић, Сава Вучетић, Јован Јекић, Љуба Малетић, Јован П. Јовановић.

Ми радосно поздрављамо овај најновији подхват Српског Пољопривредног Друштва и желимо му много успеха. Морамо само пожалити што није било могуће удесити ову ствар тако, да је оба удружења — пољопривредно и шумарско — реше заједно или барем споразумно. Ово би се то лакше дало провести, што је у часу, кад је донешена поменута одлука наше удружење имало већ изграђен читав програм рада, отпочело са сабирањем ираће те што је један друг члан обају одбора. Поуздано се надамо, да ће господа другови шумари, чланови горњег одбора, настојати, да се њиховим радом буде могло послужити и наше удружење. — Уредништво.

RIJEČ O GUSJENICI GUBARA I RODBINE.

Od vremena do vremena javljaju se kod nas silne navale gusjenica, osobito gubara a uz to zlatokraja, kukavičjeg suznika i četnika. Spomenuo sam ja to već u svoje doba.^{1, 2}

¹ U šumama štetni kukci Hrvatske i Slavonije. »Š. L.« 1899., str. 225—46 i 1900., str. 259—74.

² Primjetbe o gubaru (Ocneria dispar). »Š. L.« 1900., str. 352—60.

Obrana je kod nas slaba, ili nikakova. Obično se tek to brštenje gusjenice javlja, kadšto i jadikuje a inače čeka, dok ta neprilika prođe i tako se za koju godinu dočeka nova navala. Gusjenice obrste stabla, više puta do gola, srećom

se obično na novo zazelene, nije bila na oko veća pogibelj, za oslabljeni prirast malo tko pita, o cijelom pitanju malo se vodi računa. U zadnjim godinama sve više se javljaju tužbe, da se glasovite naše šume prije reda suše a čini se, da tu imaju svoj udjel i gusjenici spomenutih prelaca.

Mislim, da bi trebalo i tom pitanju posvetiti više pažnje a ja evo želim za sada upozoriti samo na neke činjenice, dok saberem više gradiva, da o tom progovorim opširnije.

Brštenjem gusjenica slabe se bezuvjetno stabla a to je već samo po sebi neprimliko, koja vuče za sobom druge manje ili veće neprimlike. Oslabljeni hrast, a našim šumama od Zagreba do Zemuna često se baš o njemu radi, izvržen je napadaju gljivica, poznatih pod starim imenom *Oidiuma*. Jasno je, da se time stabla još jače slabe. Ovako već dvostruko oslabljena stabla izvržnuta su jače napadaju potkornjaka a znamo da su u našim srijemskim šumama bile opetovane tužbe kroz više godina na vrsti *monographus* i *dryographus* a bilo je toga i izvan Srijema a bit će toga i sada, čini se manje.

Ne valja pustiti izvan računa ni prirast stabla. Min. savjetnik I. Szabó u Debreczen-u upozorio me je na neko tako rekuć pravilno smanjivanje godova na stablima u godinama brštenja po gusjenici gubara u Bačkoj i okolici. Iza godova prilično jednako debelih dolaze 1—2 goda napadno uskih a to se događa po prilici iza 8—10 godina.

Zahvalan sam uz druge osobe, na koje ću se osvrnuti drugom zgodom, kotarskoj šumariji u Cerni i vrlo ljubeznom njenom upravniku, nadšumarniku: Abramoviću za zanimanje oko ovog pitanja. kao i za podatke iz pojedinih srezova. Napose ističem zanimiva opažanja Ivana Dugalića, lugara iz Babine grede, koji na moju molbu pregledavao hrastove zimske sječe i našao, da su među godovima uski 14 i 15, zatim 20 i 21 opet 27 i 28, dalje 35 i 36 i napokon 42 i 43 a posljednji odgovaraju jakom brštenju u god. 1922. i 1923. To bi govorilo za periodicitet ako i ne posve pravilni, jer je razmak 5, 7, 8, 7 godina ali je to svakako zanimivo a značajno je i to, da uvijek dolaze dvije godine uzastopce. Šumariji u Cerni zahvalan sam za poslane mi hrastove izsječke, koji to potvrđuju, ali za daljnje proučavanje tog predmeta bilo bi poželjno, da imam cijeli niz takovih opažanja iz različitih predjela.

Molio bi stoga naše šumske uprave, da mi pošalju slična opažanja, koja ne traže ni mnogo truda a ni mnogo vremena, lako bi se obavila prigodom sadašnjih sječa.

Za daljnje proučavanje ovog pitanja bilo bi poželjno, da mi se javi, kada je bilo bar zadnje brštenje gusjenica, koje vrsti gusjenice su brstile, da li samo gubarove ili i druge, bar približno u kojem omjeru recimo $\frac{1}{2}$ ili $\frac{1}{4}$ ili nekih vrlo malo. Jeli je opažano, da je svršetak brštenja bio u svezi sa pogibanjem gusjenica od bolesti (poliedrija?) da li su se vidale u većem broju samo ose najeznice ili muhe gusjeničarke ili oboje ili nijedne. odnosno u prvom slučaju u kojem omjeru.

Svaku i najmanju vijest primam zahvalno, upotrijebit ću za dopunjak sabranog već gradiva. Neka svaki nastoji što doprinjeti u korist obrane glasovitih naših hrastovih šuma.

Dr. Aug. Langhoffer, Zagreb, Demetrova ul. 1

Pošto je od vremena, kad je napisan ovaj članak gospodin prof. dr. Aug. Langhoffer postao i članom »Zavoda za šumske pokuse« moći će se eventualne pošiljke slati na pomenuti zavod.

Uredništvo.

Broj Nro.	S o r t i m e n t			Jedinica mjera Unité de mesure Maßzei- heit	Cijena - Prix - Preis	
	po vrsti drveta	selon essence	nach Holzart		n ^a lovarnoj stanici à la station d' expédition an der Verlade-Pla- tion	na odredištu au lieu de destination am Bestimmungsort
	I. Hrastovina	I. Chêne	I. Eiche			
1	Trupci za oplatie	Grumes de placage	Furnier-Klöße	m ³	2750—4000	
2	Trupci za } I. kl.	Grumes de } 1er Choix	Säge-Klöße } I. Kl.	m ³	1500—2000	
3	pilenje } II. kl.	sciage } 2le Choix	Säge-Klöße } II. Kl.	m ³	900—1100	
4	Polovnjaci kompaktni	Wainscoat	Wagenschuss (Kompakt)	m ³		
5	Polovnjaci isplijeni	Wainscoat-Logs	Wagenschuss-Boules	m ³		
6	Srednjače	Centerplanks	Centerplanks	m ³		
7	Okrajčene } ispod 50 mm	Planches } dessous 50 ^{mm}	Unbesäumte } unter 50 mm	m ³	2200—2800	Cif London 19-25
8	piljenice } iznad 50 mm	flacheuses } dessus 50 mm	• Bretter } über 50 mm	m ³	2500—3100	Cif London 17-25
9	Blistače	Quartiers	Spiegelware	m ³	4000—5000	
10	Okvirnice	Chassis	Chassis	m ³	• • • • •	Belgijska granica
11	Vratnjače	Portières	Thürslücke	m ³	5000—7000	Frontière belge
12	Daske za ljesove	Cercueil	Sargbretter	m ³	4500—5000	Belgische Grenze
13	Bočnice	Sur dosses	Hochschnitt	m ³	3200—4800	90c—100c belges
14	Listovi	Feuillets	Feuillets	m ³	4700—7500	
15	Četvrtlače	Chevrons	Staffeln	m ³	2000—2300	
16	Tavanjače	Paviment	Belagpfeilen	m ³		
17	Piljenice za bačve	Plateaux douelles	Douellpfeilen	m ³	1800—2100	
18	Popruge	Frises	Friesen	m ³	1600—2300	
19	Željeznički pragovi	Traverses de ch. d. f.	Eisenbahnschwellen . .	1 komad pièce Stück	50—80	
20	Francuska dužica	Merraines français	Französische-Dauben .	100 komadi pièces Stück	16000—22000	
21	Bačvarska dužica	Douves allemandes	Binder-Waare . .	po akovu per seaux per Eimer	100—140	
22	Telegrafski stupovi	Poteaux télégraphiques	Telegrafen-Slangen. . .	1 komad pièce Stück	40—50	

Broj Nro.	S o r t i m e n t			Jedinica mjera Unité de mesure Maßzahl heft	Cijena - Prix - Preis	
	po vrsti drveta	nach Holzart			na tovarnoj stanici à la station d' expédition an der Verlade- Station	na odredištu au lieu de destination am Bestimmungsort
		selon essence				
	II. Bukovina	II. Hêtre	II. Buche			Talijanska granica) Frontière italienne italienische Grenze}
1	Trupci za I. kl.	Grumes de I-er Choix	Säge-Klötze	m ³	310—400	480—600 Lit
2	pilenje II. kl.	sciages II-e Choix	Säge-Klötze	m ³	200—300	460—540 Lit
3	Planke } parene } neparene	Plateaux } éluvé } non éluvé	Pfosten } gedämpft } ungedämpft	m ³	1650—1900	400—580 Lit
4	Daske } parene } neparene	Planches } éluvé } non éluvé	Bretter } gedämpft } ungedämpft	m ³	1550—1800	380—500 Lit
5	Popruge	Frises	Friesen	m ³	1459—1700	750—500
6	Četvrtlače	Chevrons	Staffeln	m ³	1350—1600	40—50
7	Željeznički pragovi	Traverses p. ch. d. f.	Eisenbahnschwellen	komad Pièce	2800—3600	
8	Ogrjevno I. kl. drvo } II. kl.	Bois de I-er Choix chauffage II-e Choix	Brennholz I. Kl. II. Kl.	Wagon	2500—2700	
9	Drveni ugali	Charbon de bois	Holzkohle	Wagon	9500—10000	
	III. Ostalo tvrdo drvo	III. Les autres bois durs	III. Andere harte Hölzer			
1	Jasenovi trupci	Grumes en frene	Eschen-Klötze	m ³	700—900	
2	Brestovi trupci	Grumes en orme	Ulm-Klötze	m ³	500—650	
3	Javorovi trupci	Grumes en érable	Ahorn-Klötze	m ³	700—850	
4	Grabovi trupci	Grumes en charme	Weissbuchen-Klötze			
	IV. Meko drvo	III. Bois tendre	IV. Weiches Holz			
1	Meka } tesana	Bois } équarri	Weiches Holz bezimmerl	m ³	350—500	
2	građa } piljena	tendre } scié	Weiches Schnittmaterial	m ³	600—800	
3	Telegr. stupovi (jelovi)	Poteaux teleg. (sapin.)	Teleg.-Slangen (Tanne)	komad pièce Stück	50—80	

Литература.

MIH. GRADOJEVIĆ: THECODIPLOSIS BRACHYNTERA. SCHWAEG, ŠKUDCE BOROVYCH LESU NA SLOVENSKU.

To je naslov lijepo opremljene rasprave sa 5 slika u tekstu i 5 tablica sa instruktivnim slikama, koja je izašla iz državnog zavoda šumarskih istraživanja u Pragu, odjela za čuvanje šuma 1924. Opsiže 41 stranu. Pisac je asistent gosp. šum. fakulteta u Beogradu. Upotrebio je dobru zgodu oveće zaraze po spomenutoj mušici, da kroz 5 mjeseci češće zađe u zaraženi teren, na ličim mjestima i u zavodu proučava morfološke i biološke prilike te mušice, potvrdi poznate navode, dopuni i ispravi druge.

Mušica poznata opetovano iz Njemačke, nađena i u drugim zemljama, čini se da dolazi u cijeloj Evropi, Prvi put opažena u Čehoslovačkoj i to 1921., jače 1922., a 1923. oštetila je borove šume na kakovih 50.000 ha.

Mušica je tek $2\frac{1}{2}$ —3 mm velika, sa narančastom zadkom, oprsje i noge su smedocrvene, ženka je veća. Ticala imaju dvočlanu podinu i bič od 12 članaka. Krilca sa 3 žilice kao uopće u porodici mušica šiškarica (Cecidomyiidae). Roje se u prvoj polovici maja, mužjak se prepoznaje po organu kopulacije a ženka po dugoj leglici. Dne 5. maja nabrojio je pisac na 1 m² preko 150 mušca. Ženka odlaže jajašca u maju na nove cvjetne izboje, longiblaste. Dok drugi tvrde, da se jajašca odlažu pojedince, među sitni par iglica bora, našao je pisac, da se jaja odlažu pod žute obranbene ljuske cvjetnih izboja po 3, 4, 5, 6 a i više. Pisac se je uvjerio, što nije bilo poznato, da ličinke putuju 1—2.5 cm daleko. Ličinka je bez boje, sa 14 koluta, ima sa strane koluta segmentalne nakupine žutkastog sala, srednje je crijevo kao krv crveno. Koncem maja sjedi ličinka na dnu iglica, pojedince ili 2, 3, najviše 4. Odrasle su ličinke narančaste boje, posute vrlo sitnim šiljatim župčićima i kožnim izbočinama, papilama. Ima 9 para odušaka, dva uzdušna stabla traheja sa poprječnim sponama. Pisac opisuje opširno mladu i odraslu ličinku a spomenut ću samo još to, da ličinka nema ni gornjih ni donjih čeljusnica, na biljci se ne opaža nikakova mehanička ozleda, pisac drži, da siše sok iz iglica a to potvrđuje i činjenica, što nema u crijevu krutih tvari. Ličinka ostane na svom mjestu ili blizu njega, često kroz cijelu zimu sve do polovice aprila. Na početku zime ostave ličinke šišku, koju su st bile načinile među sljepljenim iglicama i načine zapredak. Od sisanja trpe iglice, izrastu inače 6—7 cm a uz ličinku jedva 2—3 cm. Na oko izgleda iz početka sve dobro, ali koncem septembra ili početkom oktobra iglice požute, osuše se a kada dodu zimski vjetrovi, padaju iglice a s njima i jedan dio ličinaka dok ostale, preko 40% ostanu na stablu, da se prve zakukulje u zemlji, potomje u blizini, gdje su bile. Odoljevaju dobro zimi i vlazi. Glede mnenja, kako nastaje zapredak priklanja se pisac mnijenju, da ga načini ličinka, na usta pomoću parnih preljaka, kao što je to opažao kod rodaka Diplosis pini. Kadšto nema zapredaka.

Neprilika s ovom mušicom došla je u Slovačku među lijevom obalom Morave i Malih Karpata iz Njemačke ili iz Poznanja, mladi su izboji bili do 80% napadnuti. Ako se ozledi više od 50% iglica, grančica se osuši. Mnogo ih

je, na velikom prostoru, oštetom se umanjuje prirast, pripravlja teren za druge štetočinke. Može biti prvotni primarni štetočinja, ili sa *Bupalus piniarius* i vrstima roda *Lophyrus* drugotni, sekundarni. Napada na bor (*Pinus silvestris*) bez razlike dobe, neprilika je veća na slabom, pjeskovitom tlu, kao što je u ovom slučaju. Na američki bor *Pinus rigida* nije išla mušica.

Preporučivalo se, da se zgrću iglice i grane sa zemlje i spale, da se unište ličinke, odnosno kukuljice mušice, ali time se unište i njihovi nametnici, naravni pomagači obrane. Pisac nije našao od prije poznatu osicu *Ceraphron brachynteri*, već drugu *Misocyclops pini*, dulje se roji, 30 dana (*brachynteri* samo 15 dana). Tih je nametnika bilo vrlo mnogo. Osica nabode dugom iglicom jajašca mušice, uništi. Pomažu i neki pauci, pisac je našao u kolu pauka krstaša 40—50 uhvaćanih mušica. Mnoge se mušice priljepe na *Cerastium semidecandrum* i preko 20 na jednoj biljci.

Ozbiljna radnja našega čovjeka zaslužuje našu pažnju, zato sam o njoj progovorio opširnije.

Dr. Aug. Langhoffer.

Zakonodavstvo.

AGRARNA REFORMA I PRODAJA ŠUMA.

U provođenju naredbe br. 14082 od 3. septembra 1920., koja govori o državnom nadzoru i upravi velikih posjeda uopće a u svom članu 14. o ubiranju 5% prinosa za pokriće troškova agrarne reforme i kolonizacije, izbile su neke nesuglasnosti u tumačenju njenih naredenja, koje su često dovodile do spora između provodioca na jednoj a interesovanog lica na drugoj strani.

U želji, da se državnoj vlasti dade mogućnost, kako bi se ove nesuglasnosti zaravnale te kako bi se interesovana lica očuvala od štetnih posljedaka, koji bi mogli da po njih nastanu iz nepravilnog tumačenja pomenute naredbe, slobodni smo te ovim skrećemo pažnju gospodina Ministra za Agrarnu Reformu na neke važne momente po ovome pitanju.

1. Iz osnovne misli onih naredenja državne vlasti, koja su skupljena pod kratkim imenom »Agrarna reforma«, razbire se, da je agrarna reforma svagda držala u vidu, one posjede, koji se imaju smatrati velikima. I ako držimo, da demarkaciona linija, koja je danas povučena između velikog i malog posjeda, nikako nije definitivna, ona ipak znači neku povremenu granicu do koje državna vlast može da ide u ograničavanju privatne svojine, koje je predviđeno članom 37. ustava.

No pored svega toga se dešava, da se naredenja državne vlasti, kojima je u času njihova stvaranja bio u vidu samo veliki posjed, primjenjuju u praksi i na šumske posjede ispod utvrđenoga maksima, dakle na srednji i mali posjed. Naročito to biva u Sloveniji.

Takovim se proširivanjem i primjenjivanjem onih naredenja, koja su donesena za veliki posjed, i na srednji i mali posjed, nanosi nepravda njihovim sopstvenicima, jer se time izvodi takovo ograničavanje privatne svojine, koje je protivurječno sa članom 37. ustava.

Dosljedno tome netačno je propisivati ubiranje pristojbe, koja je predviđena za šumske proizvode sa velikoga posjeda, srednjim i malim posjedima.

Potrebno bi dakle bilo da se potčinjenim agrarnim direkcijama izdadu upute, da se ove u provođenju propisa o agrarnoj reformi staraju o tome, kako se ne bi u praksi primjenjivali na srednje i na male posjede oni propisi, koji su izdani za velike posjede.

2. Kod provođenja naređenja o agrarnoj reformi redovno ostaje sa strane nadležnih vlasti previđen jedan vrlo važan i odlučan momenat: da se naredba br. 14082 odnosi samo za one velike posjede, koji su stavljeni pod sekvestar ili uzeti pod državnu upravu, a nikako ne na sve velike posjede.

Da je tome tako najbolje se razbire iz činjenice, da je članom 7. pomenute naredbe dokinut odnosno modifikovan prvobitni član 7. naredbe od 11. februara 1920. br. 2202. Taj član taksativno navodi one slučajeve, u kojima može da dođe do stavljanja pod sekvestar ili do uzimanja pod državnu upravu.

No prema članu 7. pomenute naredbe takovoj sekvestraciji odnosno uzimanju pod državnu upravu treba da predhodi:

1. Utvrđivanje činjenice, da se veliki posjedi zaista ogriješio o propise člana 7.

2. Da postoji pravosnažno rješenje Ministra za agrarnu reformu (Član 8) u tom smjeru.

Dakle se za pravo ubiranja 5% prinosa traži kao preduslov, da je neki veliki posjed po državnoj vlasti pravosnažno stavljen pod sekvestar ili uzet pod državnu upravu.

Gdje to nije učinjeno t. j. za velike posjede, koji nisu stavljeni pod sekvestar niti uzeti pod državnu upravu, nema mjesta ubiranju 5% prinosa u smislu člana 7. pomenute naredbe.

3. No i u onim slučajevima, gdje je neki veliki posjed stavljen pod sekvestar ili uzet pod državnu upravu, upereni su svi propisi agrarne reforme protiv posjednika šume odnosno šumskoga zemljišta a ne protiv posjednika same drvne mase.

To izvire iz prirode same stvari a napose iz intencije, za kojom ide agrarna reforma uopće. Njoj je u prvome redu stalo do toga da osigura izvjesne površine kao trajna produkciona područja a za izvjesna interesovana pravna ili fizička lica.

Prema tome plaćanje 5% prinosa na sekvestrovane velike posjede ili uzete pod državnu upravu pada na teret posjednika zemljišta a ne posjednika (kupca) drvne mase.

Ovo se tačno razbire iz člana 14. pomenute naredbe, u kojem je predviđeno, plaćanje 5% prinosa od onih prodaja u šumama sekvestrovanog ili pod državnu upravu uzetog velikog posjeda, koje se vrše javnom licitacijom.

4. Posve je neispravno uobičajeno tumačenje, da se taj 5% prinos mora odmjeravati od prodajne cijene gotove drvne robe, kako se to nažalost i prečesto u praksi provodi.

Naredbodavcu bila je isključivo na umu cijena na panju a ne prodajna cijena gotove robe.

Da je tomu zaista tako, najjasnije se razabire i ova dva momenta:

a) što je naredbodavac u članu 14. predvidio i propisao prodaju šumskih proizvoda javnom licitacijom, dakle načinom, pod kojim se u nas prema praksi do nedavna u pravilu pomišlja na prodaju na panju a ne na prodaju gotovih sortimenata.

b) Istim članom naredbodavac izuzima ono drvo, koje je »potrebno za inđustriju samoga sopstvenika šume«. Da je naredbodavac u istinu imao pred očima prodajnu cijenu gotove robe odnosno ubiranje 5% prinosa od te cijene, onda on ne bi u naredbi statuiseo ovu iznimku niti bi govorio o načinu prodaje već bi prosto udario neki procent na prodajnu cijenu gotove robe.

5. No najjači argumenat, koji odlučno govori protiv tumačenja, da je naredbodavac u istinu držao u vidu gotovu robu a ne drvo na panju, jest nerazmjerno velika visina toga procenta.

Apsurdnost ove cifre udara nam jasno u oči, ako uzmemo na um poznate bosanske dugoročne ugovore o eksploataciji državnih šuma. Kako je poznato procenat, kojim država participuje na ukupnoj prodajnoj cijeni u tim bosanskim područjima gotove drvne robe, jest neko 12%. Ako sad uzmemo za osnovku taj odnos kod obračunamo 5% od prodajne cijene, dobivamo rezultat, koji mora da frapira, te iz koga se vidi, da bi taj 5% prinos progutao u istinu 41.66% od cijene na panju.

Nemoguće je zamisliti, da bi državu u ograničavanju privatne svojine mogla ići tako daleko, da svojim državljanima stavlja pod zabranu i oduzima malo ne polovinu njihova prihoda.

Posve drukčije ukazuje se slika ovoga 5% prinosa, ako ga shvatimo onako, kako ga je držao u vidu i sam naredbodavac, kad je donosio ovo naređenje. On je očito mislio na 5% od cijene šumskih produkata na panju. Ako ostanemo kod pomenutog bosanskog primjera onda bi taj procenat iznosio samo 0.6% od prodajne cijene gotove robe, a nikako ne 5% jer bi to bio apsurd.

Zaključujući ovaj naš prikaz, slobodni smo da svoje gledište u tumačenju naređenja br. 14082, u koliko se ono odnosi na ubiranje 5% prinosa, reasimujemo ovako: Ubiranje 5% prinosa na šumske proizvode odnosi se samo:

1. na velike posjede a nikako ne na ostali posjed.
2. od velikih posjeda samo na one, koji su pravosnažnim riješenjem Ministra za agrarnu reformu stavljeni pod sekvestar ili uzeti pod državnu upravu u smislu člana 7. i 8. pomenute naredbe.

3. Kod sekvestrovanih ili pod državnu upravu uzetih velikih posjeda može se 5% prinos ubirati samo od onih prodaja i samo one šume, koje se vrše odnosno dobivaju javnom licitacijom a prodajom na panju.

4. Isključena su od plaćanja 5% prinosa one drvne mase, potrebne za vlastitu industriju (član 14.).

5. Kao osnovka može da posluži samo cijena na panju polučena na javnoj licitaciji a na posjedu stavljenom pod sekvestar ili uzetom u državnu upravu.

НАРЕДБА

Министарства Шума и Рудника о подели државног земљишта у Мостарској Области у сврху загајивања и пошумљавања крша и голети.

Да се нарочито у околини вароши, села и насеља култивисху голети и кршеви, а да се за то заинтересују широки народни слојеви, на основу законске наредбе од 16. септембра 1880. Бр. 12.387

НАРЕЂУЈЕМ:

Чл. 1.

Државни кршеви и голети, који нису оптерећени правима, која искључују располагање с њима, а који се налазе близу вароши, села и насеља, као и државне брањевине на кршу и голетима, које нису саставни делови већих шум. комплекса, одвојиће се за сврхе унутрашње колонизације и разделиће се становницима дотичних вароши, села и насеља по прописима ове наредбе, а без обзира на то, да ли појединци већ имају својих гајева или немају.

Чл. 2.

Ова колонизација има сврху, да се одвојени и подељени кршеви и голети загаје и пошуме.

Чл. 3.

Колонизацијони објекти делиће се у површинама од 1 — највише 2 — хектара у подручју насеља, села и вароши по могућности што ближе кућама и зиратној земљи појединих интересената под условима унутрашње колонизације.

Ови услови морају поред осталог садржавати још:

а) обавезу, да се дотично земљиште мора у року од једне године данас оградити;

б) обавезу, да ће сваки интересент дотични објекат у року од десет година о својем трошку пошумити, последије чега ће се исти уписати у власност дотичнога интересента по прописима закона наредбе од 16. септембра 1880 Бр. 12.287.

Чл. 4.

Колонизацијони објекти делиће се тако, да се по могућности арондира досадањи посед онога, коме се земља подељује.

Чл. 5.

Сем тога свакој ће се сеоској и градској општини поделити по један комплекс крша или голети, који ће оне о свом трошку оградити и пошумити у роковима, који су означени у члану 3. ове наредбе.

Чл. 6.

За сваку основну школу одредиће се по могућности потребан комплекс голети и крша, који ће служити као угледна школска брањевина, у којој ће се деца подучавати о свему, што је у вези са оснивањем, гајењем и чувањем пошумљеног крша и голети.

Чл. 7.

Искључени су од колонизације:

- а) комплекси високих шума;
- б) комплекси вредних састојина ниске и средње шуме;
- в) сеоски и високи пашњаци уколико су потребни као испаша паселима, селима и варошима;
- г) кршеви и голети, који су саставни делови већих државних шумских комплекса, уколико их држава намерава о властитом трошку загајити и пошумити.

Чл. 8.

Комисију за деобу колонизацијоних објеката према овој наредби састављају:

1. поглавар дотичног среза, управитељ дотичне испоставе односно њихови заменици;
2. шумарски референт;
3. геометар;
4. главар општине са два представника дотичног села и вароши.

Чл. 9.

Ако се сви чланови комисије сагласе, решење се има одмах извршити.

Ако се не сагласе сви чланови комисије, акта ће се предложити Дирекцији Шума у Сарајеву, која ће донети коначно решење.

Чл. 10.

Где год има довољно камена, колонизацијони објекти оградити се сувим зидовима. Где таковог камена нема, дотични ће се објекти оградити кољем и прућем, те ће се око објеката посејати семе за живицу.

Материјал за овакове ограде као што и семе за живицу давање се бесплатно.

Ограђивање колонизацијоних објеката дрвеним ступовима и жијокама (баскијама) забрањено је.

За постављање ограде у особито тешком терену може Министар Шума и Рудника давати потпоре. Исто тако може Министар Шума и Рудника давати потпоре за пошумљавање особити тешких терена. Ове потпоре давање се из средстава фонда за пошумљавање, а по предлогу шумарских референата, односно предлогу Дирекције Шума у Сарајеву.

Чл. 11.

На трошак државе, подићи ће се и одржаваће се потребан број шумских расадњака, у којима ће се произвађати расаднице таковог дрвећа, за које искуство утврдило, да добро успева на кршу и голетима.

Те ће се расаднице делити интересентима бесплатно. Исто тако ће држава набављати и бесплатно делити разно семе дрвећа, које добро успева на кршу и голетима.

Чл. 12.

Државно шумско-техничко, помоћно и чуварско особље подучавање бесплатно интересенте у сађењу шумских расадница и у сејању шумског семена.

Чл. 13.

За особито успеле шумске културе и брањевине на кршу и голети Министар Шума и Рудника на предлог шумарског референта и Дирекције Шума у Сарајеву делиће одговарајуће награде из фонда за пошумљавање.

Чл. 14.

Ова наредба ступа на снагу даном оглашења у »Службеним Новинама« Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.
21. јануара 1925. године

у Београду.

Министар Шума и Рудника:
Др. Грегор Жерјав, с. р.

Из Југ. Шумарског Удружења.

IZVADAK IZ ZAPISNIKA.

III. sjednice upravnog odbora Jugoslovenskog šumarskog udruženja, održane 12. februara 1925. u Zagrebu.

Prisutni su bili — predsjednici: Turković i Dr. Jovanović; podpredsjednici: Lenarčič i Ćirković; tajnik i blagajnik: Čeović; odbornici: Ljuština, Dr. Balen, B. Stamenković, M. Manojlović, Slijepčević, Bojić, Markić, Majer, Detela, Dojković, Sarnavka, Pilepić, Goederer, Ružić i Lang.

Pod predsjedanjem Turkovića započela je sjednica u 9.15 sati.

Nakon čitanja i ovjerovanja zapisnika II. sjednice, izvjestio je tajnik Čeović o poslovanju Udruženja, kao i o stanju blagajne, pročitavši ujedno i bilancu za godinu 1924. Izvještaji su primljeni na znanje, a zatim se prešlo na dnevni red.

Predsjednik Dr. Jovanović izvjestio je o radu ankete, koja je održana kod Ministarstva Šuma i Rudnika, o kreditnom problemu, tarifama i carinama, te je ujedno predao zapisnik i rezolucije te ankete. (Vidi br. 2. »Šum. Lista« 1925.).

Njegov je izvještaj primljen na znanje tim, da će upravni odbor o samim rezolucijama raspravljati na narednoj sjednici.

Na sjednici je zaključena razdioba potpora siromašnim udovima šumarskih službenika iz kamata Kereškenjijeve zaklade, koja je u tu svrhu već odavna osnovana.

Prihvaćen je nadalje ugovor sa tiskarom za tiskanje »Šumarskog Lista« u godini 1925.

Zaključeno je, da se štampaju radnje i to: Dragoljuba Petrovića: »Šumarske prilike Tikveškog okruga«; Dragutina Veseli: »Praktično uređivanje šuma«, prevod Hufnagla; Josipa Goederer: »Pile potočare«; Dr. Josipa Balen: »Upliv bure na pošumljenje Krša«; Dr. Aleksandra Ugrenovića: »Iz istorije našeg šumarstva«; »Nove uzance za trgovinu drveta«.

Navedene radnje tiskati će se ponajprije u »Šumarskom Listu«, a zatim kao zasebne knjige u izdanju Knjižnice Jugoslovenskog šum. udruženja.

Upravni odbor se pozabavio i pitanjem vraćanja 0.1% doprinosa, kojeg je udruženje primalo od šumarskih nadležstava, a koje su doprinose uplaćivali kupci drveta, prema dostalnoj svoti. Kako je Udruženje pozvano, da vrati te primljene i već potrošene doprinose, to je zaključeno, da se poduzmu svi potrebni koraci, kako udruženje te svote ne bi moralo vratiti, jer bi to bila za Udruženje potpuna ruina, te bi se morali obustaviti svi radovi glede tiskanja naučnih knjiga, a »Šum. List« bi morao biti sveden na minimalni opseg. Osim toga ne bi Udruženje moglo nikako ispunjavati onu zadaću, koju si je postavilo, a to je u prvom redu promicanje šumarske nauke, šum. gospodarenja, održavanja pučkih predavanja o šumarstvu, zaštita interesa članova itd.

Raspravljalo se nadalje o proslavi 50. odnosno 80. godišnjice našeg udruženja, koja pada u god. 1926., te je u tu svrhu izabran naročiti odbor, koji će o tom voditi brigu naročito o prikupljanju gradiva za spomen-knjigu.

Zaključeno je povišenje honorara suradnicima »Šumarskog Lista«, te je honorar povišen od 12.50 Din. na 20 Din. po stranici.

Nadalje je zaključeno, da članovi Udruženja plaćaju režijsku cijenu za oglase u »Šumarskom Listu« u koliko se ti oglasi odnose na njihove lične potrebe.

Kako naš dugogodišnji član i kolega Petar Petrović, šumarski nadinženjer od direkcije šuma u Zagrebu slavi u aprilu t. g. 25. godišnjicu svog rada na književnom polju, to je zaključeno, da Udruženje pozove sve članove, da svaki pošalje neku sumu novaca, te da mu tim učinimo kolegijalni dar. (Poziv vidi na rugom mjestu).

Konačno je još pretresano i raspravljeno više sitnijih predloga, koji se tiču nutarnje uprave Udruženja.

Naredna sjednica održati će se u Beogradu.

REDAKCIJONI ODBOR

U uređivanje »Šumarskoga Lista« održao je 13. ferbuara svoju prvu sjednicu. Prisutna su bila gospoda: Ćirković, Ćeović, Sarnavka i Ugrenović. Prije svega raspravljeno je pitanje programa novog uredništva, koji je iznešen na čelu januarskoga broja. Ovaj je program odobren jednoglasnim zaključkom odbora. Raspravljeno je i pitanje onih članaka, u kojima imade momenata lične prirode. Na osnovu člana pravilnika jednoglasno je zaključeno, da se takovi članci vrate autorima, da ih ne iznesu samo načelne i stvarne momente, puštajući lice piščeve posve po rani. Konačno je zaključeno da se lične vijesti imadu skratiti na najbitnije.

HONORAR ZA SARADIVANJE U »ŠUMARSKOM LISTU«.

Povodom traženja i predloga sa strane vanjskih saradnika zaključio je pravni odbor, da se honorar za originalne članke poviši sa dosadašnjih 12.50 na 20 dinara po štampanoj stranici. Upravni odbor donoseći ovaj zaključak imao je u du, da saradnici »Šumarskoga Lista« ne pišu radi samoga honorara već iz ljubavi za stvar. Ono ujedno je smatrao za pravedno, da im se naknadi bar gubitak vremena i trošak, koji nastaje sabiranjem, razrađivanjem građe, prepisivanjem, otisivanjem itd. Uredništvo je i dosada primalo obilje materijala pa se nada, da će saradnicima »Šumarskoga Lista« odsada biti još lakše žrtvovati nešto više vremena literarnom radu.

КЊИЖНИЦА ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ШУМАРСКОГ УДРУЖЕЊА.

На предлог Уредништва донешен је на посљедњој сједници управног одбора закључак, да се издају засебне едиције под именом »Књижница Југ. Шум. Удружења«. Потреба овакових едиција посве је очита. Има их из разлога, који то траже.

Наша стручна литература врло је мршава. Она је још увијек у зајетку. Треба дакле помишљати на то да се она створи или бар почне стварати. Дужност овога питања уочили су добро Чеси, који су спознали, да нема националног шумарства у својој држави без ваљане стручне литературе на народном језику. Па и друге струке у нашој отаџбини дошле до исте спознаје. Тако »Удружење Инжењера и Архитекта« издаје засебну књижницу свога »Техничкога Листа«, од које је већ изашло — чет сvezaka.

У првом реду су нам на уму књиге од практичне вриједности, дакле оне, које требају великој чести наших другова у пракси. (Трговачке узансе Мале жаге-поточаре, Практично уређивање шума са приказом модерних и једноставних швајцарских и француских метода, Практични радови око оснивања и одржавања шумских вртова, Запумљавање Крша, Приказ шумарских прилика у појединим нашим областима, и т. д.).

У другом реду долазе у обзир књиге, које би ишле за популаризовањем шумарства. Код тога треба држати на уму: малог посједника, чувара шуме и — ширу јавност.

Потреба овакових приручних књижица даде се оправдати и разложима једноставности. Свакога не интересују сва шумарска питања једнако. Да појединац задовољи тај свој интерес, он је принуђен да прелистава читава годишта »Шумарског Листа«, не би ли нашао оно што му треба. Тим се троши вријеме а коначно се може десити, да ипак није нашао оно, што је тражио. Насупрот, кад би извјесна материја била сабрана у засебној књижици, њена би употреба била далеко једноставнија и згоднија.

Док не буде државних или ауторских издања стручних књига за поједине струке, могле би ове књиге добро доћи и студентима шумарства на нашим факултетима.

Засад помишљамо на издавање само таквих књига, које ће се моћи штампати као сепаратни отисци Шумарскога Листа. Ово је важно, јер је најјефтиније. Ако будемо икада у сретном положају, да се материјално ојачамо да да евентуално оснујемо и своју властиту тискарну, моћи ћемо обим тих издања знатно проширити.

Популаризација шумарства. Како је познато удружење је у своме настојању и раду око популаризовања шумарства наглашавало потребу, да се тај рад прошири и на војску. Друг госп. Баранац, управник шумарске школе у Алекинци, скренуо нам је пажњу, да војна управа спрема увођење пољопривредних течајева у војсци. У циљу организовања тих течајева у програму је оснута засебна комисија. Благодарећи пажњи г. Баранца, удружење је подузело кораке, да упозори Министарство Шума и Рудника, како би потребно било да и представник Минист. Шума уђе у ту комисију.

REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA »ŠUMARSKOGA LISTA«.

Да се избјегне svakom ukrštavanju korespondencije »Šumarskoga Lista« molimo, da se svi dopisi koji se odnose: na udruženje, oglase i lične promjene te na administraciju lista uopće, uprave na »Jug. Šumarsko Udruženje«, a stručni članci i sve ostalo na Uredništvo »Šumarskoga Lista«.

ISKAZ UPLAĆENE ČLANARINE I PRETPLATE ZA »ŠUMARSKI LIST«.

Redoviti:

U MJESECU JANUARU 1925.

Rekić M., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Valentić P., Ludbreg Din 50.— (za god. 1925.); Nemeš D., St. Banovci Din 50.— (za god. 1925.); Pečić V., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Bestall V., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Levaković Dr. A. Zagreb D. 50.— (za god. 1925.); Prokopljivić N., Zagreb Din. 50.— (za god. 1925.); Setinski V., Zagreb Din 55.— (za god. 1924. članarina i upisi);

Kundrat E., Zagreb Din 50.— (za g. 1925.); Miljuš P., Zagreb Din 50.— (za g. 1925.); Kovačević P. Slatina Din 50.— (za god. 1925.); Kušan Stjepan, Sokolac z. p. Rogatica Din 75.— (za god. 1925. i 1926.); Brixi Stj., Varažd. Toplice Din 50.— (za god. 1925.); Dojković V., Ilok Din 60.— (za god. 1925. i 1926.); Waszner J., Sarajevo Din 50.— (za god. 1925.); Radulović J., Sarajevo Din 50.— (za god. 1924.); Weisenzell Ed, Rača—Bjelovar Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Pavlić A., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Fuksa V., Bjelovar Din 50.— (za god. 1925.); Jošovec A., Draganac Din 50.— (za god. 1925.); Filipović Sl., Ilok Din 50.— (za god. 1925.); Köröskény V., Zagreb Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Müller D., Virovitica Din 50.— (za god. 1925.); Šoos Duro, Križevci Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Stojanov V., Sofia Din 59.— (za god. 1925.); Terrer A., Dragović—Pakrac Din 50.— (za god. 1925.); Hefner J., Đakovo Din 50.— (za god. 1925.); Maksić R., Vel. Gorica Din 50.— (za god. 1925.); Vokić M., Zenica Din 50.— (za god. 1924.); Makić Fr., Derвента Din 50.— (za god. 1925.); Javor M., Sarajevo, Din. 50.— (za god. 1925.); Moskalink A., Sarajevo Din 60.— (za god. 1925. i 1926.); Savić Đ., Sarajevo Din 50.— (za god. 1925.); Šeha Stj., Banjaluka Din 50.— (za god. 1925.); Dereta Mihajlo, Otočac Din 50.— (za god. 1925.); Stanivuković S., Teslić Din 50.— (za god. 1925.); Malčić Vatroslav, Ljeskovica Din 50.— (za god. 1925.); Vušković Milan, Lipovljani Din 50.— (za god. 1925.); Fischer Makso, Novska Din 50.— (za god. 1925.); Abramović N., Vinkovci Din 50.— (za god. 1925.); Muždeka D., Vinkovci Din 50.— (za god. 1925.); Krivec E., Murska Sobota Din 50.— (za god. 1925.); Jajčanin P., Bos. Kostajnica Din 50.— (za god. 1925.); Löwy Marko, Sjetlina Din 50.— (za god. 1925.); Schürer I., Sarajevo Din 50. (za god. 1925.); Radančević Ml., Sarajevo Din 50.— (za god. 1925.); Jovanovac A., Varaždin Din 50.— (za god. 1925.); Ton Josip D. Miholjac Din 50 (za god. 1925.); Hajek Bog., N. Gradiška Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Režabek Blaž, Konjicah Slov. Din. 50.— (za god. 1925.); Knežević D., Pakrac Din. 50.— (za god. 1925.); Radenić V „Bela Crkva Din 50.— (za god. 1925.); Dereta B., Nijemci Din 50.— (za god. 1925.); Gjorković Mat., Irig Din 50.— (za god. 1925.); Petrović P., Sr. Mitrovica Din 50.— (za god. 1925.); Richtar Č., Večín Din 50.— (za god. 1925.); Čiganović Vl., Apatin Din 130.— (za god. 1923., 1924. i 1925.); Tropper Ivan, Vinkovci Din 50.— (za god. 1925.); Jekić J., Beograd Din 50.— (za god. 1925.); Böhm V., Gola Din 50.— (za god. 1925.); Škrljac P., Gjurjevac Din 50.— (za god. 1925.); Zastavniković S., Delnice Din 65.— (za god. 1924. i 1925.); Šušteršić J., Skrad Din 20.— (za god. 1924.); Blažić D., Stubica D. Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Marčić J., Makarska Din 50.— (za god. 1925.); Marković R., Bugojno Din 50.— (za god. 1925.); Dobrić A., Vareš Din 50.— (za god. 1925.); Balonek F., Zvornik Din 50.— (za god. 1924.); Barković J., Otočac Din 50.— (za god. 1924.); Herman J., Sušak Din Din 50.— (za god. 1925.); Serdar Stj., Sušak Din 50.— (za god. 1925.); Puppis E. Slovenjgradec Din 50.— (za god. 1925.); Slapničar E., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Knežević L., Vlasenica Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Kovačić B., Mrkopalj Din 50.— (za god. 1925.); Lončar M., Fužine Din 50.— (za god. 1925.); Bulut D., Konjic Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Schaller K. Tikveš Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Ficko D., Traovo Din 50.— (za god. 1925.); Bönel J., Đakovo Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Herak E., Ivanjska Din 50.— (za god. 1925.); Jovanović J., Našice Din 50.— (za god. 1925.); Kovačević R., Pisarovina Din 50.— (za god. 1925.); Piršić V., Ogulin Din 50.— (za god. 1925.); Brnjas D., Ogulin Din 60.— (za god. 1924 i 1925.); Šverko I., Vranovina Din 50.— (za god. 1925.); Dubravčić Vl., Krasno Din 100.— (za god. 1924. i 1925.);

Vukomanović A., Pazarić Din 50.— (za god. 1925.); Hajde J., Bos. Dubici Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Brosig Lj., Peščenica Din 50.— (za god. 1925.); Tocauer A., Lekenik Din 50.— (za god. 1925.); Koprić A., Ivanovoselo Din 50.— (za god. 1925.); Zwickelsdorfer I., Kalje Din 50.— (za god. 1925.); Turkalj Z., Ogulin Din 50.— (za god. 1925.); Šnajder L., Morović Din 50.— (za god. 1925.); Ilić R., Prokuplje Din 50.— (za god. 1925.); Katić K., Fužine Din 50.— (za god. 1925.); Šebetić M., Vel. Gorica Din 50.— (za god. 1925.); Popović N., Doroslovo D 50.— (za god. 1925.); Rakovšek Vjek., Obrovac Din. 50.— (za god. 1925.); Agić O., Vinkovci Din 50.— (za god. 1925.); Hafranek J., Vukovje Din 50.— (za god. 1925.); Rukavina J., Senj Din 50.— (za god. 1925.); Vuković L., Din 50.— (za god. 1924.); Đorđević P. Dr., Beograd Din 50.— (za god. 1925.); Perić M., Prtari Din 50.— (za god. 1925.); Rustia J., Ljubljana Din 50.— (za god. 1925.); Ebenhöf F., Rogatec Din 100.— (za god. 1924 i 1925.); Lozjanin Milorad, Sr. Mitrovica Din 50.— (za god. 1925.); Piša E., Buč Din 50.— (za god. 1925.); Valter Munk, Otočac Din 50.— (za god. 1925.); Živanović Ž., Sr. Mitrovica Din 50.— (za god. 1925.); Res Koritić A., Zagreb Din 50.— (za god. 1924.); Mišković I., Bjelovar Din 50.— (za god. 1925.); Ivjić F., Varaždin Din 50.— (za god. 1925.); Dunković F., Mikleuš Din 50.— (za god. 1925.); Grünwald J., Našice Din 50.— (za god. 1925.); Ravnik F., Srednje Din 50.— (za god. 1925.); Majstorović I., Zavalje Din 100.— (za god. 1923. i 1924.); Drenovac S., Drežnik Din. 50.— (za god. 1925.); Hranilović D., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Neuwirth F., Kladanj Din 50.— (za g. 1925.); Pogačnik E., Lehn-Brezno Din 50.— (za g. 1925.); Kržoul I., Gor. Mihaljevac Din. 50.— (za god. 1925.); Muđrica M., Majur Din. 50.— (za god. 1925.); Jozić J., N. Gradiška Din 50.— (za god. 1925.); Babić Z., Vrginmost Din 50.— (za god. 1925.); Helebrant A., Pokupsko Din 50.— (za god. 1925.); Maruzzi I., Sušak Dn 50.— (za god. 1925.); Gačić J., Beograd Din 100.— (za god. 1924. i 1925.); Čorović D., Srednje Din 100.— (za god. 1924. i 1925.). —

Pomagači:

Mahovlić J., Zagreb Din. 25.— (za god. 1925.); Vukmirović B., Zagreb Din 25.— (za god. 1925.); Belov D., Zagreb Din 25.— (za god. 1925.); Opačić V., Zagreb Din 25.— (za god. 1925.); Stefanović Miloš, Novi Sad Din 30.— (članarina i upis za god. 1925.); Karadžić I., Karlsdorf Din 25.— (za god. 1925.); Budimlić M., Olovo, Din 25.— (za god. 1925.). —

Utemeljači: Petrović N., Karlovac Din 250.— (II. polovica). —

Pretplatnici:

Križevačka imov. općina, Bjelovar Din 100.— (za god. 1925.); Vlastelinstvo Valpovo-Podgorač, Valpovo Din 100.— (za god. 1925.); Prvo jugoslovensko d. d., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.); Šumska uprava, Bos. Dubica Din 100.— (za god. 1925.); Šumska uprava, Vranje Din 100.— (za god. 1924.); Šumska uprava, Prača (Sjetlina) Din 100.— (za god. 1924.); Šumska uprava, Ilidže Din 100.— (za god. 1924.); Šumska uprava, Raška Din 250.— (za god. 1922., 1923. i 1924.); Selak J., Zagreb Din 100.— (za god. 1925.); Veleposestvo Szapary, Murska Sobota Din 100.— (za god. 1925.); Binder i Polgar, Zemun Din 100.— (za god. 1925.); »Croatia« d. d., Sirač Din 100.— (za god. 1925.); Šum. gosp. ured Thurn-Taxis, Lokve Din 100.— (za god. 1925.); »Slavia« d. d. Vinkovci Din 100.— (za god. 1925.); Našička tvornica tanina i paropila, Sušine Đurđenovac Din 100.— (za god. 1925.); Sresko načelstvo, Brčka Din 100.— (za god. 1924.); Sresko načelstvo, Tuzla Din 250.— (za god. 1922., 1923. i 1924.); Opć. poglavarstvo, Baška na Krku Din 100.— (za god. 1924.); Novi Marof zagorska ind., Zagreb Din 50.— (za god. 1925.). —

Биљешке.

ЕКСКУРЗИЈЕ НАШИХ ФАКУЛТЕТА.

Ми смо већ имали прилике да опширније проговоримо о вриједности екскурзија за шумарску наставу и образовање. (Ш. Л. 1922. С. 529.) Зато и не капимо понављати мисли, што смо их изнијели о начелној страни овога питања. Нае овај пут интересује његова актуелна страна. Да будемо јасни, интересује нас, како ће се ове године удесити т. зв. велике закључне екскурзије наших шумарских факултета.

Ове године треба помишљати и бринути се о екскурзији много раније него досада. Конац семестра за оба наша факултета пада ове године по први пут заједно. (Већ је занета било крајње вријеме, да се докинуо школски рад у јулу, који је био мука и за ђаке и за професоре). Дакле ће ове године велике екскурзије пасти негдје у мјесец јуни. До тога времена морају бити посвршавани сви претходни радови. Јер баш о тим претходним радовима те њиховој благовременој и ваљаној организацији овиси од највеће чести успјех саме екскурзије.

Прва мисао која нам се намеће јест питање заједничке закључне екскурзије обају факултета. По нашем је дубоком увјерењу потребно да закључна екскурзија обају факултета буде заједничка. Она је намијењена апсолвентима шумарства. Њен је циљ да студентима, прије него се заувјек растуна са теоријским студијем, доведе пред очи збиљно шумарство или као цијелост или бар најбитније области његова рада. Тај циљ је заједнички за оба наша факултета.

Свака екскурзија тражи — у свом организаторном дијелу — велику количину рада. Ако се удешавају двије засебне екскурзије, цијенају се снаге и удвостручује рад а од чести и трошак. Код заједничке екскурзије тога нема.

Екскурзије имаду још и другу страну — социјалну. Оне дају прилику, да се сусрећу, лично упознавају и живу неколико дана заједно и професори и ђаци, наших факултета, који се заправо врло слабо знају. А и то непознавање, недозажење у лични контакт, попестатак личне измјене мисли један је од разлога наше опће народне невоље.

Знамо да је ланске године загребачки факултет предложио београдском заједничку закључну екскурзију за оба факултета. Знамо да је београдски факултет радосно прихватио овај предлог. Но знамо да — до заједничке екскурзије није дошло. Како је то било и зашто је то било — не знамо.

Скрећемо пажњу да је ланске године била са стране загребачкога факултета прелиминована екскурзија у Србију и Босну. Ово је била мисао, која је имала и јаку националну поту. Нису биле у питању само шуме већ и — свето тло, на којем се радило наше ослобођење.

Ове ће године бити још лакше остварити ову мисао, јер је изграђена жељезница на Вардините.

Износимо ову мисао, да за времена скренемо пажњу интересовањих чиниоца на потребу заједничке есекурзије и да у прави час отклонимо сваки повод евентуалном неспоразуму.

PLES STUDENATA ZAGREBAČKOG ŠUMARSKOG FAKULTETA.

Dvanaestoga februara održan je tradicionalni ples naših studenata, koji je vanredno dobro uspio i u moralnom i materijalnom pogledu. Pošto je za isti dan bila udešena i sjednica upravnoga odbora, našli su se na plesu i mnogi članovi uprave našega udruženja. Bila su prisutna gospoda: Milan Bar. Turković, začasni predsjednik, dr. Gjoka Jovanović, predsjednik i Miloš P. Čirković, podpredsjednik Jugoslav. Šumarskog Udruženja; Čeović, tajnik; odbornici: Gospoda Dojković, Rohr, Bojić, Balen, Manojlović, Nedimović, Stamenković (Boža), Sarnavka; dekan šumarskog fakulteta prof. dr. Bohničjek; profesori: dr. Petračić, dr. Levaković, dr. Pevalek, dr. Podaubsky i dr. Ugrenović, te predstavnik tehničke visoke škole prof. ing. Hanaman. Od zagrebačke direkcije šuma bio je prisutan direktor g. Jovan Mellaš. Kao predstavnici trgovaca i industrijalaca gg. Pilepić (član uprave J. Š. U.), Šutej, dr. Bratanić, direktor Kunody.

Među svima zagrebačkim zabavama ovo je bila jedna od najuspješlijih. Od prvoga kola do posljednje igre u zoru raspoloženje je bilo vedro i intimno.

Radujemo se što je ta zabava naših mladih drugova tako uspjela. Studenti to i zaslužuju, jer je cilj njihov plemenit. Prihod ovakovih priredbi upotrebljava se samo u obrazovne ciljeve. No ovakove zabavne večeri imaju i dublje značenje. One imaju i izvjesnu moralnu vrijednost. Nije dosta vjerovati i ispovijedati da na omladini svijet ostaje. Treba mnogo više. Treba začu u omladinu, treba malo poravnati one distance, što ih je nedemokratska naša prošlost prosjekla između studenta i profesora, između pravog šumara i šumarskog kandidata, između bogatog industrijalca i sirotnog studenta. Omladini treba pričati jednim toplijim, bratskim i očinskim gestom. Samo tako je moguće da omladinu privučemo bliže k sebi, da se u njenu dušu presadi bar jedan dio onih ideja i želja što ih stariji nose u srcu. Zato ne možemo odobriti apstinenciju, koja se opažala u krugovima trgovaca i industrijalaca. Omladina vrlo cijeni odličnu pažnju, koju joj gospoda trgovci i industrijalci ukazuju svojim prilozima. No uvjereni smo, da se time nikako ne može naknaditi lična pažnja naprama omladini i staležu iz kojeg se rekrutuju budući upravitelji šuma.

Lične vijesti.

ODLIKOVANJE.

Gospodin dr. August Langhoffer, redovni profesor filozofskoga fakulteta, direktor zoološkog muzeja, nastavnik gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu i poznati naš entomolog, odlikovan je ordenom sv. Save III. stepena. Srdačno čestitamo!

IMENOVANJE.

Ukazom Njegovog Veličanstva Kralja imenovan je na zagrebačkom gospodarsko-šumarskom fakultetu vanrednim profesorom univerziteta dr. Ivo Pavelk, dosadašnji nastavnik za botaniku. Srdačno čestitamo!

RADOSNA VIJEST.

Ovaj čas smo saznali iz privatnog vrela, da je Ministarski Savjet stao na gladište Jug. Šumarskog Udruženja, da apsolutni Križevačkog učilišta imaju biti prevedeni u prvu kategoriju. U koliko ta vijest odgovara istini, to nam je drago, da su predstavke Upravnog odbora imale u tom predmetu pozitivan rezultat i da je nestorima našeg šumarstva priznato ono, što im po pravu pripada. Našim kolegama »Križevčanima« iskreno čestitamo.

Tajništvo J. Š. U.

POZIV SVIM ČLANOVIMA.

Kako je u izvadku iz zapisnika III. sjednice upravnog odbora spomenuto i kako je to naš urednik naprijed vrlo lijepo prikazao, slavi naš kolega Petar Petrović, općenito poznat pod imenom »Pecija«, a priznati radnik na književnom polju, 25. godišnjicu svog književnog rada.

Svaki šumar mora biti ponosan, da u našim redovima imamo ljudi, koji šumarima ne pronose i ne dižu ugled samo stručnim djelima i radovima već i radom oko pisanja lijepe osjećajne knjige.

Pecija nije zaslužan samo za naš šumare. On je kao čedo svog naroda i živući kao šumar među tim narodom te posrćući s njim po našim gajevima, šumama i dubravama, znao ne samo zaviriti u dušu tog naroda, nego je i znao, one čiste i svjetle osjećaje, opjevane usnama djevojačkim i prikazane radom desnica junačkih — staviti i na papir, da dionikom uživanja tih narodnih osjećaja, bude i onaj, kojem nije moguće živiti u sredini tog naroda.

I tim je on zaslužan i za čitav naš narod.

Upravni odbor našeg Udruženja, shvaćajući svu važnost Pecijinog rada — poziva ovim sve članove, da podupru nastojanje odbora, da se našem Peciji dolično odužimo, te da, svaki po svojoj mogućnosti pošalje što izdašniji novčani iznos, koji će biti jubilarcu uručen, kao dar kolega šumara.

Novac neka se šalje na Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb, Vukotinovićeve ul. 2.

Da se zna u koju je svrhu novac poslan, neka svaki na novčanoj doznačnici napiše »Za Peciju«.

Predsjedništvo.

IMENOVANI SU:

Linc Vladislav, blagajnikom II. kategorije 4 grupe pri računovodstvu Direkcije šuma u Čačku.

Satler F. Antun, pisarničkim oficijalom III kategorije 3 grupe pri direkciji šuma u Ljubljani.

Djordjević S. Rajko, administrativnim činovnikom III. kategorije 4 grupe pri šumskoj upravi u Štipu.

Runje Hinko, šumarski nadpovjerenik I. kateg. 8. grupe za upravitelja šumarije u Koprivnici.

- Lozinski Viktor**, okružnim šumarom, I. kategorije 8. grupe pri šumskoj upravi u Kosovskoj Mitrovici.
- Oraš Igo**, privremenim šum. inženjerskim asistentom I. kategorije 9 grupe i vršocem dužnosti sr. šum. referenta kod sreskog poglavarstva u Splitu.
- Šipčić D. Milutin**, administrativnim činovnikom III. kateg. 4. grupe pri inspektoratu šuma na Cetinju.
- Siter Gregor**, podšumarom I. kategorije 9. grupe pri šumskoj upravi u Golupcu.
- Baretić Bartol**, šumarsko-računarskim savetnikom II. kategorije 3. grupe pri direkciji šuma u Zagrebu.
- Frušić Andrija**, šumarski nadinženjer, šumarskim savjetnikom I. kategorije 6 grupe i upraviteljem gradiške imovne općine.

UNAPREDJENI SU:

- Manojlović Petar**, direktor direkcije šuma u Vinkovcima iz I. kategorije 4 grupe u I. kategoriju 3. grupu.

PREMJEŠTENI SU:

- Milević Odžić Kuzman**, šum. inž. pristav iz kotarske šumarije u Klenku za upravitelja kotarske šumarije u Moroviću.
- Lozanin Milorad**, šum. inž. asistent iz petrovaradinske imovne opštine kotarskoj šumariji u Klenku.
- Veiner Dušan**, šumarski nadzornik od županijske oblasti u Bjelovaru za vršioca dužnosti sr. šum. referenta kod sreskog poglavarstva u Krapini.
- Stivićević Nikola**, šum. nadinženjer iz šum. uprave u Kostajnici u direkciju šuma u Vinkovcima.
- Matić Jovan**, šumarski nadsavjetnik iz Moravića petrovaradinskoj imovnoj općini.
- Ostojić B. Dušan**, šum. savjetnik iz Ogara za taksatora šumsko-gospodarstvenog ureda petrovaradinske imovne općine.
- Vlatković Petar**, šum. savjetnik od šum. gospodarskog ureda Slunjsko-banskih imovnih općina u Petrinji šum. gospodarskom uredu Gjurjevačke imovne općine u Bjelovaru.
- Šutija Jurač**, okružni šumar iz Loznice u Djevdjeliju.
- Rakovšek F. Vjekoslav**, šumar iz Starog Grada sreskom poglavarstvu u Metković.
- Jelača M. Djordje** okružni šumar I. kategorije 9 grupe iz Djevdjelije za okružnog šumara I. kategorije 8. grupe u Beograd.
- Havliček Aleksandar**, šumarski nadsavjetnik i upravitelj gosp. ureda gradiške imovne općine direkciji šuma na Sušak.
- Pećina Mihovil**, šumarski nadinženjer iz Perušića u Korenicu.
- Grozđanić Milan**, šum. inženjer iz Krasnog u Leskovac.
- Polović Pavao**, šum. nadiženjer iz Pitomače u Belovar.
- Zastavniković Slavko**, šumarski nadzornik iz Delnica u Karlovac Primorsko-krajiškoj oblasti.
- Rukavina Josip**, nadšumarnik iz Senja u Ogulin.
- Petrak Jurač**, šumarski inženjer iz Sv. Roka u Sv. Ivan Zelinu.
- Frković Ivan**, šum. inženjer iz Leskovca u Pitomaču.
- Lončar Milutin**, šum. nadpoverenik iz Fužina u Delnice.

Mikša Stjepan, šum. inž. pristav iz Ogulina u Senj.

Mozetić Krsto, privr. šum. inženjer asistent iz Kotora u Ljubljani direkciji šuma.

Juge Oskar, priv. šum. inž. asistent iz Šibenika u Maribor.

PENZIONISANI SU:

Vasić V. Petar, podšumar u Kumanovu.

Franješ Juraj nadšumarnik u Bjelovaru.

Hradil D. Dragutin, šumarski savjetnik u Koprivnici.

Milošević Anto, šumarski referent kod sreza Lijepljanskog.

Odžić Vladimir, šumarski savjetnik u Novigradu Podravskom.

UMRLI.

Dana 24. januara 1925. umro je na svojem gradu g. **Hervard grof Auersperg**, veleposjednik na Tuzjaku i redoviti član našeg udruženja.

Počivao u miru.

NAMJESTENJE.

Penzionirani šumar imovne općine sa 30 godišnjom praksom, traži kancelarijsko namještenje bilo u šumskoj upravi bilo u šumskom industrijalnom ili sličnom poduzeću u Zagrebu i okolici. Na zahtjev može položiti jamčevinu do stotinu hiljada dinara. Ponude, moli se, slati pod »Šumar 1893.« na upravu ovog lista.

PRODAJA BILJAKA I SJEMENJA.

Vlastelinstvo Maksimir u Zagrebu ima na prodaju dvogodišnjeg crnog bora 55.000 komada. Cijena za 1000 komada 100 Din; dvogodišnje johe bijele 2000 komada i johe crne 1000 komada. Cijena 1000 komada 100 Din; javor jednogodišnji 500 komada. Cijena po komadu 10 para.

Sjeme ailanthusa 1 kg po 20 Din.

BOROVE BILJKE (Pinus sylvestris).

Šumska uprava u Ljubljani ima na prodaju 200.000 komada dvogodišnjih biljka beloga bora (pynus sylvestris). Cijena 100 Din za 1000 komada. Ponude se šalju na Šumsku upravu u Ljubljani.

Opaska: U 1. broju »Šum. Lista« pogrešno je pisalo 10 Din za 1000 kom.

Broj 34.5216—1924.

ОГЛАС.

Код Дирекције шума у Сарајеву продаваће се дне **9. марта** о. г. (у понедељак) у 11 часова путем усмене и писмене дражбе 2350 букових стабала на пању са кубичним садржајем од 17.428.84 куб. мет. од које садржине однада:

6622.96 м⁶ на цијепко дрво

3137.19 м³ на друго техничко дрво

7494.45 м³ на огревно дрво и

174.29 м³ на однадак због трулежа.

Стабла која доспјевају на продају налазе се у шумском предјелу Грмећа, котара Бос. Крупе, обиљежена су на пању и у преној висини текућим бројевима 1—2350 и стоји свакоме рефлектанту слободно, да их прије дражбе разгледа.

Искључна цијена за 2350 букових стабала изнаша укупно 341.852.64 Динара.

Купац је дужан платити поред понуђене цијене и 6% у име приноса за пошумљавање и то од цијелокупне куповине, а на начин и у роковима како буде плаћао куповину.

Сваки нудноц, мора прије почетка дражбе положити вадигу у износу од 34.200 Динара у готовом или у државним вриједносним папирима и таксену марку од 100 Динара.

Писмене понуде са вадигом и таксеном марком од 100 Динара треба послати запечаћене Дирекцији шума у Сарајеву и морају стићи најдаље до 9. марта о. г. у 11 сати а да се спријечи отварање имаду носити натпис »Понуда за купњу букових стабала у Грмечу, срез Бос. Крупа у Босни«.

Након усмене дражбе биће отворене и прочитане писмене понуде.

Неће се никако уважити накнадне понуде или очитовања.

Погодбе купње и продаје изложене су на увид код Дирекције шума у Сарајеву соба бр. 88.

Господин Министар Шума и Рудника у Београду бира слободно између приспјелих понуда, и може све и једну одбити без да наведе разлог. Достацац мора да сноси трошкове расписа ове дражбе.

Сарајево, 31. јануара 1925.

Дирекција Шума.

Број 799 — 1925.

OBJAVA LICITACIJE.

Dana 14. marta 1925. prodaje se ofertalnom licitacijom kod potpisane direkcije 1600 pr. metara mešovitog ogrevnog drveta, radjenog u proredi sreza Radiševo kr. šumske uprave u VrbANJI i izveženog i umetrenog na prosekama.

Isključna cena 97.600 dinara. Vadium 10%.

Taksenom markom od 100 dinara providjene, dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 11 sati dana licitacije potpisanoj direkciji, gde se mogu videti dražbeni i prodajni uslovi.

Vinkovci, dne 12. februara 1925.

Кг. дирекција шума.

Број 84.

ОГЛАС.

Код шумске управе у Кључу продавање се **дне 16. марта 1925. у 10 сати** путем јавне усмене и писмене лиценитације око 10.000 пр. м. буковине у Јаворњачи у Грмечу.

Искљична је цијена 5 динара по просторном метру у шуми на пању, а вадии, који се треба положити прије лиценитације, 5.300 динара.

Писмене понуде таксиране и са вадиијем треба да стигну до почетка лиценитације.

Рефлектантн могу да виде услове купње и продаје увијек за вријеме уредских сати, а стоји им до воље да дрво и шуму прије лиценитације разгледају.

Достацац је дужан да сноси трошкове расписа ове лиценитације и да плати фонду за пошумљавање 6% од куповине.

Министар Шума и Рудника бира слободно између стављених понуда и може све одбити не навађајући разлога.

Кључ 14. фебруара 1925.

Шумска Управа.

Број 344—1924.

PRODAJA HRASTOVINE.

Kod šumske uprave u Zavidovićima prodavaće se dne 17. marta 1925. godine u 10 sati prije podne putem javne usmene i pismene dražbe cca 200 m³ suhove vrhe hrastovine na panju, koja se nalazi u šumi »Kamenica«.

Isključna cijena je 62 dinara (šezdeset i dva dinara) za svaki kubični metar.

Svaki molioć mora položiti prije dražbe vadij od 1.240 dinara. (Jedna hiljada dvjestotine i četrdeset dinara) u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene šumskoj upravi u Zavidovićima i moraju stići najdalje do 17. III. o. g. u 10 sati prije podne.

Stoji svakom reflektantu slobodno da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod šumske uprave u Zavidovićima.

Nakon odobrene dražbe, a prilikom potpisa ugovora dužan je kupac uplatiti od cijele kupovine 6% kao prilog za pošumljavanje, te 3 puta oglas u službenim novinama »Narodno Jedinство«, a isto tako jednokratni oglas u »Narodnoj Šumi« i »Šumskom Listu«.

Ministarstvo šuma i rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda, a može sve bez navedenja razloga odbiti.

Zavidovići, 7. februara 1925.

Šumska uprava.

Broj 344.

PRODAJA HRASTOVINE.

Kod šumske uprave u Zavidovićima prodavat će se dne 17. marta 1925. godine u 10 sati prije podne putem javne usmene i pismene dražbe cca 1.000 m³ suhove hrastovine na panju, koja se nalazi u šumi »Udrin Trbušica«.

Isključna cijena je 33 dinara slovom tridesettri dinara, za svaki kubični metar.

Svaki molioć mora položiti prije početka dražbe vadij od 3.300. dinara (Trijiljade tristo dinara) u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene šumskoj upravi u Zavidovićima i moraju stići najdalje do 17. marta o. god. u 10 sati prije podne.

Stoji svakom reflektantu slobodno, da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod šumske uprave u Zavidovićima.

Nakon odobrene dražbe, a prilikom potpisa ugovora dužan je kupac uplatiti od cijele kupovine 6% kao prilog za pošumljenje te 3 puta oglas u službenim novinama »Narodnom Jedinstvu«, a isto tako jednokratni oglas u »Narodnoj Šumi« i »Šumskom Listu«.

Ministarstvo šuma i rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda, a može sve bez navedenja razloga odbiti.

Zavidovići, 7. februara 1925.

Šumska uprava.

Broj 1683—1925.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Na osnovu odobrenja g. oblasnoga velikoga župana u Osijeku od 12. februara 1925. br. 7548 obdržavat će se dne 17. marta 1925. u 10 (deset) sati u uredu sreskoga poglavara u Virovitici samo putem pismenih ponuda javna dražba 1.182 hrastovih stabala nalazeći se u šumi i pašnjaku »Lužanjak« vlasništvo zemljišne zajednice Gačište sa isključnom cijenom 1.214.470 Dinara.

Ponude imaju biti zapečaćene, na omotu (izvana) taksirane sa 100 (sto) dinara, te sadržavati:

- a) Ime, prezime i obitavalište nudioca,
- b) Tačnu oznaku dražbenoga predmeta,
- c) Ponudjenu svotu izraženu brojevima i slovima,
- d) Izjavu nudioca da su mu dražbeni uvjeti tačno poznati i da na iste bezuvjetno pristaje.

e) Ponudu imade nudioc odnosno njegov zamjenik vlastoručno potpisati i priložiti joj u ime žaobine 10% (deset) od isključne cijene u gotovome novcu odnosno u gvozdenim državnim ili inim u Kraljevini SHS. zakonitu sigurnost imajućim vrednosnim papirima.

Strani državljani imaju priložiti žaobinu od 20% (dvadeset).

f) Na omotu ima se napisati:

»Ponuda na 1182 hrastova stabla u šumi i pašnjaku »Lužanjak« vlasništvo zemljišne zajednice Gačište, koja će se prodavati 17. marta 1925. kod sreskog poglavara u Virovitici.

g) Kod uplate prvoga obroka kupovnine, dužan je kupac platiti još 6% (šest) od cijele kupovnine u fond za pošumljivanje, 0.2% (dve desetine) za zakladu za uzgoj djece šumarskih činovnika i 2% (dva) u ime takse po T. Br. 81. tačke 3 taksenoga zakona.

Pobliži dražbeni uvjeti stoje na uvidu kod šumarskoga referenta sreskoga poglavara u Virovitici.

U Virovitici, dne 21. februara 1925.

Sreski poglavar: **Huziak**, v. r.

Broj 2427 d. k. —

OGLAS DRAŽBE STABALA.

Na osnovi rešenja Ministarstva Pravde, odseka za sekvestre u Beogradu od 13. januara 1925. broj A. S. 1035 1924., obdržavati će se dana 21. marta 1925. god. u 11 sati prije podne kod Šumskog i dohodarstvenog ureda u Lokvama pismena dražba stabala od redovitog godišnjeg etata gospodarstvene godine 1925./26. i to:

Šumarija	Četinjava tvorivo drvo	Bukovo drvo	
		tvorivo	gorivoev. ugljar
	m ³		prost. mel.
Brod na Kupi	2.790	455	330
Crnilug	6.080	—	—
Delnice	2.500	—	—
Lekve	4.955	—	—
Skrad	450	100	—
Zalesina	2.700	—	—
Platak	91	100	626
Klana	3.840	421	1.222
S v e g a :	23.046	1.076	2.178

Opći dražbeni uslovi:

* 1. Dražba će se obaviti samo putem pisмениh ponuda (oferata). Formulari za iste zajedno s iskazom loza, te dražbeni uslovi zajedno s kupoprodajnim uvjetima dobivaju se besplatno kod Šumsko-dohodarstvenog ureda u Lokvama.

2. Ponude moraju biti propisno biljegovane s taksenom markom od 100 Din., vlastoručno potpisane, te se imaju dobro zapečatiti i izvana providiti na-

pisom: „Ponuda za dražbu stabala dne 21. marta 1925.« Tako ispunjene ponude imaju se rečenoga dana najkasnije do 11 sati prije podne (po uredskom časovniku) predati u urudžbeni zapisnik Šumsko-dohodarstvenog ureda u Lokvama.

3. U ponudi ima nudioe vlastoručnim potpisom na za to određenom mjestu potvrditi, da su mu dražbeni uslovi poznati, te da ih u cijelosti prihvaća, i da im se podvrgava. Osim toga ima nudioe zajedno s ponudom predati još propisnu žaobinu (vadium) za svaku lozu, za koju on ponudu stavlja. Visina te žaobine označena je u iskazu loza kod svake loze posebice (5% isključne cijene; strani podanici plaćaju 10%).

4. Odobrenje dražbe zavisi od Ministarstva Pravde, odseka za sekvestre u Beogradu.

5. Stigle ponude otvarati će se dne 21. marta 1925. u 11 sati prije podne pred komisijom, koja je za to određena a u prisutnosti dražbovatelja.

6. Dostalac imade u roku od 14 dana nakon što bude obavješten da je dražba odobrena, položenu žaobinu kao jamčevinu povišiti do iznosa od 25% **dostalne cijene** (kupovnine). Ostatak kupovnine imade se uplatiti u roku od mjesec dana nakon što mu bude dostavljen obračun o naknadnoj promjerbi izrađenog drvnog materijala.

7. Kod uplate kupovine dužan je dostalac osim iste još platiti:

a) 2% od kupovnine u ime taksene pristojbe,

b) 6% od kupovnine za fond za pošumljenje primorskog Krša, te

c) 0.2% od kupovnine za fond za uzgoj djece šumarskih činovnika.

8. Za sječu i izrađivanje kupljenih stabala određen je rok do konca mjeseca juna 1926. godine, a za izvoz izrađenog materijala iz šume određen je rok do konca mjeseca novembra 1926. godine.

U Lokvama, dne 24. januara 1925.

Državni komesarijat dobra kneza Thurn i Taxisa u Lokvama.

Broj 693. — 1925.

OBJAVA LICITACIJE.

Prodaje se samo putem pismenih ponuda na području kr. šumske uprave Lipovljani na stovarištu kod željezničke stanice Ilova smještena 420 akova hrastove duge uz početnu cenu od 80 dinara po akovu. Vadium 4000 dinara.

Sa taksenom markom od 100 dinara providjene dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 18. marta 1925. do 11 sati potpisanoj direkciji, gde se mogu videti dražbeni i kupoprodajni uslovi.

Vinkovci, dne 20. februara 1925.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 1242 — 1925.

OBJAVA LICITACIJE.

Dana 21. marta 1925. prodaje se javnom ofertalnom licitacijom kod potpisane direkcije 2230 pr. m. topolovog ogrevnog drva izrađenog u srezu Bok kr. šumske uprave u Vrbanji i izveženog te umetrenog na prosekama istog sreza.

Isključna cena je 106.000 dinara. Vadium 10%.

Taksenom markom od 100 dinara providjene dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 11 sati dana licitacije potpisanoj direkciji šuma, gde se mogu videti dražbeni i prodajni uslovi.

Vinkovci, dne 12. februara 1925.

Kr. direkcija Šuma.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Srednjem prodaće se dana 30. marta 1925. u 10 sati putem javne usmene i pismene licitacije 500 kubnih metara jelove i omorove građe na panju u državnoj šumi »Stublinski krš«. Početna cena iznaša 34 Dinara prosečno za kubni metar bez obzira na kakvoću.

Svaki nudioc mora položiti pre početka dražbe vadij u iznosu od Din 1700.— u gotovom ili u državnim bonovima i pored toga taksenu marku od Din 100.—, te se iskazati sa potvrdom od poreskoga ureda, da je za zadnju četvrt podmirio porez i naposljetku uverenje trg. komore, da se bavi trgovinom drveta.

Drvo se može u šumi pregledati, a uveti kupnje i prodaje za vreme uredovnih sati kod šumske uprave u Srednjem.

Kupac će platiti 6% od cele kupovnine u fond za pošumljivanje i sve troškove raspisa licitacije.

Pismene ponude moraju stići ovoj upravi zapečaćene sa određenom taksenom markom i vadijem i to najkasnije do 10 sati dana 30. marta 1925. sa oznakom na omotu: »Ponuda na 500 kub. met. jelove i omorove građe u šumi »Stublinski krš«.

Dražba se neće održati, ako joj ne pristupe najmanje tri licitanta.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno među ponudama i može svaku bez navadanja razloga odbiti.

Do rešenja vezani su nudioc i na svoje ponude.

Srednje, dne 6. II. 1925.

Šumska uprava.

Broj: 51 ad 1925.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Na temelju drvosječne osnove za godinu 1924.-1925. i odobrenja Ministra Šuma i Rudnika u Beogradu od 15. januara 1925. broj 163 1925., prodavat će se javnom dražbom i to samo putem pismenih ponuda dne 23. marta 1925. u 10 sati prije podne kod šumsko-gospodarstvenog ureda u Novoj Gradiški hrastova stabla (sušci) u šumama:

1. Čertak Veliki broj 3. okružje V.—IX. 508 stabala hrasta lužnjaka sa isključnom cijenom 194.088 Din. 22 pare.

2. Visoka Greda broj 35 okružje XIII, XVI, i XVII., 744 stabla hrasta lužnjaka sa isključnom cijenom 456.450 Din. 82 pare.

3. Ključ donji broj 38 okružje VIII. do XII., 138 stabala hrasta lužnjaka sa isključnom cijenom 64.433 Dinara 88 para.

4. Ključ gornji i istočni broj 39 i 40, okružje XXII do XXIV., 308 stabala hrasta lužnjaka sa isključnom cijenom 137.030 Dinara 46 para.

5. Krnad broj 41 okružje XXXII. XXXVI. do XXXVIII., 114 stabala hrasta lužnjaka sa isključnom cijenom 54.837 Din. 72 pare.

Drvosjek pod tačkom 1. nalazi se u području šumarije Banova jaruga, a drvosjeci pod toč. 2. do 5. u području šumarije Nova Gradiška.

Dražbeni uvjeti mogu se viditi svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod gospodarstvenog ureda u Novoj Gradiški i navedenih šumarija.

U Novoj Gradiški, dne 12. februara 1925.

Šumsko-gospodarstveni ured gradiške imovne općine.

Broj 203—1925.

RAZDIoba ŠUMSKIH SADNICA.

U šumskim vrtovima Nadzorništva imade za razdiobu veći broj dvogodišnjih i trogodišnjih sadnica crnog bora (*P. austriaca*), trogodišnjih i četverogodišnjih sadnica smrča (*Picea exelsa*), jedno i dvogodišnjeg američkog jasena (*Fraxinus americana alba*), te jednogodišnjeg bagrema (*Robinia pseudoacacia*).

Ko želi bilo koju količinu od pomenutih sadnica, neka se, po mogućnosti žlo prije obrati na Nadzorništvo u Senju a neka naznači koju količinu treba od koje vrsti, kao i adresu, kamo će se sadnice poslati.

Za pošumljavanje na Kršu sadnice će se podijeliti badava, dok će ostali platiti po 100 komada Din 5.— kao i troškove oko vadjenja i otpreme.

U Senju, dne 20. februara 1925.

Kr. Nadzorništvo za pošumljenje primorskog Krasa u Senju.

Šumske sadnice (biljke)

dobiju se ove godine najjeftinije iz Čehoslovačke

Šumske sadnice (biljke)

vrlo dobro školovane prodaje

R. Hacker, šumarnik

Hradec Králové, Československo
Zahtjevajte cijenik!

Što ne znaš pitaj

Univerzalni informativni Biro

„A R G U S”

Knez Mihailova ul. 35, Tel. 6-25

B E O G R A D

(Pasaž Akademije Nauka)

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ul. 1

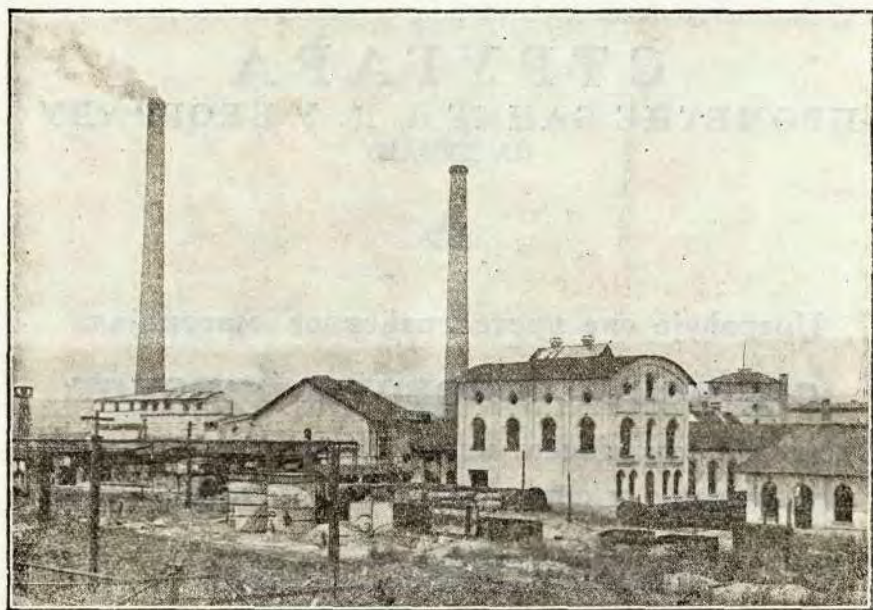
ZAGREB

Telefon broj 47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove građe svih dimenzija.

UTEMELJENO GODINE 1860

PRVO JUGOSLOVENSKO D. D. ZA ŠUMSKO GOSPODARSTVO I INDUSTRIJU, DESTILACIJA DRVA D. D.

Centrala:
ZAGREB
 Boškovićeve 33.I

Poduzeća:

Tvornica za suhu destilaciju bukovog drveta u **Tesliću**. Parna pilana u **Tesliću** i vlastelinstvo u **Siraču** kraj Daruvara.

Produkcija:

Aceton, metilni alkohol, drveni kreč, drveni ugljen, ketoni, formaldehyd sredstva za denaturiranje, lahka i teška ketonska i acetonska ulja katran i smola, katranska kreozotna ulja, željezni lak. Sve vrsti smrčevog, jelovog i borovog rezanog materijala, javorovi i jasenovi trupci. Vapno za građevne i tvorničke svrhe.

СТРУГАРА

ПРОМЕТНЕ БАНКЕ Д. Д. У БЕОГРАДУ
НА ДУНАВУ

Прерађује све врсте грађевног материјала
смрчевог, јеловог и боровог
израђује шифбоден, коцке за калдрму, сандуке
за паковање у свим облицима и димензијама.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА
ЦЕНА ВРЛО УМЕРЕНА.

**Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Trg N br. 3**

Telefon 16-34, 12-38
Brzopis: „EXPLOITAT“

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA

Prodajni ured BANJA-LUKA

Proizvađa i eksportira:

hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu građu, gorivo
drvo te parkete

**Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Trg N br. 3**

Téléphone 16-34, 12-38
Télégrammes: „EXPLOITAT“

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets VIROVITICA
Bureau de vente BANJA-LUKA

Produits et exporte:

matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction,
matériaux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

Našička tvornica tanina paropila d. d.

Centrala

Z A G R E B

Mažuranićev trg 23.

Parne pilane: Sušine-Gjurgjenovac, Ljeskovica,
Andrijevi, Podgradci i Karlovac.

Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućstva
u Sušine-Gjurgjenovcu, **tvornica škafulja i lju-**
pljene robe u Podgradcima, **Impregnacija**
u Karlovcu.

Isprobano fosforu rastopinu za urane

s oblastno odobrenim napukkom za upotrebu.

Strihnin za lisite kao i za drugu zverad

Kozmetička sredstva, sve

športske i turističke higijenske potrepštine
žepne apoteke

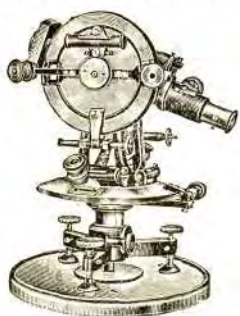
prodaje i raspošilje promptno, solidno, kulantno

„Drogarija Adrija”

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

usuprot glavne pošte.

NB. Otrovi se prodaju i šalju samo po uverenju policijskih vlasti

Radionica za preciznu mehaniku **VILJEM SEQUARDT**

Ljubljana, Šelenburgova ulica 4.

Generalno zastupstvo i glavno skladište instrumenata

Starke & Hammerer, Wien.

Teodoliti, tahimetri, nivelacioni poljski i šumarski instrumenti, nivel. letve, trasirke, libele, busole, merači lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, visinski barometri i aneroidi, **brojčani čekići, šumska kladiva i sve šumarske instrumente i potrebšćine**, crtači pribor, precizna šestila, svetlobni prozirni i milimetarski papiri, „Normograph“-šablone za pismo.

Brušenje risačih pera i sve popravke točno i solidno. Zajamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Slovenska industrija kožnatih odela **DRAGO SCHWAB** Ljubljana, Dvorni trg broj 3.

Izrađuje sve vrsti kožnatih odela, kao kaputa, gunjača, hlača, kapa i t. d. iz najfinije kože.

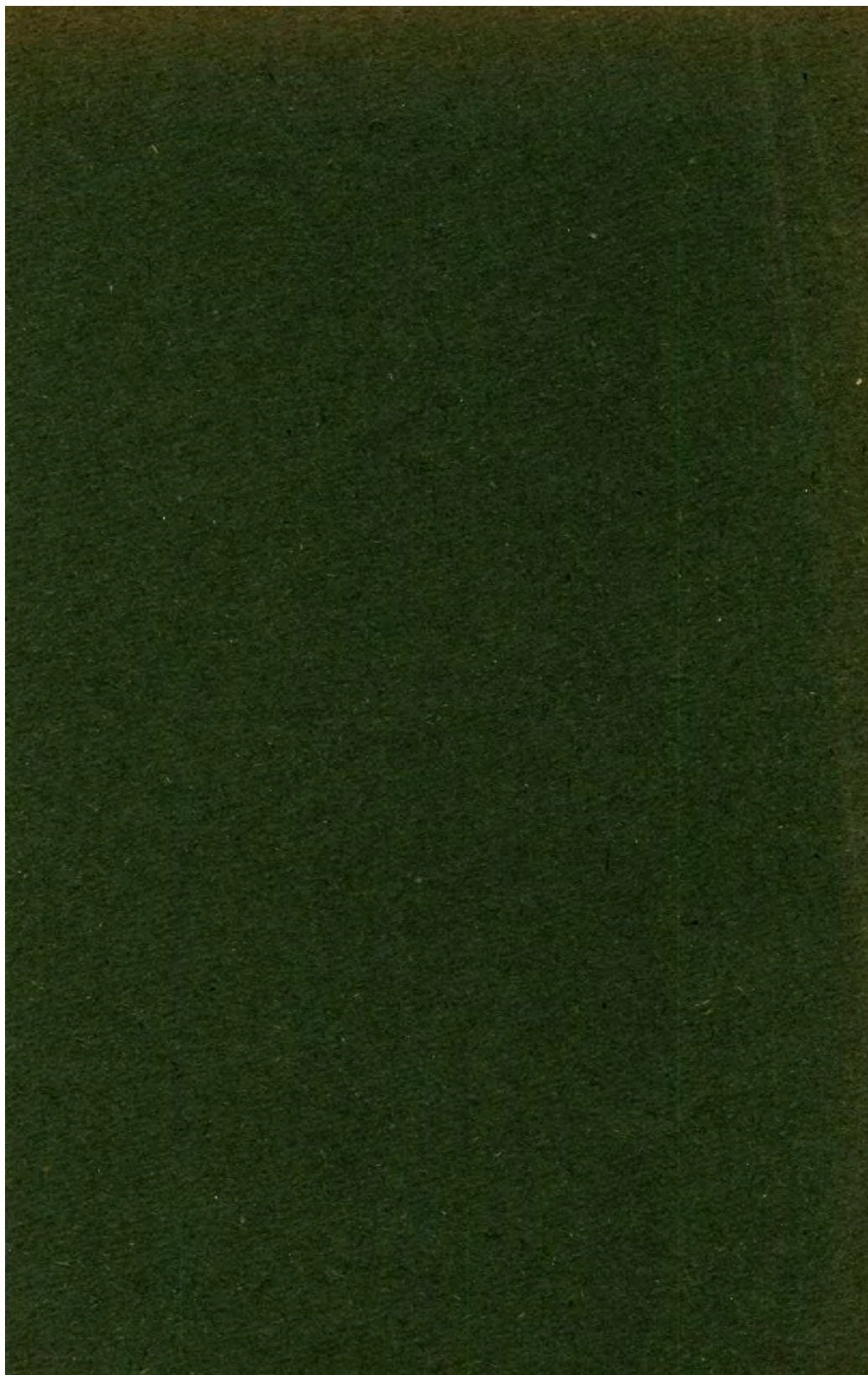
Specijalno skladište engleskog i češkog sukna za odela i ogrtače.

Bogati izbor svakovrsnih odela, zimskih kaputa, ranglana, ogrtača i t. d.

Vlastita izradba!

Nepromočivi plaševi, ogrtači za kišu od jednostavnih do najfinijih.

Za cij. gg. šumare znatan popust! - Tražite uzorke!

Tisak
Jugoslovenskog Novinskog d. d.
Zagreb